

Suomen Kääpiöpinserit ry

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

2018 - 2022

**SUOMEN KÄÄPIÖPINSERIT RY
JALOSTUSTOIMIKUNTA**

SISÄLLYSLUETTELO

1	YHTEENVETO.....	3
2	RODUN TAUSTA	4
2.1	SYNTYHISTORIA	4
3	JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	7
3.1	SUOMEN KÄÄPIÖPINSERIT RY:N HISTORIA	7
3.2	YLEISTÄ YHDISTYKSESTÄ.....	7
4	RODUN NYKYTILANNE	9
4.1	POPULAATION RAKENNE JA JALOSTUSPOHJA.....	9
4.1.1	Populaation rakenne ja sukusiitos	10
4.1.2	Jalostuspohja.....	16
4.1.3	Rodun populaatiot muissa maissa	22
4.1.4	Monimuotoisuuskartoitus.....	23
4.1.5	Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	24
4.2	LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN SEKÄ KÄYTTÖMINAISUUDET	25
4.2.1	Rotumääritelmän maininnat luonteesta.....	25
4.2.2	Jakautuminen näyttely-, käyttö-, tms. -linjoihin	26
4.2.3	PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen testaus ja/ tai kuvaus	26
4.2.4	Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	26
4.2.5	Käyttö- ja koeominaisuudet	36
4.2.6	Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	38
4.2.7	Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista	39
4.3	TERVEYS JA LISÄÄNTYMINEN	40
4.3.1	PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet.....	40
4.3.2	Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	49
4.3.3	Yleisimmät kuolinsyyt	53
4.3.4	Lisääntyminen	53
4.3.5	Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	54
4.3.6	Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	55
4.4	ULKOMUOTO.....	55
4.4.1	Rotumääritelmä	55
4.4.2	Näyttelyt ja jalostustarkastukset.....	59
4.4.3	Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	61
4.4.4	Yhteenveto rodun keskeisimmistä rakenne- ja ulkomuoto-ongelmista	61
5	YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	63
5.1	KÄYTETYMPIEN JALOSTUSKOIRIEN TASO	63
5.2	AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMINEN	65
6	JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	67
6.1	JALOSTUKSEN TAVOITTEET	67
6.2	SUOSITUKSET JALOSTUSKOIRILLE JA YHDISTELMILLE	68
6.2	ROTUJÄRJESTÖN TOIMENPITEET	68
6.3	UHAT JA MAHDOLLISUUDET SEKÄ VARAUTUMINEN ONGELMIIN.....	69
6.4	TOIMINTASUUNNITELMA JA TAVOITEOHJELMAN SEURANTA.....	70
7	LÄHTEET	71
8	LIITTEET.....	71

1 YHTEENVETO

Kääpiöpinserien jalostuksen tavoiteohjelman tarkoitus on kartoittaa rodun jalostuksellinen tilanne Suomessa, asettaa jalostukselliset tavoitteet sekä keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi jalostuksen tavoiteohjelman tarkoituksena on kerätä yhteen kaikki saatavilla oleva tieto, jota tarvitaan rodun jalostuksen pitkän tähtäimen kehittämiseen.

Kääpiöpinsereitä on aikoinaan käytetty maataloilla rottakoirana, mutta nykyisin se on lähinnä seurakoira. Vaikka kääpiöpinseri ei tänä päivänä juurikaan enää toimi alkuperäisessä tehtävässään, on jalostustyössä kunnoitettava rodun alkuperää ja pyrittävä säilyttämään alkuperäiset ulkomuoto-, luonne-, ja käyttöominaisuudet. Kääpiöpinserien luonneprofiili valmistui vuonna 2014.

Kääpiöpinserin suosio kasvoi 2000-luvulla erittäin nopeasti, sisältäen huomattavan piikin vuonna 2009, jolloin rekisteröitiin 739 kääpiöpinseriä. Rekisteröinnit ovat kuitenkin tästä tasaisesti laskeneet ja vakiintuneet nyt noin 300 - 400 rekisteröintiin vuodessa.

Rodulle teetetty DLA-monimuotoisuuskartoitus valmistui vuonna 2010. Kartoituksen mukaan rotumme ei ole geeniperimältään homotsygoottinen ja tilanne halutaan myös pitää sellaisena. DLA-monimuotoisuuskartoitusta oli tarkoitus jatkaa myöhemmin, mutta valitettavasti kyseistä testiä ei ole enää saatavilla Suomessa. Tavoitteena on lisätä jalostuskoirien, erityisesti jalostukseen käytettävien urosten määrää, kuitenkin lisäämättä huomattavasti vuosittaista pentueitten määrää. Tämä tarkoittaa sitä, että jalostukseen olisi käytettävä yhä enemmän eri uroksia ja narttuja.

Koko rodun keskimääräinen sukusiitosprosentti pyritään alentamaan tasolle siten, ettei se nousisi yli 4 %:n. Yksittäisen pentueen kohdalla suosituksena on, että 5:n sukupolven sukusiitosprosentti on enintään 6,25 %. Ehdoton yläraja yhdistelmän sukusiitosprosentille on 15 %.

Vakavimpina uhkina ja ongelmina tulevaisuudessa pidetään mm. kasvattajien tietotaidon sekä avoimuuden puutetta, genettisen monimuotoisuuden kapenemista sekä PEVISA-ohjelman ja jalostustietojärjestelmän ulkopuolelle jäävät tilastoimattomat sairaudet, kuten atopiat, sydänsairaudet ja epilepsia. Rotujärjestö julkaisi listan epilepsiaa sairastavista kääpiöpinseristä vuonna 2014 ja sitä päivitetään edelleen.

Rodun piiriin on tullut paljon uusia kasvattajia viime vuosien aikana ja siksi onkin erityisen tärkeää, että jalostuksen tavoiteohjelman sisältö tavoittaisi heistä mahdollisimman suuren osan. Kasvattajien, niin uusien kuin vanhojen, tulisi aina muistaa se että jokainen kääpiöpinseripentuetta teettävä vaikuttaa valinnoillaan rodun tulevaisuuteen. Tulevaisuuden jalostuspohja luodaan nyt. Jokaisen kasvattajan tavoitteena tulisi siis aina olla terve, hyväluonteinen ja rotumääritelmän mukainen kääpiöpinseri. Tämä on myös yhdistyksen ja sen jalostustoimikunnan päätavoite.

TÄRKEIMMÄT SUOSITUKSET JALOSTUKSEEN KÄYTETYILLE KOIRILLE

- Jalostukseen tulisi käyttää koira, joka on näyttelyissä tai jalostustarkastuksessa vähintään erittäin hyvällä palkittu.
- Pevisa ja erityisehdot, *tähän tulee kevätkokouksessa 2017 äänestetty vaihtoehto*
- Luonteeltaan näyttelyarvostelun tai jalostustarkastuksen yhteydessä todettu olevan hyvin käsiteltävissä/lähestyttävissä.

2 RODUN TAUSTA

2.1 SYNTYHISTORIA

Jo yli 300 vuotta sitten pinseryyppiset koirat pitivät saksalaisilla maataloilla rottakantaa kurissa. Tässä koiratyypissä esiintyi useita eri väri-, karva- ja kokomuunnoksia, jotka myöhemmin eriytyivät mm. pinserin, itävallanpinserin, snautserin, kääpiöpinserin, kääpiösnautserin, affenpinserin ja hollannismoushondin kantatyypeiksi. Kääpiöpinserin tyyppinen koira komeili jo 1640-luvulla eräässä maatalon perheestä tehdyssä maalauksessa. Nämä koirat olivat tuolloin niin yleisiä maatalojen pihapiireissä, ettei niihin sen erityisemmin kiinnitetty huomiota. Viime vuosisadan puolessavälissä julkaistut koirakirjat kertoivat kuitenkin innostuneeseen sävyyn "lyhyt- ja karkeakarvaisesta pinseristä" (nykyinen pinseri ja snautseri), jotka toimivat maataloilla rottakoirina ja talonvahteina, ja niin roturyhmän suosio ja arvostus vähitellen kasvoi. Näiden "esipinserien" pentueisiin syntyi toisinaan tavallista pienempiä yksilöitä, jotka osoittautuivat pienestä koostaan huolimatta terveiksi, elinvoimaisiksi ja lisääntymiskykyisiksi yksilöiksi. Paitsi taitavia pienjyrsijöiden pyydystäjiä, niiden huomattiin olevan myös vilkkaita ja hauskoja seurakoiria ja pian niitä alettiinkin tarkoituksellisesti jalostaa. 1800-luvun aikana rotu siirtyi hiljalleen maatalojen työtehtävistä myös salonkikelpoiseksi hienostonaisten sylinlämmittäjäksi.

Saksan Pinseri- ja Snautserikerho (Pinscher-Schnauzer-Klub 1895 e.V.) perustettiin vuonna 1895 Josef Bertan aloitteesta. Samana vuonna kääpiöpinseri pääsi viralliseen rotukisteriin. Yhdistyksen ensimmäiseen rotukirjaan koottiin tuolloin Felix Ebnerin toimesta peräti 3970 kääpiöpinseriä. Vuonna 1906 kääpiöpinserille otettiin Saksassa käyttöön oma rotumääritelmänsä. Ensimmäinen virallinen kääpiöpinseri rekisteröitiin vuonna 1915 ja vuoden 1925 rotukirjassa niitä oli jo 1300.

Rodun suosion kasvaessa yhä suurempi osa kääpiöpinsereistä toimi pelkästään seura- ja näyttelykoirina, ja siitä tulikin suoranainen muotirotu. Ansaitun suosion ikävä sivuvaikutus oli kuitenkin se, että rotua alettiin jalostaa yhä pienemmäksi, mikä toi mukanaan tyyppilliset lieveilmiöt, kuten tyyppin huonontuminen ja kääpiömaisten piirteiden lisääntyminen. Jo tuolloin Josef Berta ja muut ulkomuototuomarit alkoivat korostaa rodun terveen rakenteen ja pinserimäisen tyyppin tärkeyttä, ja painottivat arvosteluissaan myös koirien liikkeiden merkitystä. Enää ei kääpiöpinsereitä saanut kehässä kanniskella sylissä, eikä kääpiömäisiä piirteitä, kuten mulkosilmiä, pyöreää kalloa tai heiveröistä rakennetta, katsottu hyvällä. Rotu löysi nopeasti tiensä myös muualle maailmaan ja ihmisten sydämiin. Euroopasta rotu levisi pian Amerikkaan, sekä muille mantereille.

RODUN HISTORIA SUOMESSA

Ensimmäiset kääpiöpinserit tuotiin Suomeen 1920-luvulla, mutta rodun kasvatustyö käynnistyi maassamme vasta toisen maailmansodan jälkeen, jolloin tuotettiin uusia koiria kannan perustaksi. 1950-luvulla aloittivat kasvatustyönsä muun muassa kennelit Sirulan, Söpölän ja Munkin. Suomen kantaan vaikuttivat merkittävästi useat tuontikoirat, kuten ruotsalaissyntyinen uros SF MVA V-56, -57, -58 Bernstorps Bill, ja Ruotsista tuotu uros SF MVA V-60, -62 Tjustorps Baldo, joka vuonna 1960 valittiin Turun näyttelyn best in show'ksi.

1960-luvun aikana kääpiöpinsereiden lukumäärä kasvoi merkittävästi, ja pohja nykypäivän suomalaiselle kääpiöpinserijalostukselle luotiin. Saksalaisella kääpiöpinserikasvatuksella oli tuolloin hyvin suuri rooli rodun suomalaiseen kasvatukseen. Esimerkiksi Hilikka Saksan Dasulin -kennelin kantanarttu oli saksalaissyntyinen Quinette v. Schlosschen v. Bergstätte. Vielä merkittävämpi vaikutus oli uroksella KANS MVA V-67 BdSg-63 Danni Tedesco, jonka Hilikka Saksa tuotti Suomen Snautseri-Pinserikerhon avustamana Saksasta vuonna 1965. Tyttärentyttärensä FIN & S MVA Rocitan kanssa Danni Tedesco tuotti sittemmin Onni Toikan kasvatukseen aikansa voitokkaimmat kääpiöpinserit, urokset KANS & POHJ MVA V-71 Roce, ja SF MVA V-75 Rissikan Casanova, sekä nartun KANS & POHJ MVA Risse. Monet 1960-luvun rekisteröidyistä kääpiöpinsereistä olivat kennelnimettömiä, yksittäisten pentueiden kasvattajien tuottamia. 1960-luvulla olivat ilmeisesti molemmat värimuunnokset kannassa hyvin edustettuina. Vuosikymmenen puolestavälistä lahtien karanteenimääräykset vaikeuttivat jalostusmateriaalin tuontia rabiesmaista Suomeen, mikä lisäsi pohjoismaisen yhteistyön merkitystä. Tuolloin Suomessa vaikutti muun muassa 1968 syntynyt, Tanskasta tuotu uros SF MVA Akvas Dufa, jonka taustalla oli hollantilaisia De Trouwe Vriendjes -koiria. Yhteistyö toimi toki molempiin suuntiin, ja Magda Christophersenin luona Tanskassa asuva suomalainen Dasulin Akva saavutti kansainvälisen ja pohjoismaisen muotovalion arvot.

1970-luvulle tultaessa oli rotu kehittynyt paljon. Luustot, selkälinjat, ja luonteet olivat parantuneet. Kokokin oli tasaantunut, mutta päissä oli kuitenkin vielä toivomisen varaa. Korvien tyypistyskiellon myötä rodun ilme muuttui vuonna 1971, kun katukuvaan ilmestyi luonnonpystyjen korvien lisäksi myös korkealle kiinnittyneitä, V-muotoisia ja poskenmyötäisesti eteenpäin taittuvia luppakorvia.

Karanteenirajoitusten seurauksena tuonnit jäivät 1970-luvulla harvalukuisiksi, mutta kuitenkin kaikkea muuta kuin merkityksettömiksi: suomalaisen kääpiöpinserikantaan vaikuttivat voimakkaasti pohjoismaiset (ruotsalaiskenneleistä Kyrkdalens ja Hunnebos, norjalainen Georgehugel, tanskalainen Vedhauge), sekä saksalaiset tuontikoirat (Heino ja Gilla v. Erikaplatz). Lisäksi Suomeen tuotiin koiria myös Iso-Britanniasta, kenneleistä of Benivar ja of Miniroyal.

Vuonna 1971 rotukerho avusti jälleen tärkeässä tuontiprojektissa, kun hollantilaissyntyinen uros SF MVA Hannibal Petit Bonheur siirtyi vaikuttamaan Suomen kantaan. Kyseinen uros jätti yli kolmenkymmentä jälkeläistä, joiden joukossa mm. voitokkaat ruskeat urokset KANS & POHJ MVA Ringo, ja KANS & POHJ MVA, V-76 Mäetron Barekabonheur. Hannibalin linja on nähtävissä edelleen myös nykypäivän kannassa.

80-luvun voitokkaimpia näyttelykoiria edustivat SF & S MVA, PMV-79, -82, V-82 Heino v. Erikaplatz, KANS & POHJ MVA V-80, -83, -85, PMV-80, -81 Brihåli Brilljant, sekä KANS & SF & S MVA Jakias Royal-Copper, joka saavutti muun muassa silloisen kääpiökoiraryhmän ryhmävoiton, ja siitti elinaikanaan kuutisenkymmentä pentua.

1980-luku oli kääpiöpinsereille tasaista nousukautta. Kymmenen vuoden aikana rodun rekisteröinnit viisinkertaistuivat edellisen vuosikymmenen rekisteröintimääriin nähden, ja moni sittemmin pitkän linjan kasvattaja aloitti työnsä näihin aikoihin. Tämä vuosikymmen oli 70-luvun tavoin tiiviin pohjoismaisen yhteistyön aikaa. Ruotsalainen Kyrkdalens -kennel antoi useita koiriaan Suomeen jalostuskäyttöön, ja vaikutti näin pysyvästi koko suomalaiseen kääpiöpinserikantaan. Englantilaisen Shumah Maestron ruotsalaissyntyinen tytär SF MVA Kyrkdalens X-Tra astutettiin vuonna 1985 Heino v. Erikaplatzilla; tähän linjaan vaikutti myöhemmin myös israelilainen ruskea uros KANS MVA PMV-86 Hod Me Beit Hama'ayan. Nämä suvut löytyvätkin tänä päivänä monen ruskean kääpiöpinserin takaa. Englannista puolestaan tuotettiin uros Avdon Asterix Of Miniroyal, jonka linja jatkui myöhemmin Brihåli-koirien kautta. Norjalainen black & tan uros, SF MVA Olgum's Ronnie, löytyy vielä nykyäänkin monen black & tan värisen suomalaiskääpiöpinserin takaa.

Rabieksen levittyä Suomeen karanteenijärjestelmä poistui vuonna 1988. Rajojen aukeamisen seurauksena suomalaisten kanssakäyminen muiden maiden koiraharrastajien kanssa vilkastui ja pohjoismaisen vuorovaikutuksen merkitys suomalaiseen kääpiöpinserijalostukseen vastaavasti väheni. Suomeen tuotiin koiria mm. Israelista, kuten narttu Kora Mibait Hamaayan, sekä uros SF MVA Hodan Beit Hamaayan, jolle rekisteröitiin Suomessa neljäkymmentä jälkeläistä. Vielä tätäkin käytetyimmäksi kohosi Koran puoliveli FIN MVA Kessem Mibait Hamaayan, jolla oli yli viisikymmentä pentua.

1990-luvulla rodun suosio säilyi aluksi tasaisena, lähtien vuosituhannen vaihteen lähestyessä selvään nousuun. Vuosittaiset rekisteröintiluvut kieppuivat kahdensadan koiran paikkeilla, ja myös kennelien määrä lisääntyi selvästi. Vuosikymmenen alussa jalostukseen käytettävien yksilöiden terveyttä polvien ja silmien osalta alettiin tutkia aiempaa tarkemmin.

Eläinsuojelulain muutoksen myötä häntien typistyskielto astui Suomessa voimaan 1.7.1996. Tästä lähtien kotimaisilla kääpiöpinserillä on ollut typistämättömien korvien lisäksi myös luonnollinen pitkä häntä, mutta toisin kuin monella muulla rodulla, ei typistyskiellolla ollut negatiivista vaikutusta kääpiöpinsereiden kysyntään saati rekisteröintimääriin.

90-luvun aikana tehtiin paljon kansainvälistä yhteistyötä, narttuja astutettiin ulkomaisilla uroksilla ja uroksia tarjottiin ja saatiin jalostuslainaan. Jotkut kennelit tuottivat koiria saadakseen linjaansa tai koko kantaan uutta verta, toiset aloittivat kasvatustyönsä joko aivan alusta, tai kokonaan uudestaan tuoreilla tuonneilla.

Erityisesti Israelista tuodut koirat vaikuttivat näinä vuosina merkittävästi Suomen kantaan, sillä niitä kaikkia käytettiin jalostukseen. Lisäksi kantaan ovat vaikuttaneet 1990-luvun loppupuolella saksalaissyntyiset Bombastic-koirat, yhdysvaltalaisista alkuperää olevat Soritas-koirat, ja ruotsalainen Hotpinsch-linja.

Israel	8
Ruotsi	5
Puola	4
Belgia	3
Iso-Britannia	3
Italia	2
Yhdysvallat	2
Espanja	1
Norja	1
Saksa	1
Sveitsi	1

Taulukko 1: Tuontikoirien määrät (kpl) maittain 90-luvulla

NYKYTILANNE SUOMESSA

Vuosituhannen vaihtumisen jälkeen rodun suosio jatkoi suhteellisen jyrkkää kasvuaan ja vuotuiset rekisteröintimäärät ylittivät ensimmäistä kertaa viidensadan koiran rajan. 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä nähtiin rodun rekisteröintihuippuja vuosi toisensa jälkeen ja vuonna 2009 rekisteröitiin toistaiseksi suurin vuosittainen määrä kääpiöpinseriä 718 joista 21 tuonteja. Näiden muutamien huippuvuosien aikana rodun pariin hakeutui paljon uusia kasvattajia ja harrastajia ja näyttelykehissä rikottiin osallistujaennätyksiä. Sittemmin kokonaisrekisteröintimäärä on tasaisesti laskenut ja vuonna 2016 rekisteröitiin enää 309 kääpiöpinseriä, joista tuonteja oli 9.

Kasvatustyön laajentumisesta kertoo myös tuontien lisääntynyt määrä sekä tuontien lähtömaiden laajentunut kirjo. Vuosina 2000 – 2003 jäi tuontikoirien määrä selvästi alle kymmeneen vuosittaiseen, kun taas vuonna 2004 määrä kohosi jopa 23 yksilöön ja on sittemmin pysynyt yli kymmenessä vuosittaisessa rekisteröinnissä. Vuosina 2000 – 2016 Suomeen rekisteröitiin yhteensä 240 tuontikääpiöpinseriä.

3 JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

3.1 SUOMEN KÄÄPIÖPINSERIT RY:N HISTORIA

Suomen Kääpiöpinserit ry on perustettu Hollolassa, ravintola Salpakievarissa 27.4.1997, paikalla oli 29 perustajajäsentä. Suomen Kääpiöpinserit ry on ollut vuodesta 2005 alkaen rotua harrastava yhdistys ja kuului jäsenenä Suomen Snautseri-Pinserikeskusjärjestöön sekä Helsingin Seudun Kennelpiiriin ja Suomen Kennelliittoon. Suomen Snautseri-Pinserikeskusjärjestö on sittemmin lakkautettu.

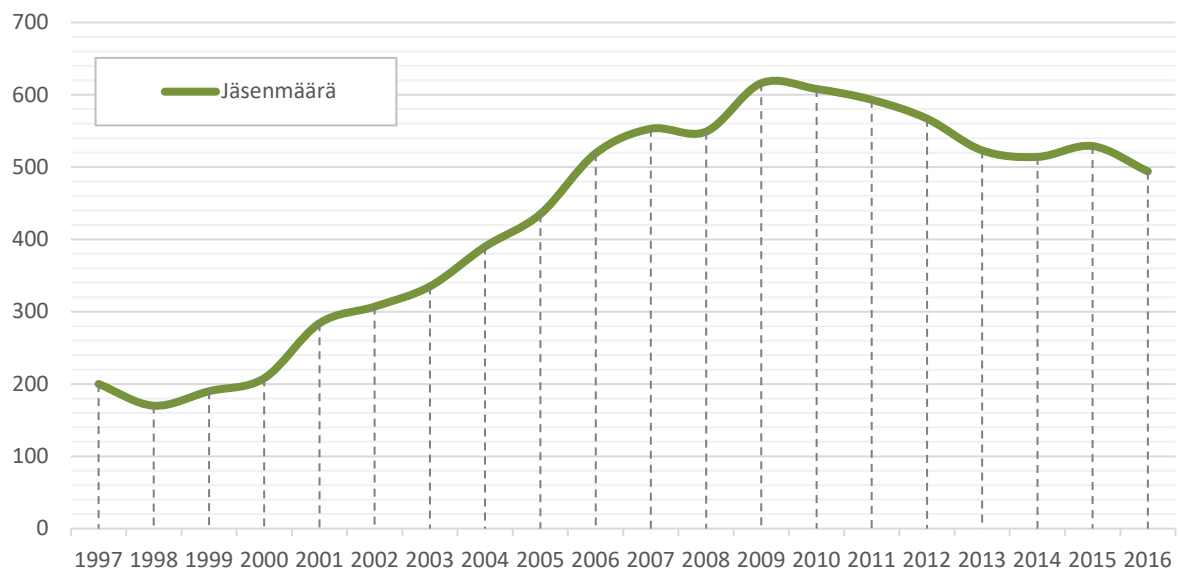
Ennen erillisten rotukerhojen perustamista kääpiöpinsereiden etuja hoidettiin keskitetysti yhdessä muiden Suomen Snautseri-Pinserikeskusjärjestö ry:n, tuolloin vielä Suomen Snautseri-Pinserikerho ry:n, rotukerhojen kanssa. Rotujärjestöllä oli yhteinen hallitus, jossa jokaisella rotukerholla on kaksi edustajaa.

Kesällä 2011 Suomen Kääpiöpinserit ry toimitti Suomen Kennelliittoon rotujärjestö-anomuksen, tarkoituksenaan hakeutua omaksi rotujärjestöksi vuoden 2012 alusta. Rotujärjestöoikeuksien myöntämisen jälkeen Suomen Kääpiöpinserit ry ei enää kuulu jäsenenä Suomen Snautseri-Pinserikeskusjärjestö ry:n eikä myöskään Helsingin Seudun Kennelpiiri ry:n. Suomen Kääpiöpinserit ry on toiminut rotujärjestönä vuoden 2012 alusta lähtien.

3.2 YLEISTÄ YHDISTYKSESTÄ

Suomen Kääpiöpinserit ry:n tehtävä on rotujärjestönä edistää rodunomaisten ja terveiden kääpiöpinsereiden jalostusta ja tunnetuksi tuleamista sekä toimia aatteellisena yhdysiteenä jäsenten keskuudessa heidän koiraharrastustensa edistämiseksi. Yhdistyksen tarkoitusta on pyritty toteuttamaan järjestämällä keskustelu-, neuvonta- ja koulutustilaisuuksia sekä ohjaamalla tarvittaessa jalostustoimintaa ja järjestämällä jalostus- ja terveystarkastuksia. Suomen Kääpiöpinserit ry julkaisee yhdessä kolmen muun snautseri-pinseri-rodun kanssa 4 kertaa vuodessa ilmestyvää erittäin korkeatasoista Snautseri-Pinseri -lehteä sekä lisäksi jokavuotisen tulosjulkaisun, joka sisältää näyttely-, koe-, kilpailu-, rekisteröinti- sekä terveystulokset.

Suomen Kääpiöpinserit ry:n toiminnasta vastaa syyskokouksessa valittava hallitus. Hallituksen puheenjohtaja valitaan vuosittain ja muut hallituksen varsinaiset jäsenet aina kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Lisäksi rotujärjestössä toimii jalostustoimikunta, näyttelytoimikunta sekä tarvittaessa koulutustoimikunta. Toimikunnat tekevät toiminnastaan toimintasuunnitelman ja budjetin, jonka hallitus pyrkii ottamaan huomioon koko järjestön budjettia tehdessään.

Kuva 1: Yhdistyksen jäsenmäärän kehitys 1997 – 2016

Yhdistys on pyrkinyt toimimaan aktiivisesti jäsenmäärän lisäyksen eteen, tiedottamalla kasvattajia ja jäsenistöä yhdistyksen toiminnasta. Kasvattajille on lisäksi tarjottu mahdollisuus liittää pennunostajat jäseniksi edullisemmalla hinnalla. Suomen Kääpiöpinserit ry:n jäsenmäärä on vakiintunut noin 500 jäseneseen. Vuoden 2016 lopussa yhdistyksen jäsenmäärä oli 494.

JALOSTUSORGANISAATION RAKENNE JA JALOSTUSTOIMIKUNNAN TEHTÄVÄT

Rotujärjestöllä on vuosittain valittava jalostustoimikunta. Jalostustoimikunnan valitsee hallitus. Jalostustoimikunta hoitaa järjestön jalostus- ja pentuvälityksasiat. Pyrkimyksenä on, että toimikunnassa olisi edustajina kasvattajia sekä muutoin rotua monipuolisesti harrastavia jäseniä. Jalostustoimikunnan jäsenet pyritään kouluttamaan jalostusneuvojen perus- ja jatkokursseilla. Lisäksi toimikunnan jäsenet osallistuvat mahdollisuuksien mukaan myös muihin jalostuksellisiin koulutuksiin ja tapahtumiin. Toimikunta toimii itsenäisesti käsitellessään kasvattajien tekemät jalostustiedustelut.

Jalostustoimikunnan tehtävä rotujärjestössä on seurata ja ohjata rodun jalostusta yhteistyössä kasvattajien kanssa. Jalostustoimikunta käsittelee jalostustiedusteluja ja tekee pyydettyä urosehdotuksia. Toimikunta julkaisee urostiedustelut vuosittain toimintakertomuksessa.

Jalostustoimikunta noudattaa toiminnassaan avoimuutta sekä kantaaottavuutta tiedottaessaan jalostukseen liittyvistä asioista. Jalostustoimikunta seuraa rodun tilannetta eri maissa sekä kouluttaa jäseniään. Tiedonhankintaan toimikunta käyttää Kennelliiton jalostustietojärjestelmää, tulosjulkaisuja sekä erinäisiä asiantuntijoita. Rodun jalostustoimikunta osallistuu myös kansainväliseen keskusteluun rodun tilanteesta ja tulevaisuudesta mm. yhteispohjoismaisissa tapaamisissa. Jalostustoimikunta on avuksi kasvattajille jalostukseen, koirien terveyteen liittyvissä kysymyksissä ja kasvatuksen käytännön asioiden tasolla.

Jalostustoimikunnan keskeisimmät tehtävät:

- Kerätä ja tarvittaessa kommentoida hallitukselle ja jäsenistölle rekisteröintitietoja ja muita populaation tilaa kuvaavia tilastoja
- Näyttely-, koe- ja luonnetestitulosten yms. kokoaminen
- PEVISA- ja muiden terveys- sekä lisääntymistietojen kokoaminen tietokantoihin
- Perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelman (PEVISA) toteutuman päivitys vuosittain

- Kääpiöpinsereihin liittyvän geenitutkimuksen seuraaminen ja näytteenottoilaisuuksien järjestäminen tutkimuksen tarpeen mukaan
- Jalostus- ja terveystarkastuksien järjestäminen 1-2 kertaa vuodessa, niihin osallistuminen ja tietojen kokoaminen. Tarkastukset pyritään järjestämään maantieteellisesti mahdollisimman tasaisesti.
- Jalostuksen tavoiteohjelman laatiminen, toteutuman seuraaminen ja päivittäminen
- Mahdollisten poikkeuslupalausuntojen antaminen Suomen Kennelliitolle erinäisissä kasvattamista koskeissa tapauksissa
- Henkilökohtaisen jalostusneuvonnan tarjoaminen, esim. urostiedusteluihin vastaaminen
- Jäsenistön ja kasvattajien kouluttaminen mm. kasvattajapäivillä
- Uros-, pentu- ja kasvattajalistan ylläpito sekä kriteerien laatiminen ja seuranta
- Pentuvälityksen ylläpito sekä pentuneuvonnan antaminen
- Jalostuksen seuraaminen muissa maissa ja osallistuminen pohjoismaiseen yhteistyöhön jos mahdollista
- Jalostustoimikunta pyrkii pitämään toimijoidensa jäsentensä tietotaidon korkeana kouluttamalla jäseniä aina tarvittaessa

4 RODUN NYKYTILANNE

4.1 POPULAATION RAKENNE JA JALOSTUSPOHJA

Kääpiöpinserin rekisteröintimäärät ovat vakiintuneet 2000-luvun alun suuren kasvun jälkeen. Vaikka potentiaalisten jalostuskoirien lukumäärä on viimeisen vuosikymmenen aikana lisääntynyt huomattavasti, valitsevat kasvattajat silti jalostukseen usein samoista linjoista peräisin olevia koiria.

Useiden käytettyjen koirien isoisät ja/tai -emät ovat geneettisesti hyvin lähellä toisiaan. Sukusiitosaste onkin kääntymässä lievään nousuun vuosia kestäneen laskun jälkeen. Sukusiitosasteen tilapäisen laskun aiheuttajana voidaan nähdä tuontikoirien suhteessa suuri jalostuskäyttö. Tässä valossa ei ole yllättävää, että sukusiitosaste on jatkossa hieman noususuuntainen.

Tarkasteltaessa tuontikoirien sukulinjoja voidaan todeta, ettei tuontikoirien perimä ole loppujen lopuksi ollut kovinkaan monimuotoista, sillä useimpien tuontikoirien kanta polveutuu samoihin linjoihin ja/tai tiukasti linjattuihin kantakoiriin. Kaikilta osin eivät urosvalinnat eikä tuontikoirien suuri käyttö ole ollut hallittua. Kokonaan uusia sukulinjoja ei käytännössä enää juuri löydy FCI-maista. AKC:n alaisten maiden sukulinjat poikkeavat jonkin verran suomalaisten ja muiden FCI-maiden linjoista, mutta niiden jalostuskäytössä on edelleen uhkana ei-toivotut värit, sekä rotumääritelmän eroavaisuus rakenteen ja tyyppin osalta. Jotkut AKC:n rotumääritelmän toivotut ominaisuudet ovat meillä ei-toivottuja, jopa hylkääviä virheitä. Urosten keskimääräinen jalostuksen käyttöikä on rodun pitkäikäisyyteen nähden hyvin alhainen.

Urosvalinnoissa tulisi edelleen suosia uroksia, joilla vielä vanhemmalla iällä on jälkeläisnäyttöä etenkin terveystulosten suhteen. Laajentunut jalostusmateriaali helpottaisi, oikeilla valinnoilla, sellaisten yhdistelmien luomista, missä sukusiitosaste pysyy sallituissa rajoissa. Jalostusmatadorien ja samojen sukulinjojen käyttö rodun jalostuksessa on kuitenkin lisääntynyt niin urosten kuin narttujenkin osalta. Mikäli runsaasti jälkeläisiä tuottaneessa koirassa todetaan myöhemmällä iällä jokin vakava perinnöllinen sairaus, on koko rodun jalostustyö pian vaikeuksissa ja jalostusvalintojen merkitys korostuu entistä vahvemmin. Lisäksi geenipoolin kaventumisen myötä hyvin monet koirat ovat pian

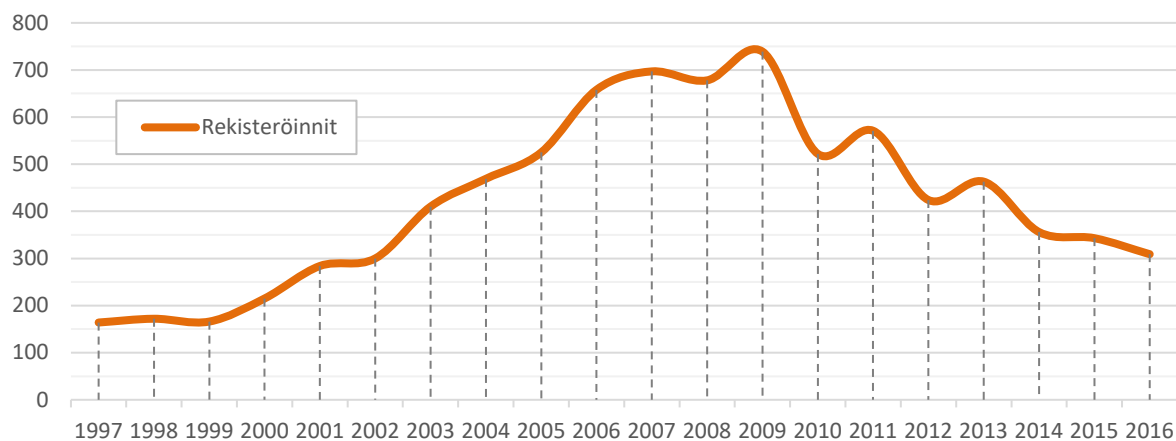
sukua keskenään, jolloin kasvattajat helposti ajatuvat käyttämään tiukkaa linjasiitosta. Tällaisissa yhdistelmissä siirretään molemmilla vanhemmilla esiintyvät, yhteiseltä esivanhemmalta perityt tekijät jälkeläisille. Tiukka linjasiitos saattaa pidempään käytettynä aiheuttaa hedelmällisyyden ja elinvoimaisuuden laskua, sekä perinnöllisten sairauksien leviämistä, sillä toivottujen perintötekijöiden lisäksi kertaantuvat myös ei-toivotut perintötekijät.

4.1.1 POPULAATION RAKENNE JA SUKUSIIITOS

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pennut (kotimaiset)	679	652	718	508	551	411	447	346	327	300
Tuonnit	18	26	21	14	20	13	16	10	16	9
Rekisteröinnit yht.	697	678	739	522	571	424	463	356	343	309
Pentueet	170	164	180	137	137	112	115	94	84	78
Pentuekoko	4,0	4,0	4,0	3,7	4,0	3,7	3,9	3,7	3,9	3,8
Kasvattajat	92	89	121	90	88	82	77	58	55	52
Pentueet / Kasvattajat	1,8	1,8	1,5	1,5	1,6	1,4	1,5	1,6	1,5	1,5
Jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	103	97	101	84	80	69	67	61	55	51
- kotimaiset	80	66	77	66	59	54	51	40	35	29
- tuonnit	19	27	21	17	18	14	16	19	17	16
- ulkomaiset	4	4	3	1	3	1	0	2	3	9
- keskim. jalostuskäytön ikä	3 v 4 kk	2 v 8 kk	3 v 6 kk	3 v 4 kk	3 v 2 kk	3 v	3 v 2 kk	3 v 2 kk	3 v 5 kk	3 v 6 kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	168	163	179	135	137	111	115	92	82	77
- kotimaiset	141	142	159	119	124	96	105	82	74	70
- tuonnit	27	21	20	16	13	15	10	10	8	7
- keskim. jalostuskäytön ikä	3 v 1 kk	2 v 11 kk	3 v 2 kk	3 v 1 kk	3 v 1 kk	3 v 4 kk	3 v 5 kk	3 v 9 kk	3 v 5 kk	3 v 6 kk
Isoisät	135	154	153	142	122	120	116	107	97	87
Isoäidit	188	195	205	169	166	148	145	132	116	108
Sukusiitosprosentti	3,29	3,53	3,45	4,78	4,31	3,66	4,48	4,52	4,37	4,65

Taulukko 2: Vuosilastorekisteröinnit, jalostukseen käytetyt urokset/nartut, lähde Koiranet 8.1.2017

REKISTERÖINTIMÄÄRÄT SUOMESSA

Kuva 2: Rekisteröintimäärät 1997 – 2016, lähde Koiranet 8.1.2017

Vaikka kääpiöpinserin rekisteröintimäärät ovat tasaantuneet selvästi huippuvuosista, on se kuitenkin edelleen kohtuullisen suosittu rotu. Tarkasteluajanjaksona 2007 – 2016 Suomeen syntyi yhteensä 4939 rekisteröityä kääpiöpinseripentua. Tämä on keskimääräisesti noin 493 pentua vuodessa.

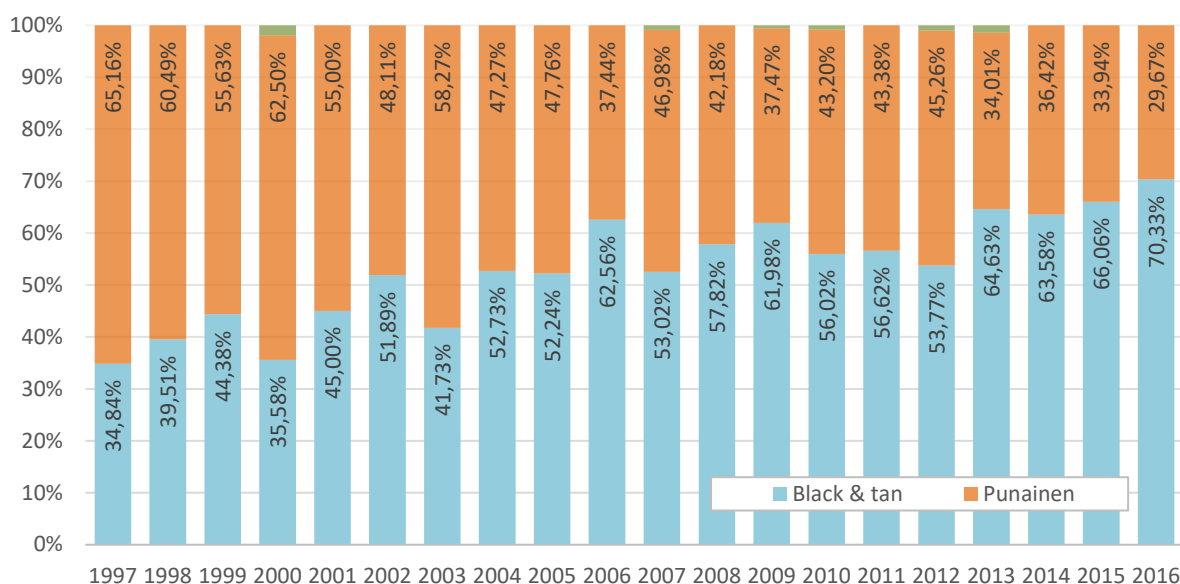
Vuosittainen rekisteröintimäärä on ollut selvässä laskussa jo useamman vuoden. Vuonna 2016 rekisteröitiin tuonnit mukaan lukien 309 kääpiöpinseriä. Rekisteröintimäärä on viimeksi ollut näin alhainen vuonna 2002, jolloin rekisteröitiin 291 kääpiöpinseriä.

Tuontikoirien rekisteröinti on ollut melko tasaista koko tarkasteluajanjakson aikana, vaihdellen noin kymmenestä koirasta noin kahteenkymmeneen koiraan.

Samalla kun rekisteröintimäärät huippuvuosia kohti kasvoivat huimasti, tuli rodun pariin myös huomattava määrä uusia kasvattajia. Rekisteröintimäärien tasaannuttua ja samalla pienentyttyä, myös eri kasvattajien määrä väheni selvästi. Vuonna 2016 eri kasvattajia oli vain 52, mikä selvästi yli puolet vähemmän mitä huippuvuonna 2009. Kuitenkin suhdeluku verrattuna pentueiden määrään on pysynyt liki samana koko tarkastelujakson aikana. Viimeisen viiden vuoden aikana aktiivisia kasvattajia on ollut noin 140.

REKISTERÖINNIT VÄREITTÄIN

Aiemmassa jalostuksen tavoiteohjelmassa yhtenä uhkana on esitetty värin mukaan ohjautuva jalostus. Jo useamman vuoden ajan on ollut selvästi havaittavissa black & tan -väristen kääpiöpinserien selvä suosio pennunostajien keskuudessa. Tietyn värin kysyntä sekä luonnollisesti myös kasvattajan omat mieltymykset vaikuttavat jonkin verran kasvattajien jalostusvalintoihin. Huomioitavaa on myös se, että hyvin monet uudet kasvattajat kasvattavat pelkästään black & tan –värisiä kääpiöpinseriä.

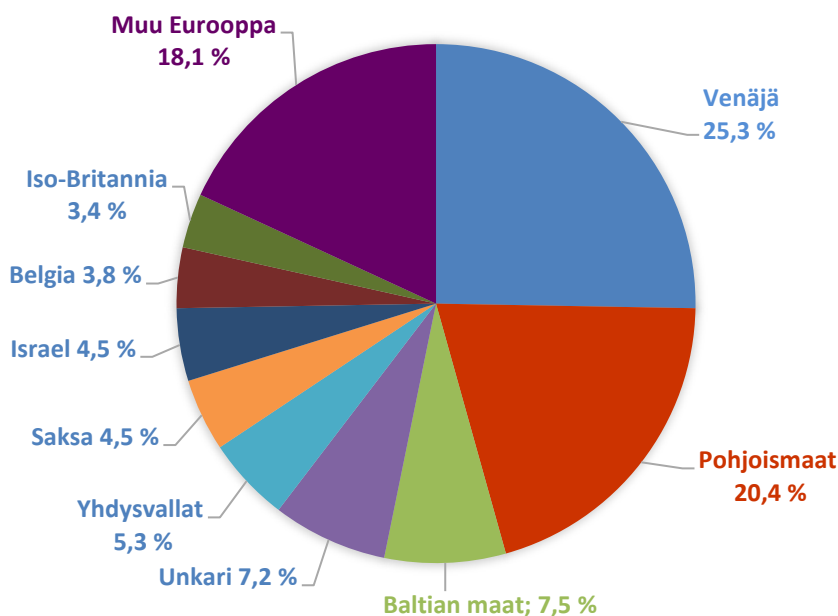

Kuva 3: Rekisteröinnit väreittäin 1997 – 2016, lähde Koiranet 8.1.2016

Kuten yllä olevasta kuvasta voi havaita, black & tan –väristen kääpiöpinserien syntyvyys suhteessa rekisteröinteihin on tällä hetkellä korkeimmillaan mitä koskaan aiemmin. Samalla punaisten kääpiöpinseripentujen syntyvyys on tippunut huomattavan, jopa huolestuttavan alas. Viime vuosien aikana punaisia on syntynyt ainoastaan noin 1/3 siitä mitä black & tan -värisiä kääpiöpinseriä.

TUONTIKOIRAT

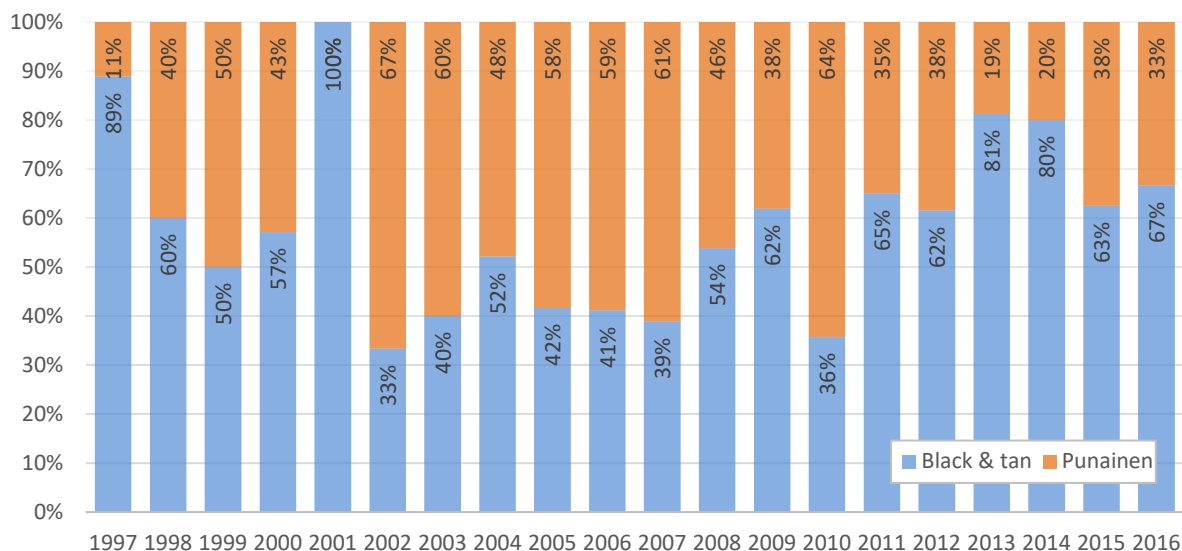
Vuosien 1997 – 2016 aikana Suomeen on tuotu yhteensä 265 kääpiöpinseriä. Neljäsosa tästä kokonaismäärästä on tuotu Venäjältä (25,3 %) ja toiseksi eniten muista Pohjoismaista, joista eniten Ruotsista (15,8 %). Tuontien määrä on viimeisen 20 vuoden aikana ollut keskimäärin 13 koiraa vuodessa eli noin 3,3 % vuosittaisista kokonaisrekisteröintimääristä. Vuosittainen tuontien määrä lisääntyi selvästi 2004 – 2010 välisenä aikana. Suurin osa tuontikoirista on Venäjältä, Ruotsista, Unkarista ja Liettuasta.

Kuva 4: Tuontikoirien lähtömaat 1997 – 2016, lähde Koiranet 8.1.2017

TUONTIKOIRIEN VÄRIJAKAUMA

Yleisesti ottaen tuontien värijakauma on melko tasaista, mikäli tarkastelu suhteutetaan koko tarkasteluajanjaksolle. Tarkasteluajanjakson alussa b&t –värisiä kääpiöpinseriä on tuotu selvästi enemmän mitä punaisia. Tämä on kuitenkin tasaantunut 2000 –luvulla, jolloin punaisten tuonti on lisääntynyt. Punaisten kääpiöpinserien tuonti on vastaavasti selvästi vähentynyt vuodesta 2011 lähtien. Tarkasteluajanjaksolla Suomeen tuotetuista kääpiöpinseristä 57 % on ollut b&t –värisiä ja 43 % punaisia kääpiöpinseriä.

Kuva 5: Tuontikoirat väreittäin 1997 – 2016, lähde Koiranet 8.1.2017

RODUN JALOSTUSUROSTEN JA -NARTTUJEN IKÄ

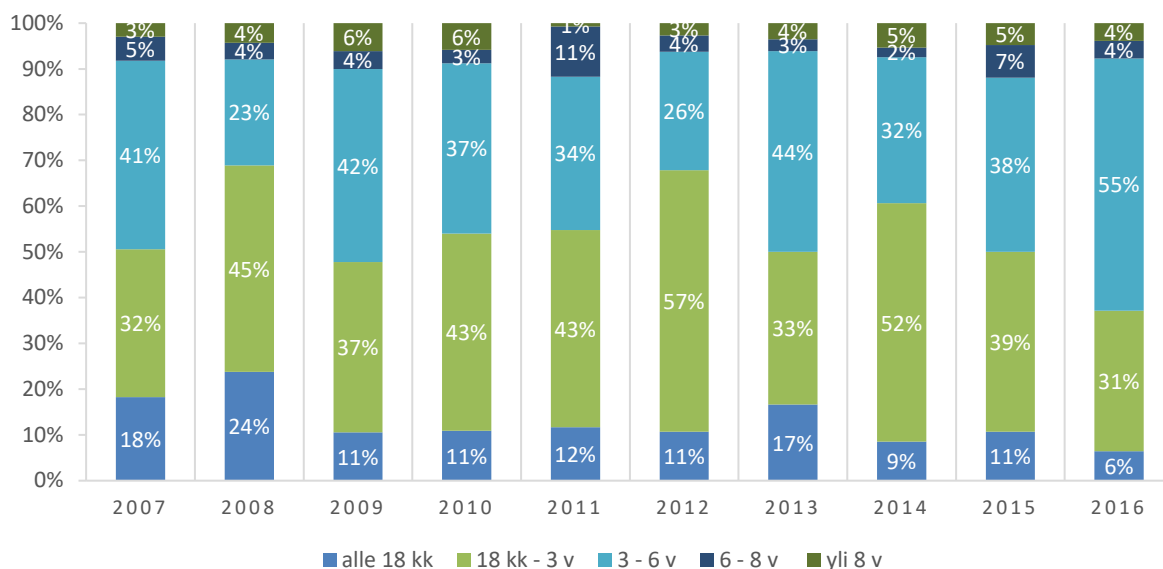
Vuosi	Urokset	Nartut
2007	3 v 4 kk	3 v 1 kk
2008	2 v 8 kk	2 v 11 kk
2009	3 v 6 kk	3 v 2 kk
2010	3 v 4 kk	3 v 1 kk
2011	3 v 2 kk	3 v 1 kk
2012	3 v	3 v 4 kk
2013	3 v 2 kk	3 v 5 kk
2014	3 v 2 kk	3 v 9 kk
2015	3 v 5 kk	3 v 5 kk
2016	3 v 6 kk	3 v 6 kk

Jalostuskoirien keski-ikä niin uroksissa kuin nartuissa on vuositasolla pysynyt melko vakiintuneena. Narttujen kohdalla tilanne on aika ideaali, joskin käyttöikä on selvästi noussut viime vuosien aikana.

Rodun pitkäikäisyyden huomioiden urosten keskimääräinen käyttöikä voisi olla huomattavasti korkeampi mitä se nykyisellään on.

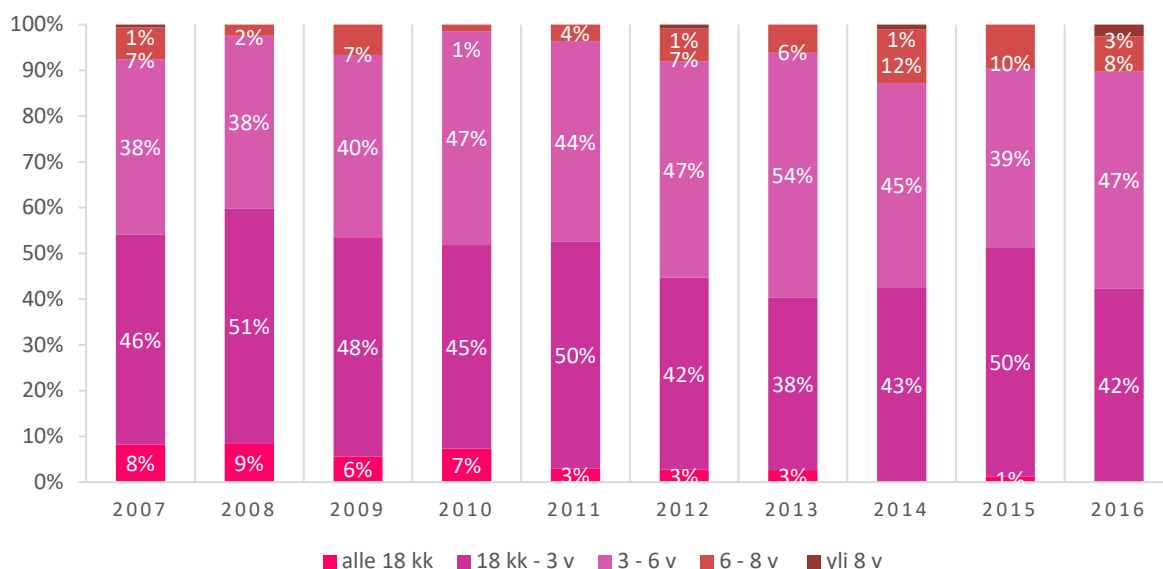
Astutusiät (kuva 6 ja 7) kerätty Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä saatujen tietojen perusteella siten, että vanhempien iästä pentujen syntymähetkellä on vähennetty 2 kuukautta, jolloin on saatu noin arvio astutusiästä.

Taulukko 3: Keskimääräinen jalostuskoirien ikä vuosina 2007-2016, lähde Koiranet 8.1.2017

Kuva 6: Urosten astutusiän osuudet vuoden aikana rekisteröidyistä pentueista, lähde Koiranet 8.1.2017

10 vuoden tarkastelujaksolla (2007 – 2016) on rekisteröity yhteensä 1270 pentuetta. Näistä pentueista noin 41 % on astutettu alle 3-vuotiaalla uroksella ja samaan aikaan yli 6-vuotiaita uroksia on käytetty ainoastaan 9 % astutuksista. Pitkällä aikavälillä noin 50 - 60 % vuosittain astuneista uroksista on alle 3 -vuotiaita ja vastaavasti taas yli 6-vuotiaana käytettyjä uroksia on vuosittain vain noin 10 % tai hieman alle tämän.

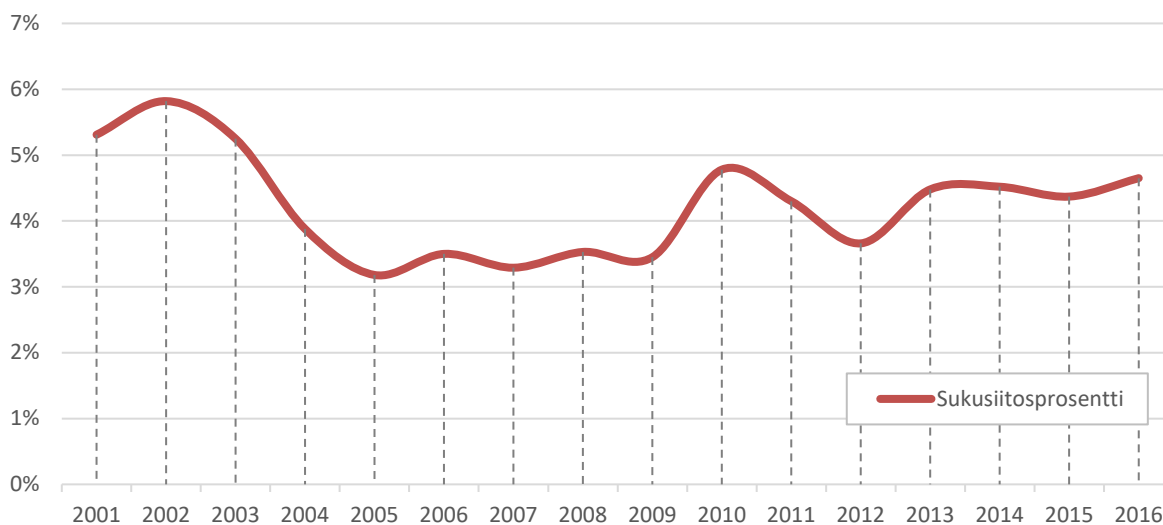
Kuva 7: Narttujen astutusiän osuudet vuoden aikana rekisteröidyistä pentueista, lähde Koiranet 8.1.2017

Alle 18 kuukauden ikäisiä narttuja on käytetty aiemmin hieman vajaa 10 % vuosittain. Vuonna 2014 voimaantullut rotukohtainen erityisehto määritteli narttujen astuttamisen alaikärajaksi 18 kuukautta. Tämän jälkeen alle 18 kuukauden ikäisiä narttuja ei ole käytetty jalostukseen kuin yhden kerran vuonna 2015.

Vuositasolla tarkasteltaessa narttujen astutusiän jakauma on melko ideaali, kun valtaosin nartut astutetaan 1,5 – 6 –vuotiaana. Yli 8 –vuotiaita narttuja käytetään hyvin harvoin.

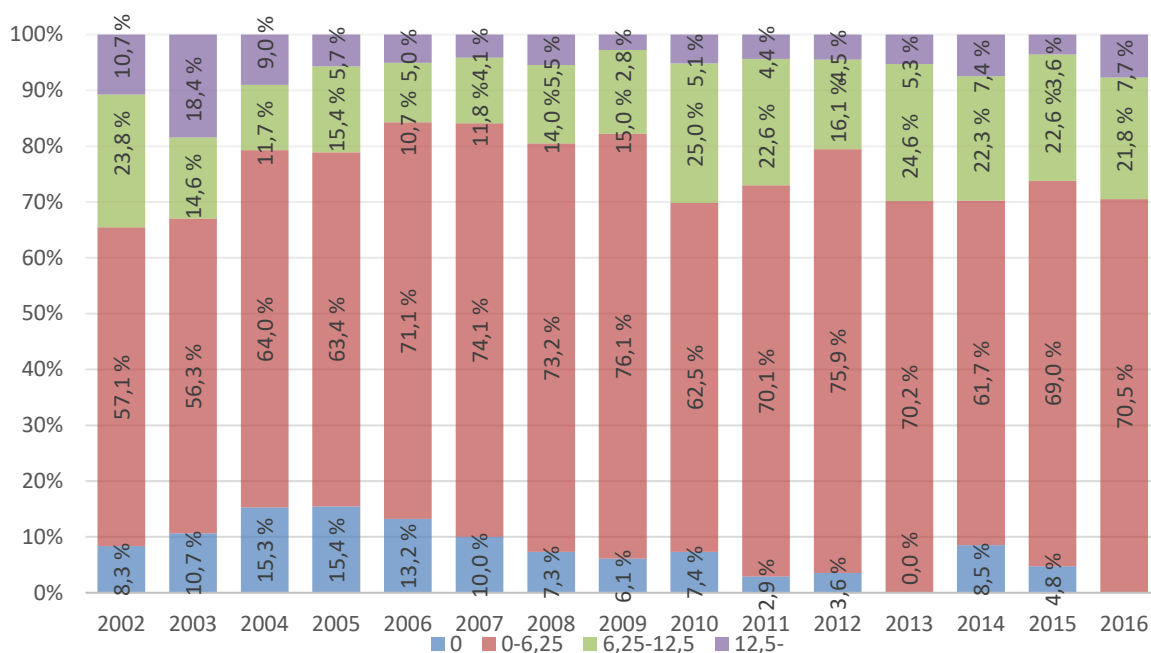
SUKUSIIITOS

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset (serkusparituksen sukusiitosprosentti on 6,25). Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Kuva 8: Sukusiitosprosentin keskiarvo vuosina 2001 – 2016, lähde Koiranet 8.1.2017

Kääpiöpinsereillä sukusiitosprosentin keskiarvo on laskenut huippuvuosista selvästi, vakiintuen 2000-luvun alkupuolella noin 3,5%:n, mutta lähteneen tämän jälkeen jälleen pieneen nousuun. Vuodesta 2013 lähtien keskimääräinen vuosittainen sukusiitosprosentti on ollut yli 4 %. Vuonna 2016 sukusiitosprosentin keskiarvo oli 4,65%.

Kuva 9: Yhdistelmien sukusiitosprosenttien osuudet koko vuoden rekisteröinneistä 2002 – 2016, lähde Koiranet 8.1.2016, laskettu 8:lla sukupolvella, mikäli tiedossa.

Sukusiitosprosentin vaihteluväli on vuosina 2002 – 2016 ollut 0 - 41,7 %. Suurimmassa osassa yhdistelmiä sukusiitosprosentti on pysynyt alle 6,25 % eli alle serkusparituksen rajan. Yli 6,25 % sukusiitosprosentin omaavia pentueita on viime vuosina ollut noin viidesosa kaikista vuoden aikana syntyneistä pentueista.

Yllä olevan kuvaajan tiedot on pääasiallisesti laskettu kahdeksalla (8) sukupolvella, joten se ei ole suoraan verrannollinen sukusiitosprosentin ns. suosituksiin. Kuitenkin esim. vuosien 2013 – 2016 aikana 36:ssa pentueessa (2,5 %) 5:n sukupolven sukusiitos-% on ylittänyt suositellut 6,25 % rajan.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisarparituksessa 12,5 %.

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla. Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

MMT Katariina Mäki 5.8.2013 (päivitetty 13.1.2016)

4.1.2 JALOSTUSPOHJA

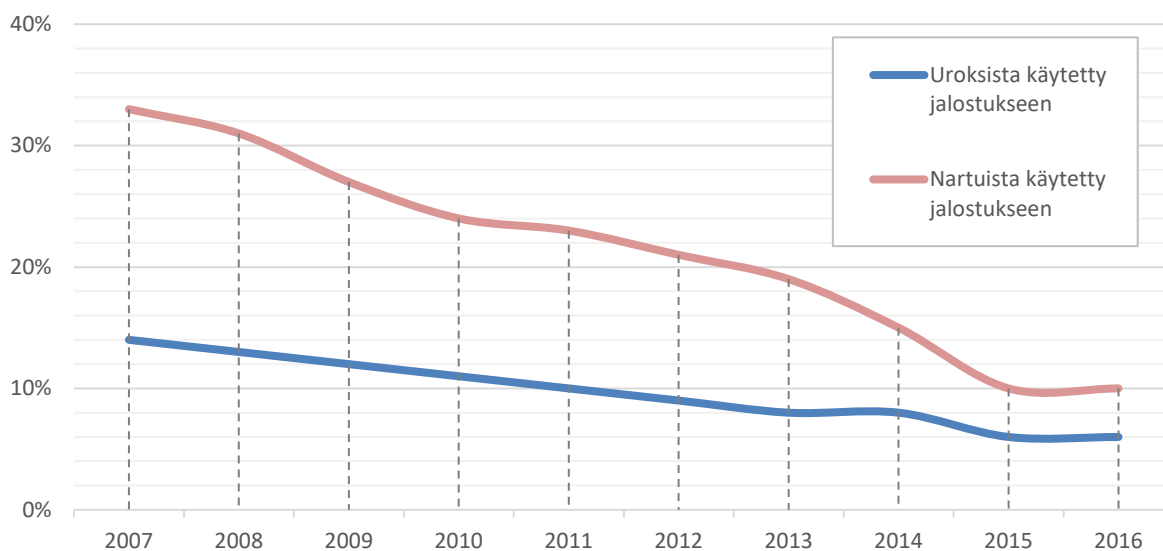
Jalostuspohjan laajuutta kuvataan tarkastelemalla sukupolvittain jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen määrää, isien ja emien lukumäärien suhdetta ja tehollisen populaation kokoa. Taulukossa 4 on esitetty nämä luvut 10 vuoden ajalta. Jalostuspohja per sukupolvi -luvut on laskettu nelivuotisjaksoilta siten, että esimerkiksi sukupolvi 2016 koostuu vuosien 2013 – 2016 luvuista.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pennut (synt.)	563	616	673	651	618	566	501	458	405	371
Jalostukseen käytetyt eri urokset	204	230	247	240	234	225	193	181	162	151
Jalostukseen käytetyt eri nartut	367	411	451	455	441	413	368	342	308	281
isät / emät	0,56	0,56	0,55	0,53	0,53	0,54	0,52	0,53	0,53	0,54
Tehollinen populaatio	386 (34%)	434 (35%)	472 (35%)	467 (36%)	454 (37%)	431 (38%)	377 (38%)	352 (38%)	316 (39%)	291 (39%)
Uroksista käytetty jalostukseen	14 %	13 %	12 %	11 %	11 %	9 %	9 %	9 %	7 %	6 %
Nartuista käytetty jalostukseen	33 %	31 %	27 %	24 %	24 %	22 %	21 %	19 %	14 %	10 %

Taulukko 4: jalostuspohja / sukupolvi, lähde Koiranet 9.1.2017

JALOSTUKSEEN KÄYTETTYJEN UROSTEN JA NARTTUJEN OSUUS SYNTYNEISTÄ

Uroksista vain noin 10 % ja nartuistakin vain noin 20 % käytetään jalostukseen. Tämä tarkoittaa sitä, että pitkällä aikavälillä melkein 90 % syntyneistä kääpiöpinseriuroksista ja noin 80 % nartuista jää kokonaan jalostuskäytön ulkopuolelle. Taulukon 4 jalostukseen käytettyjen koirien %-osuuksia tarkasteltaessa on huomioitava, että nuorimmat koirat eivät ole vielä ehtineet jalostuskäyttöön ja niiden osuudet kasvavat seuraavien vuosien aikana.

Kuva 10: Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä pentueista sukupolven ajalta, lähde Koiranet 9.1.2017

TEHOLLINEN POPULAATIO

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Kääpiöpinserillä sukupolviväliksi on määritelty neljä vuotta. Sukupolvien välinen aika on se ikä, jossa rodun koirat keskimäärin saavat jälkeläisiä. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko (tehollinen populaatio) on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Mitä pienempää osuutta rodun koirista käytetään jalostukseen, sitä pienempi on myös kannan tehollinen koko. Tehollisen populaation ns. maksimi olisi silloin, kun jokainen jalostuskoira saisi sukupolven aikana ainoastaan yhden pentueen. Esim. vuosina 2013 - 2016 syntyi yhteensä 371 pentuetta. Jos jokaisella näistä olisi ollut eri vanhemmat, eli jokainen jalostuskoira olisi tehnyt vain yhden pentueen, olisi tehollinen populaatio ollut tänä aikana koko ollut tänä aikana $2 \times 371 = 742$. Vertaamalla toteutunutta tehollista kokoa suurimpaan mahdolliseen, voidaan tarkastella mikä osuus maksimista on hyödynnetty (taulukko 5). Tällä hetkellä tehollisesta populaatiosta on käytössä 39 %.

Jalostusurosten narttuja pienempi lukumäärä asettaa teholliselle kannan koolle rajat; tehollinen koko ei koskaan voi olla suurempi kuin jalostukseen käytettyjen urosten lukumäärä kerrottuna neljällä. Vaikka uroksia olisi 20 ja narttuja 1000, olisi tehollinen koko vain $4 \times 20 \times 1000 / (2 \times 20 + 1000) = 77$.

Sukupolvi	Urokset	Nartut	Tehollinen populaatio	Isä-emä -suhde
1997 - 2000	75	129	139 (35%)	0,58
2001 - 2004	134	248	258 (34%)	0,54
2005 - 2008	230	411	434 (36 %)	0,56
2009 - 2012	225	413	431 (38 %)	0,54
2013 - 2016	161	281	291 (39 %)	0,54

Taulukko 5: Tehollinen populaatio sekä isä-emä –suhde sukupolvittain, lähde Koiranet 10.1.2017

Populaation tehollinen koko on ollut jatkuvassa kasvussa 2000 –luvun alusta lähtien. Vaikka muutoin tehollisen populaation koko on pienentynyt viimeisimmän sukupolven aikana, sen osuus populaation maksimista on kasvanut yhden prosenttiyksikön. Tehollisen populaation selkeä pieneneminen tässä tapauksessa johtuu hyvin selvästi rekisteröintimäärien tippumisesta lähes puoleen aiemmasta.

Tehollinen populaatio

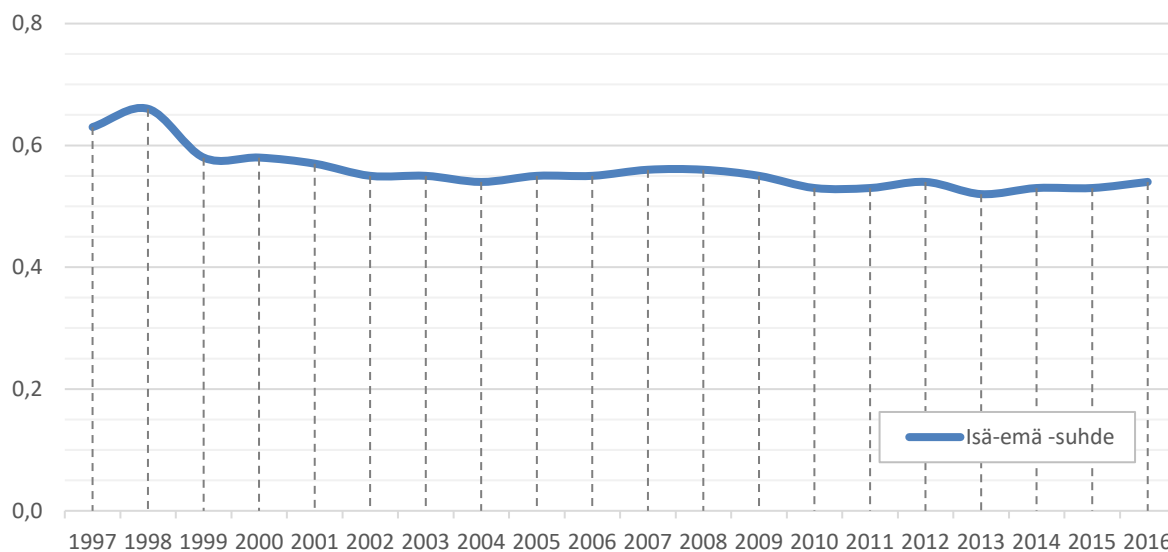
Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $Ne = 4 * Nu * Nn / (2 * Nu + Nn)$, jossa

- Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

MMT Katariina Mäki 5.8.2013 (päivitetty 14.1.2016)

ISÄ-EMÄ –SUHDE

Kuva 11: Isä-emä -suhde vuosina 1997 - 2016, lähde Koiranet 9.1.2017

Isä-emä-suhteen ideaaliluku on 1, jolloin jalostukseen käytetään yhtä paljon niin uroksia kuin narttujakin. Tällöin perinnöllinen vaihtelu säilyy tehokkaammin. Kun Isä-emä –suhde on 0,5 jokainen uros astuu kaksi narttua.

Isä-emä –suhde on ollut jatkuvassa laskussa periaatteessa vuodesta 2000 lähtien. Huomiota herättävää on se, että 90 –luvulla, jolloin jalostusmateriaali on ollut vähäisempää mitä nykyisin, isä-emä –suhde on ollut yli 0,60. Kun otetaan huomioon kääpiöpinserin koko populaatio, isä-emä-suhde voisi rodullamme olla selvästi korkeampi. Edelleen käytetään jalostusuroksia hyvin vähän suhteessa jalostusnarttujen määrään. Mitä tasaisemmin uroksia käytetään jalostukseen sitä tehokkaammin saadaan säilytettyä rodun perinnöllistä vaihtelua.

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta.

Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua. Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on suurilukuisissa roduissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koiraa saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi suurilukuisissa roduissa olla korkeintaan 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

MMT Katariina Mäki 5.8.2013

UROS	SYNT.	TILASTOINTIAIKANA				TOISESSA POLVESSA		YHTEENSÄ		
		PENTU-EITA	PENTU-JA	%-OSUUS	KUMULAT.%	PENTU-EITA	PENTU-JA	PENTU-EITA	PENTU-JA	
1	GOLAN ME BEIT HA'MAAYAN	2006	35	137	2,77 %	3 %	89	335	35	137
2	ANUBIS MIDNIGHT PARTY V SORITA	2004	15	69	1,40 %	4 %	16	64	19	89
3	SLAVJAN CHESTER FILD	2007	18	66	1,34 %	6 %	29	111	18	66
4	BONZER'S KING KONG	2007	13	64	1,30 %	7 %	1	5	13	64
5	MULTATULI VELVET GOLD	2009	15	56	1,13 %	8 %	7	23	15	56
6	OBELIX G D'S	2006	12	52	1,05 %	9 %	27	118	12	52
7	DJOYFULL DJOY GOT TO GO	2006	17	51	1,03 %	10 %	40	156	17	51
8	CRAZY COWBOY'S NO COMMENTS	2006	10	47	0,95 %	11 %	14	58	10	47
9	A'DREAMS BLACK JANCO	2008	12	46	0,93 %	12 %	38	131	12	46
10	MINIATYYRI SIRKUS OSWALD	2009	13	45	0,91 %	13 %	10	33	13	45
11	A'DREAMS BLACK LOVER	2006	11	44	0,89 %	14 %	19	80	11	44
12	BULLETPROOF SIMPATIJA	2013	10	44	0,89 %	15 %	3	14	10	44
13	SEMPER ANTE KIND OF MAGIC	2010	10	43	0,87 %	15 %	11	34	10	43
14	HUMBLEPUP WARLORD	2002	9	42	0,85 %	16 %	54	239	23	110
15	DIDAKTIC'S XCALIBUR	2008	9	40	0,81 %	17 %	5	17	9	40
16	DENWEST LEGAL LIMIT	2008	9	40	0,81 %	18 %	2	7	9	40
17	A'DREAMS BLACK PRINCE	2005	11	40	0,81 %	19 %	8	33	11	40
18	KADEN TIKRAS BICIULIS	2011	12	40	0,81 %	20 %	5	17	12	40
19	BARON CASTLE LOVERBOY	2010	10	39	0,79 %	20 %	8	26	10	39
20	MY ALTER EGO'S FREEZE POLICE	2013	9	38	0,77 %	21 %	0	0	9	38

Taulukko 6: Käytetyimmät urokset 2007 – 2016, lähde Koiranet 10.1.2017

Sukulaisuudet osoitettu värein, isä lihavoituna, jälkeläinen kursivilla ja jälkeläisen jälkeläinen alleviivattuna.

NARTTU	SYNT.	TILASTOINTIAIKANA			TOISESSA POLVESSA		YHTEENSÄ		
		PENTU-EITA	PENTU-JA	%-OSUUS	PENTU-EITA	PENTU-JA	PENTU-EITA	PENTU-JA	
1	BONZER'S QUICK-WITTED	2008	5	29	0,59 %	2	3	5	29
2	IMPALA RUBIN RAIN	2006	4	27	0,55 %	11	47	4	27
3	WW YANGOVIPER'S LADYLIKE	2007	5	26	0,53 %	2	7	5	26
4	IMPALA ROSE PETAL	2006	5	26	0,53%	4	17	5	26
5	ARIOK BLACK RHIANNA	2008	4	26	0,53 %	7	36	4	26
6	CAROLINA GDS	2007	4	23	0,47 %	5	27	4	23
7	DENWEST FLEUR DU TEMPS	2005	4	22	0,45 %	12	61	5	26
8	DENWEST BRIC-A-BRAC	2004	3	21	0,43 %	2	7	4	27
9	ARYATAN'S BLACK FLORRIE	2011	3	20	0,41 %	1	8	3	20
10	RIIHIKARSINAN HERMIONE	2011	3	20	0,41 %	0	0	3	20
11	AURETAN ERNA EVITA	2007	5	19	0,39 %	11	39	5	19
12	KOTOPELLON AMORIINA	2008	3	19	0,39 %	1	6	3	19
13	GREAT IITA'S KISS ANGEL	2005	3	19	0,39 %	3	13	3	19
14	EFKERIA'S NERISSA	2009	4	19	0,39 %	0	0	4	19
15	BONZER'S REGINA RED ROSE	2005	5	19	0,39 %	2	7	5	19
16	MAMACOMAMA'S DELLAROSA	2004	3	18	0,37 %	4	16	5	28
17	CRAZY COWBOY'S DANCE WITH ME	2004	4	18	0,37 %	14	52	5	23
18	HUMBLEPUP Q-STAR	2006	4	18	0,37 %	7	32	4	18
19	CHARLOTTA	2005	3	18	0,37 %	8	32	3	18
20	IMPALA CRUSTY TOAST	2007	4	18	0,37 %	7	30	4	18

Taulukko 7: Käytetyimmät nartut 2007 – 2016, lähde Koiranet 11.1.2017

Sukulaisuudet osoitettu värein, emä lihavoituna, jälkeläinen kursivilla ja jälkeläisen jälkeläinen alleviivattuna.

JALOSTUSKOIRIEN KÄYTTÖMÄÄRÄT

73 urosta ovat tuottaneet 50 % ajanjakson kaikista 4939 pennusta. Puolet käytetyimmistä uroksista ovat tuontejä. Kaikkiaan vuosina 2007 – 2016 on käytetty jalostukseen 410:ää eri urosta. Eri narttuja jalostukseen on käytetty vastaavana aikana 793.

Monimuotoisuutta turvaavan suosituksen mukaan yksittäisen koiran elinikäinen jälkeläismäärä ei saisi olla enempää kuin 2 – 3 % sukupolven rekisteröinneistä. Neljän viime vuoden aikana (sukupolvi) on rekisteröity yhteensä 1471 kääpiöpinseriä tuonnit mukaan lukien. Tällöin suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on 30 – 45 jälkeläistä. Tämän ylempi raja ylittyy jopa 10:llä yllä olevassa taulukossa olevalla kääpiöpinseriuroksella. Toisen polven jälkeläisiä suositellaan olevan korkeintaan 4 – 6 % sukupolven rekisteröinneistä, mikä tarkoittaa tällä hetkellä 58 – 88 toisen polven jälkeläistä.

Kuten edellä esitetyistä taulukoista ilmenee hyvin monella kääpiöpinseriuroksella on melko suuret jälkeläismäärät verrattuna suosituksiin. Narttujen jalostuskäyttö on selvästi maltillisempaa. Rajojen asettaminen rotujärjestön toimesta on kuitenkin usein haastavaa, koska sitä pidetään liikana puuttumisena kasvattajan vapautteen suunnitella omaa jalostustyötään. Myös eri kokoiset pentueet asettavat koirat hieman eriarvoiseen asemaan jälkeläismäärän suhteen.

Yhdistys on määrittänyt jalostukseen käytetyille koirille jälkeläismäärärajoitukset perustuen aiempien tilastointien ja seurantojen tuloksiin. Jälkeläismäärärajoitukset ovat osa yhdistyksen jalostuskriteereitä ja pentulistakäytäntöä. Tavoitteena on jalostuspohjan pitäminen mahdollisimman laajana.

2000 –luvun alun jälkeen alkoi selkeä trendi jonka aikana samojen urosten jalostuskäyttö selvästi lisääntyi, kun vielä 90 –luvulla uroksia käytettiin, jos ei nyt ihan niin montaa mitä narttuja, mutta ero ei ollut niin selkeästi havaittavissa mitä esim. 2005 - 2010 välisenä aikana. Jalostusmateriaalia on kuitenkin 90 –luvulla ollut huomattavasti vähemmän mitä sitä on tänä päivänä, mutta jostain syystä kasvattajat valikoivat jalostukseen hyvin paljon samoja uroksia.

Urosten ja narttujen vuosittaisen jalostuskäytön suhde on onneksi hieman tasaantunut parin viime vuoden aikana. Ideaalitalanteessa uroksia ja narttuja käytetään vuosittain saman verran, joten suhde voisi olla huomattavasti parempi. Tuskin koskaan päästään tilanteeseen, jossa jalostukseen käytetään saman verran uroksia ja narttuja, mutta se ei tarkoita sitä, etteikö edes lähelle sitä voisi pyrkiä.

JALOSTUSKOIRIEN KESKINÄINEN SUKULAISUUS

Eniten käytettyjen urosten lähimpiä sukulaissuhteita:

- Golan Me Beit Ha'maayan (1.) on A'dreams Black Jancon (9.) isä
- Slavjan Chester Fild (3.) on nartun Aryatan's Black Florrien (9.) isä
- Obelix G D'S (6.) on nartun WW Yangoviper's Ladyliken (3.) isä
- Djoyfull Djoy Got To Go (7.) on Didactic's Xcaliburin (15.) isä
- A'dreams Black Janco (9.) on nartun Riihikarsinan Hermionen (10.) isä
- A'dreams Black Jancolla (9.) ja A'dreams Black Loverilla (11.) on sama emä
- A'dreams Black Lover (11.) on Baron Castle Loverboyn (20.) isän isä
- Humblepup Warlord (14.) on narttujen Charlotta (19.) sekä Denwest Fleur Du Temps (7.) isä

Eniten käytettyjen narttujen lähimpiä sukulaissuhteita:

- Impala Rubin Rain (2.) ja Impala Rose Petal (4.) ovat täyssiskokset
- Riihikarsinan Hermione on (10.) on uroksen Golan Me Beit Ha'maayan (1.) pojan tytär
- Efkeria's Nerissa (14.) on uroksen Golan Me Beit Ha'maayan (1.) tytär
- Denwest Fleur Du Temps (7.) on Denwest Legal Limitin (16.) emän emä.

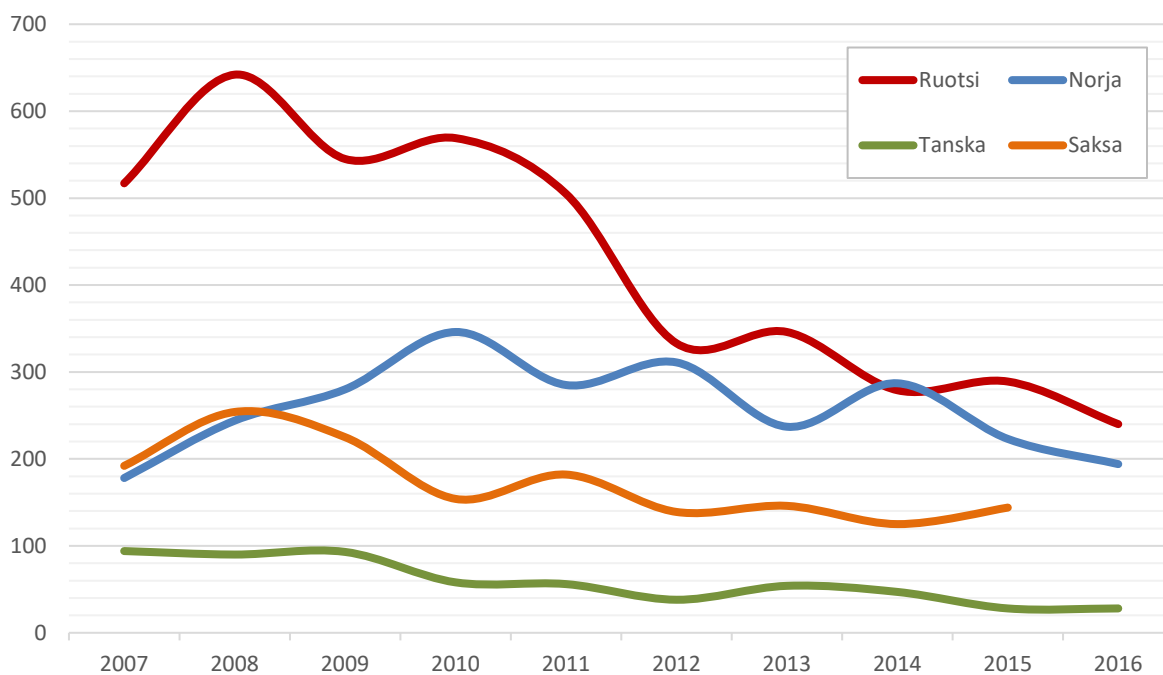
Kymmenen viimeisen vuoden aikana eniten käytettyjen urosten (taulukko 6) ja narttujen (taulukko 7) listalta löytyy useita koiria jotka ovat läheistä sukua keskenään. Vaikka mukana on myös reilusti tuontikoiria, niin jopa niiden sukutauluja selatessa löytyy hyvin usein samoja koiria mitä ns. kotimaisessa kannassa jo ennestään on ollut. Tästä kertoo myös se, ettei tuontikoiran käyttämisellä välttämättä enää saavuteta matalaa sukusiitoskerrointa.

Täytyy muistaa, että laskettaessa rodun tehollista populaatiokokoa, jalostuskoirien lukumääriin perustuva arvio ei ota huomioon jalostusyksilöiden keskinäisiä sukulaissuhteita. Kääpiöpinsereillä todellista tehollista populaatiokokoa pienentää merkittävästi runsaimmin käytettyjen jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus.

4.1.3 RODUN POPULAATIOT MUISSA MAISSA

Rotumääritelmien eroavaisuuksista johtuen käytännössä vain Manner-Euroopan maat ovat suomalaisten kasvattajien kannalta ”kiinnostavia” maita. Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, Brittein saarilla ja Aasian suunnilla tapahtuva rodun kasvatus on hyvin pitkälti oma maailmansa AKC:n rotumääritelmästä johtuen, ja tuontikoiria näistä maista tulee Suomeen ja muuallekin Skandinaviaan vain hyvin harvoin.

Kääpiöpinsereiden kasvatus ja rodun suosio on muissa Pohjoismaissa merkittävää ainakin Ruotsissa ja Norjassa. Näissä maissa myös terveystutkimusten suosio on muiden maiden keskimääriin verraten suurta. Tanskassa kasvatus on vähäistä, samoin ehkä hieman yllättäen myös eteläisessä naapurissamme Virossa. Liettuassa kasvatusta on Baltian maista eniten. Venäjällä rodussa on suuri populaatio ja suhteessa paljon kasvattajia; suuri osa venäläisestä kannasta (etenkin black & tan värisistä koirista) on israelilaista alkuperää. Etelä-Euroopan maista Italian ja Espanjan useat kasvattajat tuottavat keskimäärin erittäin hyviä ruskeita rodun edustajia. Euroopan maissa koiramäärät vaihtelevat suuresti. Vuosien 2007 – 2016 aikana kääpiöpinseriä on rekisteröity Ruotsissa 4265, Norjassa 2585, Tanskassa 586, Saksassa 1561 (vuodet 2007 – 2015) ja Virossa yllättäen ainoastaan 158.

Kuva 12: Rekisteröintimäärät vuosina 2007 – 2016 Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Saksassa, 24.1.2017

Suomen Kääpiöpinserit ry. jalostustoimikunta on viime vuosina ollut yhteyksissä muiden Pohjoismaiden sekä rodun alkuperämaan Saksan jalostustoimikuntiin, ja tiedustellut mahdollisuuksia maiden väliselle yhteistyölle jalostusasioiden suhteen. Vaikka saatujen vastausten yleissävy on myönteinen, käytännössä ongelmaksi on kuitenkin muodostunut löytää molempia osapuolia hyödyttävä yhteistyömuoto. Vain harva maa, jos mikään, on esimerkiksi rodun terveyden tutkimisessa samalla tai edes lähelle samalla tasolla kuin Suomi.

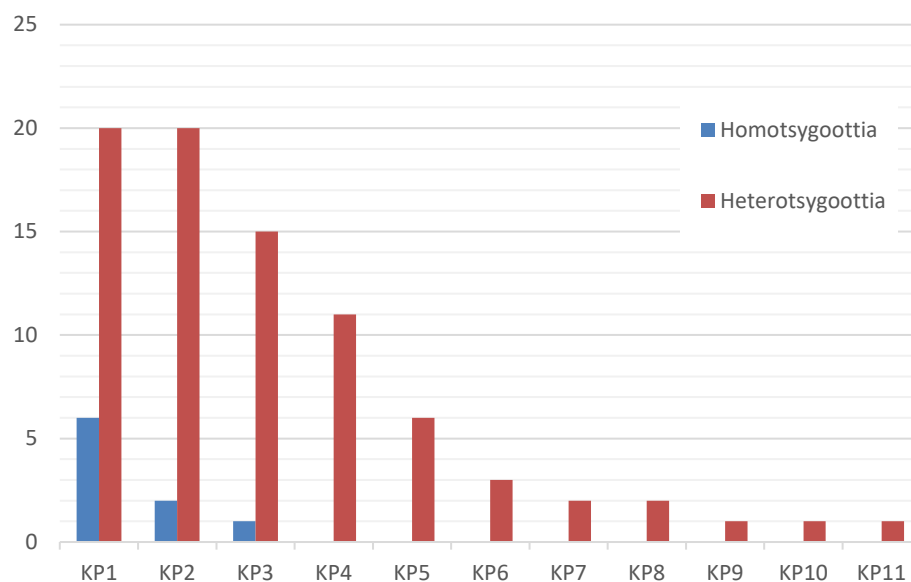
4.1.4 MONIMUOTOISUUSKARTOITUS

Suomen Kääpiöpinserit ry:n, Genoscooper Oy:n, ja Helsingin Yliopiston yhteistyönä tehdyssä Suomen kääpiöpinserikannankannan monimuotoisuusselvityksessä on päästy tutkimaan rodun tilaa uudenlaisilla menetelmillä. Kartoitusta valmistui keväällä 2010, ja näytteiden tulos saatiin 50 koirasta.

Haplo	DPB1	DQA1	DQB1	Homotsygoottia	Heterotsygoottia	No of haplos	Haplo frq %
KP1	01501	00601	02301	6	20	32	32,0
KP2	01101	00201	01303	2	20	24	24,0
KP3	kpi003	00101	00802	1	15	17	17,0
KP4	01502	00601	02301	0	11	11	11,0
KP5	01501	02101	05301	0	6	6	6,0
KP6	kpi009	00101	008011	0	3	3	3,0
KP7	01501	00601	02301	0	2	2	2,0
KP8	01501	00101	00201	0	2	2	2,0
KP9	00601	005011	02001	0	1	1	1,0
KP10	01201	00401	013017	0	1	1	1,0
KP11	18cro	00101	00802	0	1	1	1,0

Taulukko 8: DLA –haplotyyppitys

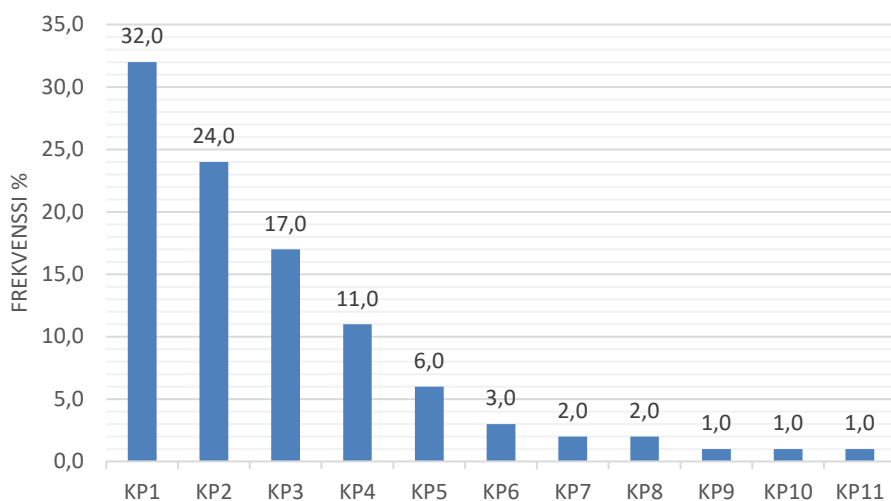
Tehdyn monimuotoisuuskartoituksen tulokset kertoivat kääpiöpinserirodun olevan geeneiltään kohtuullisen monimuotoinen. Keskenään erilaisia haplotyyppisiä löytyi 50:n kääpiöpinserin otannasta yhteensä yksitoista ja harvinaisempina pidettyjä haplotyyppisiäkin löytyi kohtuullisen monen koiran perimästä. Sama- ja eriperintäisten koirien osuudet tutkitusta populaatiosta olivat kohtuullisen hyvät, sillä vain 9 % kannan kaikista yksilöistä oli samaperintäisiä.

Kuva 13: Homo- ja heterotsygoottien haplotyyppien osuus

Tulevaisuudessa haplotyyppityksestä saatavan tiedon avulla pystyttäisiin valitsemaan paritettavaksi perimältään keskenään mahdollisimman erilaisia koiria. Haplotyyppi ei kuitenkaan kerro koiran perimässä olevista sairauksista, vaan ainoastaan koiran geneettisestä monimuotoisuudesta, joka toki voi vaikuttaa sairauksien esiintymiseen. Haplotyyppiltään rodun keskiarvosta poikkeava koira on toki perimältään arvokas, mutta liikakäyttöä tulee silti välttää. Liikaa käytettynä erilaisuudesta tulee jatkoa ajatellen heikkous.

Jalostustoimikunnassa on keskusteltu paljon siitä, miten monimuotoisuuskartoituksen tuloksia voitaisiin parhaiten käyttää apuna rodun käytännön jalostustyössä. Toistaiseksi DLA-haplotyyppityksen teettäminen ei ole mahdollista Suomessa. Tarvittaessa jalostustoimikunta selvittää tyyppityksen tekemistä ulkomailla.

Kuva 14: Kääpiöpinsereiden DLA-haplotyytit

4.1.5 YHTEENVETO POPULAATION RAKENTEESTA JA JALOSTUSPOHJASTA

RODUN JALOSTUSPOHJAN LAAJUUS

Rekisteröinnit	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Pennut (kotimaiset)	300	357	346	447	411	571	508	718	652	679
Tuonnit	9	16	10	16	13	20	14	21	26	18
Rekisteröinnit yht.	309	343	356	463	424	571	522	739	678	697

Taulukko 9: Rekisteröinnit vuosina 2007 – 2016, lähde Koiranet 8.1.2017

Rodun rekisteröinnit ovat selvässä laskussa. Tällä hetkellä rekisteröintimäärät ovat noin vuoden 2002 tasolla, joka on yli puolet vähemmän mitä huippuvuonna 2009.

Euroopan mantereella, Skandinaviassa ja Venäjällä koirat ovat hyvin samansukuisia keskenään. Sukutauluja ei tarvitse selata pitkällekkään, kun löytyy jo samoja kantakoiria. Uutta ja vierasta sukua saataisiin Aasiasta ja Yhdysvalloista. Rodun sisällä suomalaisissa koirissa on aiemmin ollut hyvinkin erilliset sukulinjat mustien ja ruskeiden koirien välillä, mutta nykyisin kun värejä sekoitetaan, ovat myös suvut sekoittuneet.

Koko Suomen kääpiöpinserikannasta noin 10 % uroksista ja 20 % nartuista on jalostuskäytössä. Lisäksi jalostukseen käytettävien koirien taustoilla esiintyy usein samoja koiria. Yhdistelmiä ei liiemmin uusita, mutta keskenään hyvin samansukuisia yhdistelmiä tehdään runsaasti.

Jalostuskäytön keski-ikä on säilynyt koko ajan noin 3 vuoden tienoilla sekä uroksilla että nartuilla. Populaation sukusiitosaste on vielä kohtuullisen hyvä (4,65 % vuonna 2016), mutta parannettavaa olisi selvästi. Sukusiitosaste on kuitenkin ollut viime vuosina noususuuntainen ja tämä tulisi saada pysähtymään ja ideaalitalanteessa kääntymään laskuun. Koiranet ei pysty kääpiöpinserin osalta laskemaan todellista sukusiitosastetta koko populaatiolle, koska sukupolvitiedot ovat puutteelliset, mutta laskelmasta on kuitenkin nähtävissä sukusiitosasteen kehityssuunta.

Huomioitavaa on, että rodun isä/emä -suhde on pieni, eli jalostusuroksia on hyvin vähän suhteessa jalostusnarttujen määrään. Rodun tehollinen populaatio on pysynyt viiden viime vuoden aikana lähes samana, muutosta on vuosittain suuntaan tai toiseen muutama prosentti. Teholliseen populaatiokokoon liittyvät johtopäätelmät on tehty koiranetin arvioiden perusteella.

Yleisesti ottaen urosten jälkeläismäärää olisi hyvä saada selvästi laskettua. Nykyisellään hyvin monella keskenään täysin samansukuisella uroksella on melko suuret jälkeläismäärät verrattuna suosituksiin. Toki suuri osa käytetyimmistä uroksista on tuonteja, mutta tuonneissakaan ei ole kovinkaan paljon enää täysin erisukuisia koiria.

TÄRKEIMMÄT JALOSTUSPOHJAA KAVENTAVAT TEKIJÄT

Kääpiöpinsereillä jalostuspohjaa kaventavat selvästi eniten paljon jälkeläisiä saaneet koirat, joiden jälkeläisiä myös käytetään jalostukseen useiden pentueiden verran. Lisäksi sukulinjoiltaan samantyylisten, ellei jopa täysin samojen yhdistelmien teettämistä tulisi välttää. Teettämällä sama yhdistelmä lisätään samankaltaisen perimän omaavien koirien määrää. Saman yhdistelmän toistaminen useasti ei ole koskaan järkevää vain ainoastaan rodun yksilöiden määrän lisäämistä. Joskus yhdistelmän toistaminen kerran voi olla perusteltua, mutta myös siinä tulisi käyttää suurta harkintaa. Lisäksi samojen tai samansukuisten koirien runsaus käyttöä kaventaa jalostuspohjaa ja tästä syystä kasvattajien tulisikin pyrkiä laajentamaan katsantokantaansa erityisesti urosten käytössä.

JÄLKELÄISMÄÄRÄÄN PERUSTUVA PEVISA-OHJELMA

Vuosina 2013 – 2017 kääpiöpinsereillä on ollut jälkeläismäärään perustuva Pevisa-ohjelma. Ohjelman mukaan urokselle rekisteröidään alle 6-vuotiaana enintään 60 jälkeläistä. Nartun tulee astutushetkellä olla täyttänyt 18 kk.

Tähän lisätään kevätkokouksessa 23.4.2017 äänestetty pevisa sekä rotukohtaiset erityisehdot!

4.2 LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN SEKÄ KÄYTTÖOMINAISUUDET

Kääpiöpinseri on viime aikoina kasvattanut suosiotaan monipuolisena seurakoirana, sillä se on pienen kokonsa ja lyhyen turkkinsa ansiosta helppohoitoinen kotikoira ja rodun liikunnallisuus ja aktiivisuus tekevät siitä energisen harrastuskaverin. Rodun luonteen kehittäminen toivottuun suuntaan saattaa olla jalostuksen suurimpia haasteita, sillä rodun entisen ja nykyisen käyttötarkoituksen asettamat luonnevaatimukset ovat joiltakin osin ristiriidassa keskenään. Rodun kannan luonneominaisuuksien tulisikin vastata enenevässä määrin nyky-yhteiskunnan perhe- ja harrastuskoiralle asetettavia vaatimuksia.

4.2.1 ROTUMÄÄRITELMÄN MAININNAT LUONTEESTA

Rotumääritelmän mukaan kääpiöpinserin eloisuus, temperamenttikkuus, itsevarmuus ja luonteen tasaisuus tekevät siitä miellyttävän koti- ja seurakoiran. Hylkääviä virheitä ovat arkuus, aggressiivisuus, vihaisuus, liika epäluuloisuus tai hermostuneisuus. Vanhassa, ennen vuotta 2000 käytössä olleessa rotumääritelmässä kääpiöpinserin on luonnehdittu olevan "valpas, pienestä koostaan huolimatta erinomainen vahti".

4.2.2 JAKAUTUMINEN NÄYTTELY-, KÄYTTÖ-, TMS. -LINJOIHIN

Rodussa ei ole käyttöön perustuvia linjakoja.

4.2.3 PEVISA-OHJELMAAN SISÄLLYTETTY LUONTEEN TESTAUS JA/ TAI KUVAUS

Rodun PEVISA-ohjelmaan ei ole sisällytetty luonteen, käyttäytymisen tai käyttöominaisuuksien testausta.

4.2.4 LUONNE JA KÄYTTÄYTYMINEN PÄIVITTÄISTILANTEISSA

Mitattavista luonnearvioista luonnetestit ovat tärkein tiedon lähde, sillä vuosina 1992 – 2016 314 kääpiöpinseriä on luonnetestattu (3,4 % vastaavan ajanjakson rekisteröinneistä) ja MH-kuvattu vain 51 suomalaista kääpiöpinseriä. Suurelta osin luonteiden arviointi perustuu kasvattajien ja omistajien näkemyskseen rodun luonteesta sekä näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa tehtyihin käytösarviointeihin.

Kääpiöpinserin käyttäytymisen ja luonteen tulisi vastata uusitun rotumääritelmän kuvausta miellyttävästä koti- ja seurakoirasta. Luonnetestien, MH-kuvausten, jalostustarkastusten, näyttelyarvostelujen sekä kasvattajille vuonna 2011 tehdyn kyselyn perusteella rodun tämän hetkinen tilanne luonteissa on keskimäärin hyvä. Kääpiöpinseri on parhaimmillaan eloisa, valpas, ystävällinen, itsevarma, rohkea ja leikkisä koira, joka luonneominaisuuksiensa ja koulutettavuutensa perusteella on yhteiskuntakelpoinen koti- ja harrastekoira. Rodussa esiintyy kuitenkin yksilöitä, joiden luonne ja käyttäytyminen eivät vastaa ihanteellisen seura- ja kotikoiran luonnetta.

Välinpitämättömyys vieraita kohtaan on kääpiöpinserille hyväksyttävä piirre, mutta rodussa esiintyy historiansa takia jonkin verran myös varautuneisuutta, arkuutta tai pelkoaggressiivisuutta vieraita ihmisiä kohtaan. Kun nämä yhdistyvät joissakin yksilöissä liialliseen terävyyteen (aggressiiviseen reagointiin uhkaa kohtaan) tai puolustushaluun, erittäin vilkkaaseen temperamenttiin tai huonoon hermorakenteeseen, on lopputuloksena luonne, joka ei vastaa yhteiskuntakelpoisen kotikoiran ihannetta. Jotkin kääpiöpinserit osoittavat suurta hermostuneisuutta tai rauhattomuutta esimerkiksi vieraaseen ympäristöön joutuessaan, mikä ei ole rodulle toivottavaa käyttäytymistä.

Muita rodussa jonkin verran esiintyviä epätoivottuja ominaisuuksia ovat liiallinen kovuus, ohjaajakovuus tai dominanssi, jotka tekevät koirasta seurakoiraksi liian vaativan koulutettavan, sekä vastaavasti liiallinen pehmeys, ohjaajapehmeys, toimintakyvyttömyys tai ääniherkkyys, joiden takia koira on altis stressille tai pelkotiloille, eikä näin ollen selviydy kunnolla tavallisesta arjesta. Jotta kääpiöpinserin asema monipuolisena seurakoirana vahvistuu entisestään, tulee edellä mainittuja ei-toivottavia piirteitä pyrkiä välttämään.

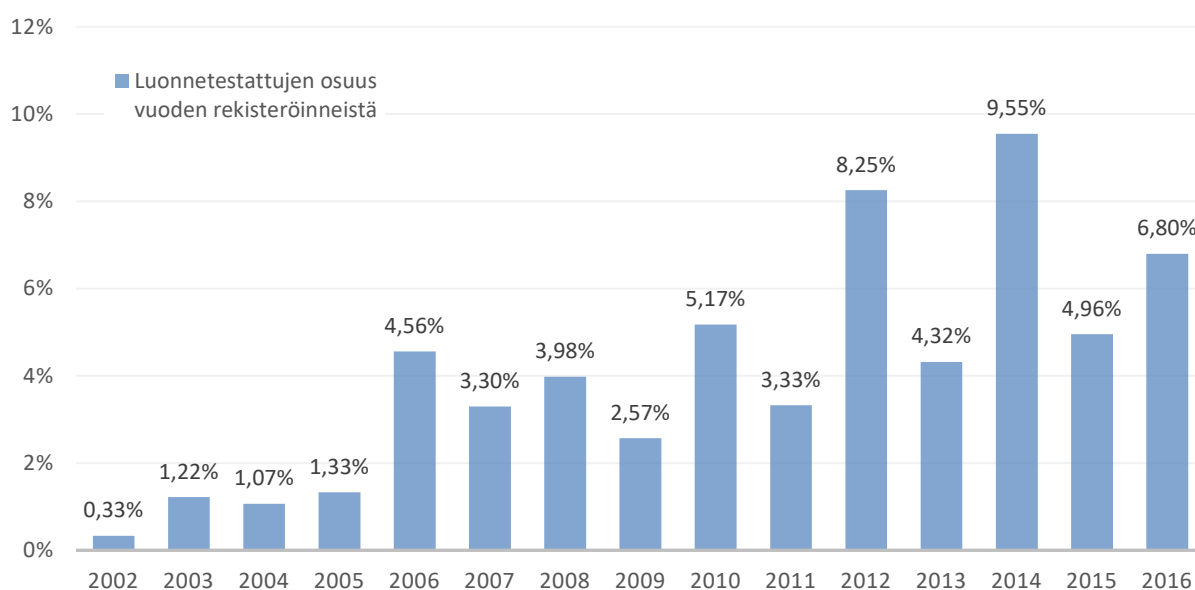
LUONNEKYSELY

Kääpiöpinserikasvattajille suunnattu luonnekysely toteutettiin kesällä 2011. Vastauksia saatiin yhteensä 20 kasvattajalta (vastausprosentti 26). Vastanneiden kasvattajien mukaan kääpiöpinserit ovat keskimäärin rohkeita, luoksepäästäviä, vilkkaita, melko teräviä ja leikkisiä. Kasvattajien mukaan kääpiöpinserin luonteen vahvuudet ovat eloisuus, vilkkaus, itsevarmuus, leikkisyys, temperamenttisuus, iloisuus, saalisvietti, uteliaisuus, älykkyys/nopeaoppisuus, avoimuus, kohtalainen kovuus, rohkeus, omistajauskollisuus ja ”pieni koira, suuri luonne”. Rodun luonteen heikkouksiksi tai ongelmakohtiksi mainittiin liiallinen kovuus tai pehmeys, ylivilkkaus, liiallinen terävyys, liiallinen dominanssi / johtajuusongelmat, yliseksuaalisuus, aggressiivisuus, liiallinen varautuneisuus, pelokkuus, arkuus/epäluuloisuus sekä hermostuneisuus.

Vastaajien mielestä kääpiöpinseri sopii luonneominaisuuksiensa vuoksi hyvin koti- ja seurakoiraksi, mutta rodun vaativan myös aktiviteetteja ja hyvän kotikasvatuksen ollakseen miellyttävä kotikoira. Suurin osa kasvattajista mainitsi kääpiöpinserin sopivan vilkkautensa ja oppivaisuutensa vuoksi myös erilaisiin harrastuksiin, mutta rodun aavistuksen rauhattoman hermorakenteen nähtiin asettavan haasteita etenkin keskittymistä vaativissa lajeissa (liite 1, kasvattajakyselyn yhteenveto).

LUONNETESTI

Vuosina 1992 – 2016 syntyneistä koirista noin 3 prosenttia (314 kappaletta) on luonnetestattu, mikä on marginaalinen osuus rodun koko kannasta (taulukko 14). Luonnetestatut koirat eivät edusta kattavasti rodun kantaa myöskään siksi, että luonnetesteihin viedyt koirat voivat valikoitua muun muassa koiran tiedossa olevien luonneongelmien tai omistajan aktiivisuuden mukaan. Vaikka luonnetesti onkin alun perin suunniteltu erityisesti työkoirien ja palveluskoirarotujen arviointiin, sitä pystytään jossain määrin hyödyntämään myös kääpiöpinsereiden luonnearvioinneissa. Erityisesti koiran saamat osa-aluepisteet luoksepäästävydessä, hermorakenteessa, kovuudessa ja temperamentissa kertovat koiran sopivuudesta myös seura- ja kotikoiraiksi.

Kuva 15: Vuosittain luonnetestattujen osuus vuoden rekisteröintimäärästä, lähde Koiranet 16.1.2017

Keskimääräisesti vuosien 2002 – 2016 aikana on luonnetestattu noin 20 kääpiöpinseriä vuosittain.

Kääpiöpinsereiden luonnetestin ihanneprofiili (liite 2) valmisteltiin yhteistyössä luonnetestiuomareiden kanssa vuonna 2013. Kennelliiton Käyttötymisen arviointi -työryhmässä se käsiteltiin ja hyväksyttiin alkuvuodesta 2014.

Vuosina 1992 – 2016 luonnetestissä on käynyt yhteensä 314 kääpiöpinseriä (172 urosta ja 142 narttua), joista kahdentoista koiran testi on jouduttu keskeyttämään. Luonnetestatuista 73 kääpiöpinserin loppupisteet ovat jääneet alle +75 pisteen, joka oikeuttaa luonnetestin uusimiseen. Luonnetestin on uusinut tästä syystä muutama kääpiöpinseri, joista osa on saanut toisella kerralla korkeammat kokonaispisteet. Luonnetesteissä käyneiden kääpiöpinsereiden tuloksista on tehty kattava yhteenveto (liite 3).

Toimintakyky	+3 Suuri	-	Temperamenti	+3 Vilkas	44,0 %
	+2 Hyvä	9,6 %		+2 Kohtuullinen, vilkas	8,6 %
	+1 Kohtuullinen	54,3 %		+1 Erittäin vilkas	41,1 %
	-1 Pieni	33,1 %		-1a Häiritsevän vilkas	4,6 %
	-2 Riittämätön	3,0 %		-1b Hieman välinpitämätön	0,3 %
	-3 Toimintakyvytön	-		-1c Impulsiivinen	1,3 %
Terävyys	+3 Kohtuuli. ilman jälj. jääv. hyökkäyshalua	56,3 %	-2 Välinpitämätön	-	
	+2 Suuri ilman jälj. jääv. hyökkäyshalua	10,9 %	-3 Apaattinen	-	
	+1 Pieni ilman jälj. jääv. hyökkäyshalua	30,5 %	+3 Kohtuullisen kova	16,9 %	
	-1 Pieni jäljellejäävin hyökk. haluin	0,3 %	+2 Kova	-	
	-2 Kohtuullinen jäljellejäävin hyökk. haluin	1,3 %	+1 Hieman pehmeä	69,9 %	
	-3 Suuri jäljellejäävin hyökk. haluin	0,7 %	-1 Erittäin kova	-	
Puolustushalu	+3 Kohtuullinen, hillitty	54,6 %	-2 Pehmeä	13,2 %	
	+2 Suuri, hillitty	10,9 %	-3 Erittäin pehmeä	-	
	+1 Pieni	26,5 %	+3 Hyväntaht., luoksepäästävä, avoin	48,0 %	
	-1 Haluton	6,3 %	+2a Luoksepäästävä, aavist. pidättyväinen	26,2 %	
	-2 Erittäin suuri	1,0 %	+2b Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen	15,2 %	
	-3 Hillitsemätön	0,7 %	+1 Mielistelevä	-	
Taisteluhalu	+3 Suuri	2,3 %	-1 Selvästi pidättyväinen	9,6 %	
	+2 Kohtuullinen	42,7 %	-2 Hyökkäävä	1,0 %	
	+1 Erittäin suuri	0,3 %	-3 Salakavala	-	
	-1 Pieni	42,7 %	+++ Laukausvarma	65,4 %	
	-2 Riittämätön	11,9 %	++ Laukauskokematon	30,9 %	
	-3 Haluton	-	+ Paukkuarthyisä	1,7 %	
Hermorakenne	+3 Tasapainoinen ja varma	-	- Laukausaltis	2,0 %	
	+2 Tasapainoinen	3,3 %	-- Laukausarka	-	
	+1 Hieman rauhaton	89,1 %			
	-1 Vähän hermostunut	7,6 %			
	-2 Hermostunut	-			
	-3 Erittäin hermostunut	-			

Taulukko 10: Luonnetestin osa-alueet. Toivottavat osa-alueet merkitty taulukkoon vihreällä, hyväksyttävät violetilla ja ei-toivottavat vaaleanpunaisella. Taulukkoon on lisäksi merkitty 1992 - 2016 luonnetestitulosten %-osuudet eri osa-aluepisteille.

54,3 %:lla testatuista kääpiöpinsereistä **toimintakyky** on +1 kohtuullinen ja 33,1 % -1 pieni. Valtaosin testattujen kääpiöpinsereiden toimintakyky on luonneprofiilin mukainen. Riittämätön (-2) toimintakyky on ollut yhdeksällä kääpiöpinserillä.

Terävydessä hieman yli puolet eli 56,3 % ovat saaneet +3 kohtuullinen ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua ja 30,5 % +1 pieni, ilman jäljellejäävää hyökkäyshalua. Terävydessä jäljelle jäävää hyökkäyshalua -2 kohtuullinen tai -3 suuri, jäljelle jäävin hyökkäyshaluin on esiintynyt kuudella koiralla.

Puolustushalu on useimmiten kääpiöpinserillä +3 kohtuullinen, hillitty (54,6 %) tai +1 pieni (26,5 %). Negatiivisen pistemäärän (-2 tai -3) puolustushalun osa-alueesta on saanut yhteensä 5 kääpiöpinseriä. Haluttomasti (-1) puolustavia kääpiöpinsereitä on ollut 19 (6,3 %).

Kääpiöpinserin **taisteluhalu** on useimmiten +2 kohtuullinen tai -1 pieni, molemmissa osuus 42,7 %. +2 kohtuullinen on luonnetestiprofiilin mukaan toivottavin tulos, -1 pieni vielä hyväksyttävä. Koska hyväksyttävän osuus on täysin sama mitä toivottavan, tulisi tähän kiinnittää jatkossa huomiota.

Hermorakenne on testatuilla kääpiöpinsereillä useimmiten +1 hieman rauhaton (89,1 %). Hermorakenteen osa-alueessa kaikki positiiviset tulokset ovat luonnetestiprofiilin ihanteen mukaisia. Hermorakenteeltaan vähän hermostuneita (-1) koiria on ollut 23 kappaletta (7,6 %) ja näiden jalostuskäyttöä tulisi pyrkiä välttämään.

44 % testatusta kääpiöpinsereistä on saanut **temperamentista** +3 vilkas, joka on myös rodun ihannetulos. Temperamentin osa-alueessa myös muut positiiviset tulokset on hyväksyttäviä. +2 kohtuullisen vilkas on saanut 8,6 % testatuista ja +1 Erittäin vilkas 41,1 % testatuista kääpiöpinsereistä. Temperamentiltaan häiritsevän vilkkaita (-1a) on neljätoista kappaletta (4,6 %)

Jalostusvalinnoissa kannattaa miettiä temperamentin osalta onko esim. häiritsevän vilkasta (-1a) hyvä yhdistää erittäin vilkkaan (+1) kanssa.

Kovuuden osa-alueessa ihanteellisin tulos on +1 hieman pehmeä ja tämän on saanut 69,9 % testatuista kääpiöpinsereistä. Kohtuullisen kovia (+3) on ollut 16,9 % ja pehmeitä (-2) 40 kappaletta eli 13,2 % testatuista. Luonnetestissä kovuudesta pehmeään saaneen jalostuskäytössä tulisi kiinnittää huomiota partnerin valintaan sillä pehmeiden osuus tuloksissa on ollut kasvussa viime vuosina. Pehmeys tekee koirasta alttiimman muistamaan ympäristön epämiellyttäviä kokemuksia.

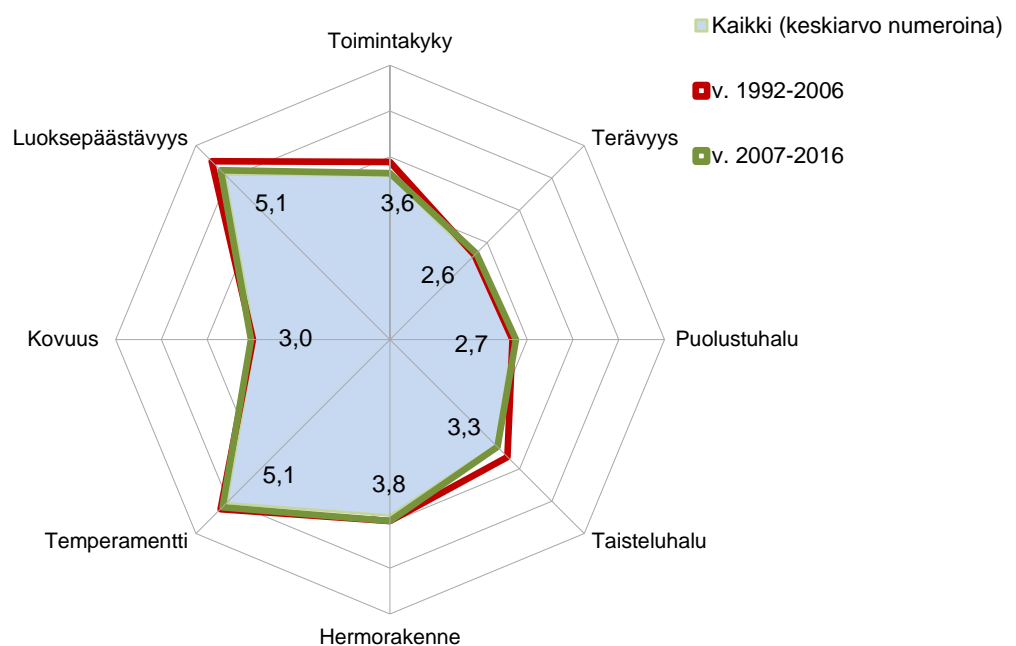
Luoksepäästävydessä toivottavin tulos on +3, hyväntahtoinen, luoksepäästävä ja avoin ja tämän on saanut 48 % testatuista kääpiöpinsereistä. Myös +2a luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen on rodulle hyväksyttävä tulos ja tämän on saanut 26,2 %. Luoksepäästävydeltään selvästi pidättyväisiä (-1) on ollut 29 kappaletta (9,6 %) ja lisäksi kolme koiraa on ollut hyökkäviä (-2).

Laukauspelottomuudessa vai 2 % testatuista kääpiöpinsereistä on saanut miinusmerkkisen tuloksen. Valtaosin kääpiöpinserit ovat laukausvarmoja (65,4 %) laukauskokemattomia (30,9%). Vaikka laukauskokematon on rodulle vielä hyväksyttävä tulos, tulisi tähän myös kiinnittää jatkossa huomiota, koska laukauskokemattomien määrä on viime vuosina ollut kasvussa. Laukauspelottomuudessa laukausalttiita (-) kääpiöpinsereitä on ollut kuusi.

Osa-alue	Yleisin osa-aluepiste	Osa-aluepisteiden osuus	Kuvaus
Toimintakyky	+1	54,3 %	Kohtuullinen
Terävyys	+3	56,3 %	Kohtuullinen, ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
Puolustushalu	+3	54,6 %	kohtuullinen, hillitty
Taisteluhalu	-1 / +2	42,7 %	Pieni / Kohtuullinen
Hermorakenne	+1	89,1 %	Hieman rauhaton
Temperamentti	+3	44,0 %	Vilkas
Kovuus	+1	69,9 %	Hieman pehmeä
Luoksepäästävyys	+3	47,4 %	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin
Laukauspelottomuus	+++	65,4 %	Laukausvarma

Taulukko 11: yleisimmät kääpiöpinserin saamat luonnetestin osa-aluepisteet vuosina 1992 – 2016, lähde Koiranet 14.1.2017

Osa-aluepisteiden jakauman mukaisen ”tyypillisen kääpiöpinserin” arvostelupisteet on koottu taulukkoon 11. Huomaa, että pisteet perustuvat taulukon luonnetestissä yleisemmin saatuun arvosanaan, eikä se kuvaa todellista koiran luonnetestitulosta tai ihannepistemäärää.

Kuva 16: Luonnetestin osa-aluejakauma muunnetulla asteikolla (1-6)

Asteikolle 1-6 muunnettujen osa-aluepisteiden keskiarvot on esitetty kuvassa 10. Muunnetun asteikon käyttö selitetty tarkemmin liitteenä olevassa tiedostossa, yhteenveto luonnetestatuista kääpiöpinsereistä (liite 3).

Luonnetestatut kääpiöpinserit ovat olleet keskimäärin temperamenttiltaan vilkkaita (keskiarvo 5,1) ja luoksepäästäviä (keskiarvo 5,1). Terävyys ja puolustushalu ovat olleet keskimäärin pientä tai kohtuullista (keskiarvot 2,6 ja 2,7) samoin kuin toimintakyky (keskiarvo 3,6) ja taisteluhalu (keskiarvo 3,3). Kovuuden keskiarvo (3,0) vastaa hieman pehmeää (3). Hermorakenteen keskiarvo on 3,8, joka vastaa lähes hieman rauhatonta (4) muunnetulla asteikolla. Ajallisesti testatuissa kääpiöpinsereissä näyttää tapahtuneen pientä toimintakyvyn, luoksepäästävyiden ja taisteluhalun laskua.

Kun otetaan huomioon luonnetestin historia työ- ja harrastekoirien arvioimisessa, kääpiöpinserin rotumääritelmä sekä nyky-yhteiskunnan ja nykyisen käyttötarkoituksen asettamat vaatimukset rodulle, voidaan sanoa, että keskimäärin luonnetestitulokset osoittavat kääpiöpinsereille toivottua tai rodunomaista käyttäytymistä. Luonnetestissä negatiiviset arvosanat ilmentävät yleisesti ei-toivottua koiran käyttäytymistä. Pienet negatiiviset arvot (-1) toimintakyvyssä ja taisteluhaluissa voidaan kuitenkin nähdä kääpiöpinserille hyväksyttävänä tuloksina, sillä pieni toimintakyky tai taisteluhalu ei juurikaan vaikeuta seura- ja kotikoirana toimivan koiran arkielämää.

MH-LUONNEKUVAUS

MH-luonnekuvauksia (Mentalbeskrivning Hund) on tehty Suomessa virallisesti vuodesta 2009 lähtien ja yhteensä 51 kääpiöpinseriä on MH-kuvattu 31.12.2016 mennessä (26 urosta ja 24 narttua). Lisäksi Ruotsin MH-kuvauksessa on käynyt viisi Suomeen rekisteröityä kääpiöpinseriä. Ruotsissa MH-kuvaus on ollut pidempään käytössä ja siellä on MH-kuvattu yhteensä 420 kääpiöpinseriä, joista 409 on suorittanut kuvauksen keskeytyksettä. MH-luonnekuvattujen suomalaisten kääpiöpinsereiden määrä ei ole yksistään riittävä antamaan luotettavaa kuvaa rodun käyttäytymisestä MH-kuvauksessa, mutta kuten alla olevasta taulukosta on nähtävillä, erot eivät ole suuren suuria kun vertaa Ruotsissa kuvattuihin tuloksiin. Taulukossa 12 on esitetty sekä suomalaisten kääpiöpinsereiden (51 kappaletta) että 24.11.2016 mennessä Ruotsissa kuvattujen kääpiöpinsereiden (420 kappaletta) osa-aluepisteiden keskiarvot sekä keskiarvopisteen arvostelukuvaus.

Osa-alue	Suomi	Ruotsi	Kuvaus
1a Kontakti, tervehtiminen	3,7	3,5	3: Hyväksyy kontaktin vastaamatta siihen, ei väistä. 4: Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen.
1b Kontakti, yhteistyö	3,2	3,0	3: Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut testinohjaajasta.
1c Kontakti, käsittely	2,4	2,7	2: Väistäää tai hakee tukea ohjaajasta. 3: Hyväksyy käsittelyn.
2a Leikki 1, leikkihalua	2,4	2,8	2: Ei leiki - osoittaa kiinnostusta. 3: Leikkii - aktiivisuus lisääntyy / vähenee.
2b Leikki 1, tarttuminen	1,7	2,3	1: Ei tartu esineeseen. 2: Ei tartu, nuuskii esinettä.
2c Leikki 1, puruote ja taisteluhalu	1,1	1,6	1: Ei tartu esineeseen. 2: Tarttuu viiveellä - irrottaa/pitää, ei vedä vastaan.
3a Takaa-ajo 1	1,4	2,0	1: Ei aloita. 2: Aloittaa, mutta keskeyttää.
3a Takaa-ajo 2	1,7	2,2	1: Ei aloita. 2: Aloittaa, mutta keskeyttää.
3b Tarttuminen 1	1,1	1,3	1: Ei kiinnostu saaliista / Ei juokse perään.
3b Tarttuminen 2	1,1	1,6	1: Ei kiinnostu saaliista / Ei juokse perään. 2: Ei tartu, nuuskii saalista.
4 Aktiiviteettitaso	3,4	3,4	3: Tarkkailevainen ja enim. rauhallinen, yksittäisiä toimintoja. 4: Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhottomuus lisääntyy väh.
5a Etäleikki, kiinnostus	2,1	2,5	2: Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja. 3: Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja.
5b Etäleikki, uhka / aggressio	1,1	1,4	1: Ei osoita uhkauseleitä. 2: Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä ensimmäisessä os.
5c Etäleikki, uteliaisuus	1,1	1,4	1: Ei saavu avustajan luo. 2: Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo.
5d Etäleikki, leikkihalua	1,1	1,2	1: Ei osoita kiinnostusta. 2: Ei leiki - osoittaa kiinnostusta.
5e Etäleikki, yhteistyö	1,2	1,1	1: Ei osoita kiinnostusta. 2: Kiinnostuu, mutta keskeyttää.
6a Yllätys, pelko	2,9	3,2	2: Kyykistyy ja pysähtyy. 3: Väistäää kääntämättä pois katsetaan haalarista.
6b Yllätys, puolustus / aggressio	1,6	1,8	1: Ei osoita uhkauseleitä. 2: Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä.
6c Yllätys, uteliaisuus	1,9	3,2	2: Menee haalarin luo, kun ohj. puhuu kyykyssä ja houkuttelee.

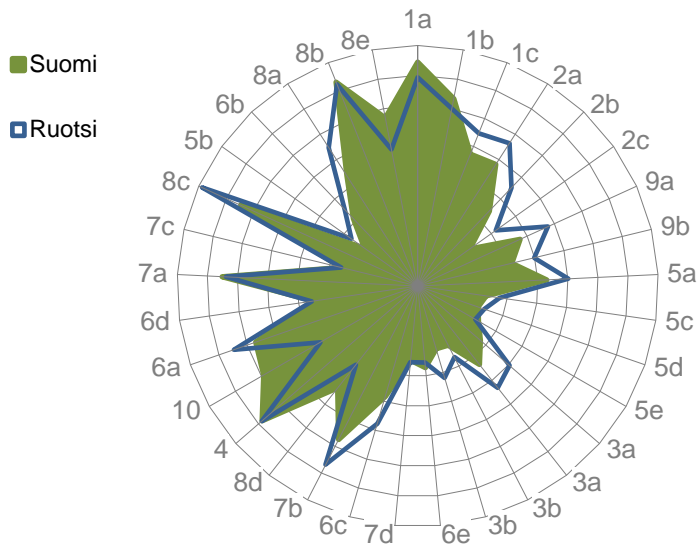
			3: Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä.	
6d	Yllätys, jäljellejäävä pelko	1,7	1,8	2: Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohit.
6e	Yllätys, jäljellejäävä kiinnostus	1,4	1,3	1: Ei osoita kiinnostusta haalariin. 2: Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituksella.
7a	Ääniherkkyys, pelko	3,3	3,2	3: Väistää kääntämättä pois katsettaan. 4: Pakenee enintään 5 metriä.
7b	Ääniherkkyys, uteliaisuus	2,9	3,3	3: Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja seisoo sen vieressä. 4: Menee laitteen luo kun ohjaaja on edennyt puoliväliin.
7c	Ääniherkkyys, jäljellejäävä pelko	1,3	1,3	1: Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita vai väist. 2: Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohit.
7d	Ääniherkkyys, jäljellejäävä kiinn.	1,2	1,3	1: Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan. 2: Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohit.
8a	Aaveet, puolustus/aggressio	2,2	2,7	2: Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä. 3: Osoittaa useita uhkauseleitä.
8b	Aaveet, tarkkaavaisuus	3,7	3,6	3: Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista. 4: Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja.
8c	Aaveet, pelko	3,2	3,9	3: On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä. 4: On enimmäkseen ohjaajan takana, vaihtelee paon ja kontrollin välillä.
8d	Aaveet, uteliaisuus	2,2	1,7	2: Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa.
8e	Aaveet, kontaktinotto aaveeseen	2,8	2,3	2: Hyväksyy avustajan tarjoaman kontaktin, mutta ei vastaa. 3: Vastaa avustajan tarjoamaan kontaktiin.
9a	Leikki 2, leikkialu	1,9	2,4	2: Ei leiki - osoittaa kiinnostusta 3: Leikkii - aktiivisuus lisääntyy / vähenee.
9b	Leikki 2, tarttuminen	1,6	2,0	1: Ei tartu esineeseen. 2: Ei tartu, nuuskii esinettä.
10	Ampuminen	3,0	1,9	2: Häiritsevyys lisääntyy leikin / passiivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön. 3: Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen.

Taulukko 12: Kääpiöpinserien MH-luonnekuvauksen keskiarvopisteet, Koiranet ja Hunddata 24.11.2016

MH-luonnekuvauksessa kääpiöpinserit ovat keskimäärin hyväksyneet käsittelyn, ottaneet kontaktin vieraaseen ihmiseen tai vastanneet tarjottuun kontaktiin (kohdat 1 ja 8e). Yksitoista (22 %) suomalaista kääpiöpinseriä on torjunut käsittelyn murisemalla tai yrittänyt purra (kohta 1c). Leikissä on nähtävissä hajontaa: osa leikkii aktiivisesti ja tarttuu esineeseen, mutta osa ei kiinnostu leikeistä lainkaan. Leikeissä on nähtävissä intensiteetin laskua kuvauksen kuluessa, mikä voi kertoa koirien pienestä paineistumisesta MH-kuvauksessa (2 ja 9). Pääosin kääpiöpinserit eivät kiinnostu takaa-ajossa käytettävästä vieheestä (kohta 3). Rodun aktiviteettitaso (kohta 4) on ollut keskimääräinen (keskiarvo 3,4), neljä suomalaista kääpiöpinseriä on ollut kuvauksessa rauhaton (osa-aluepiste 5).

Aggressiota ja puolustamista mittaavien osioiden (5b, 6b, 8a) keskiarvot ovat alhaiset ja vain yksittäinen koira on osoittanut hyökkäävyyttä haalaria tai aaveita kohtaan. Kuvauksen pelotteista kääpiöpinserit ovat reagoineet voimakkaimmin aaveisiin (kohta 8c) sekä ääniherkkyttä mittaavassa osiossa räminälaitteeseen (7a). MH-kuvatut kääpiöpinserit ovat kuitenkin keskimäärin menneet tutustumaan pelon aiheuttaneisiin esineisiin pienellä houkuttelulla. Kääpiöpinserissä on nähtävissä pientä pehmeyttä, sillä haalarin ja räminälaitteen ohituksissa koirat ovat väistäneet hieman (kohdat 6d, 7c).

Ampumiseen (kohta 10) suomalaiset kääpiöpinserit ovat reagoineet vaihtelevasti; kymmenen (20 %) ei ole häiriintynyt laukauksista lainkaan (osa-aluepiste 1) ja yhdeksätoista (37 %) on lukkiutunut (4) tai reagoinut pelokkaasti (osa-aluepiste 5, 7 kappale).

Kuva 17: Kääpiöpinserin MH-luonnekuvauksen tulokset Suomessa ja Ruotsissa.

LUONTEEN ARVIOINTI JALOSTUSTARKASTUKSESSA

Vuosina 1995 – 2014 syntyneistä kääpiöpinsereistä 354 kappaletta eli keskimäärin 4,5 prosenttia on jalostustarkastettu. Nämä jalostustarkastukset on järjestetty 1999 – 2016 välisenä aikana. Tarkastetuista uroksia on ollut 148 ja narttuja 206 kappaletta.

Vuodesta 2004 lähtien (289 tarkastettua koira) luonnetta ja käyttäytymistä on jalostustarkastuksissa arvioitu erikseen luoksepäästävyden ja temperamentin osalta ja noin 85 prosenttia (248 kpl) tänä aikana jalostustarkastetuista koirista on luonnehdittu luonteeltaan hyväksi, avoimeksi tai luoksepäästäväksi. Aggressiiviseksi tai luoksepäästävydeltään epäluotettavaksi on luokiteltu seitsemän kääpiöpinseriä ja niitä ei ole sen vuoksi suositeltu jalostukseen. Loput jalostustarkastetuista koirista (13 %) ovat olleet epävarmoja, pidättyväisiä, varautuneita tai pelokkaita. Suurin osa koirista on ollut temperamentiltaan vilkkaita ja tarkkaavaisia (96 %, vuodesta 2004 lähtien). Rauhattomaksi on arvioitu seitsemän koira ja haluttomiksi tai apaattisiksi kaksi koira.

LUONTEEN ARVIOINTI NÄYTTELYISSÄ

Näyttelyissä tuomarit ovat alkaneet etenevissä määrin kiinnittämään huomiota kääpiöpinsereiden luonteesiin. Vuoden 2011 alusta Suomen Kennelliiton virallisessa näyttelyarvostelukaavakkeen lisätiin erillinen kohta luonteen arviontia varten. Koira, joka yrittää purra, tai jota ei arkuutensa takia pystytä käsittelemään ja arvostelemaan, useimmiten hylätään näyttelykehässä, toki joitain poikkeuksia on. Näyttelytilanteessa kääpiöpinserit ovat yleensä käyttäytyneet rodunomaisesti ja luonnetta on tuomarin arvosteluissa kuvattu pääosin hyväksi.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EVA	0,8 %	0,8 %	1,2 %	0,5 %	0,3 %	0,4 %	1,3 %	1,3 %	1,1 %	0,7 %
HYL	2,5 %	4,0 %	2,3 %	1,7 %	0,3 %	2,1 %	1,5 %	1,5 %	0,9 %	1,6 %

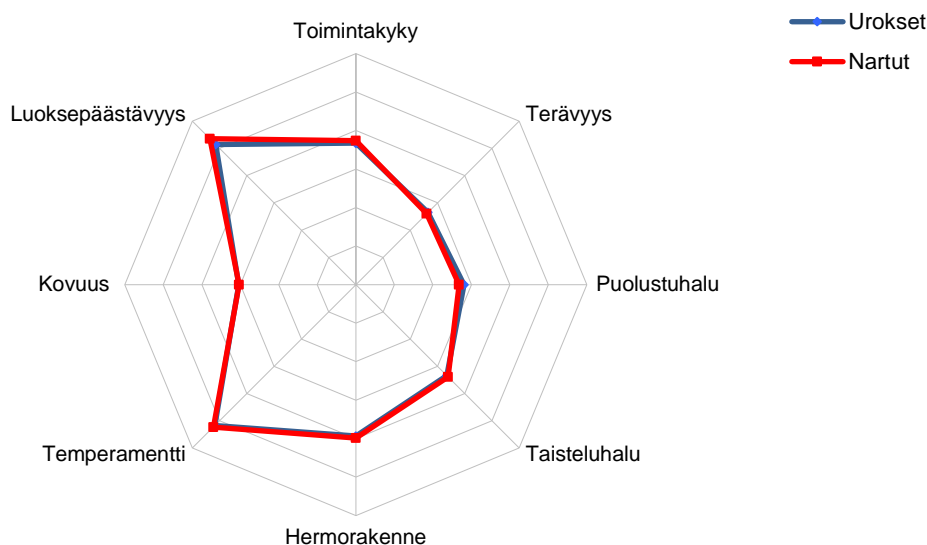
Taulukko 13: Näyttelyssä käytöksen vuoksi HYL/EVA saaneiden osuus ko. vuoden näyttelykännyistä 2006 – 2015, lähde Koiranet 15.1.2017 ja Suomen Kääpiöpinserit ry:n tulosjulkaisut 2006 – 2015.

Osa koirista on osoittanut myös arkuutta tai epävarmuutta arvostelutilanteessa tai käyttäytyneet aggressiivisesti tuomaria tai esittäjäänsä kohtaan. Vuosittain muutamia kääpiöpinseriä hylätään tai ei voida arvostella näyttelyissä aggressiivisen, epävarman tai erittäin hermostuneen käytöksen vuoksi. Mikäli koira on toistuvasti saanut laatupalkinnon HYL tai EVA luonteesta johtuen, sitä ei tule käyttää jalostukseen.

EROT ERI MAIDEN POPULAATIOIDEN VÄLILLÄ

Tällä hetkellä yhdistyksellä ei ole käytössä materiaalia muiden maiden tulosten jakautumisesta, lukuunottamatta Ruotsissa suoritettavaa MH-kuvausta, josta löytyy yhteenveto ylempää. Kuitenkin tältä pohjalta ei vielä pysty tekemään vertailua muiden maiden populaatioihin nähden. Toki esim. tuontikoirien tulosten jakautumisen vertailu kotimaassa syntyneiden koirien välillä voisi antaa viitteitä, mutta ei varmastikaan todellista tilannekuvaa. Luonnetestiä ja MH -kuvausta suoritetaan pääasiassa vain Pohjoismaissa, joten vertailuaineistoa olisi mahdollista saada vain kyseistä maista

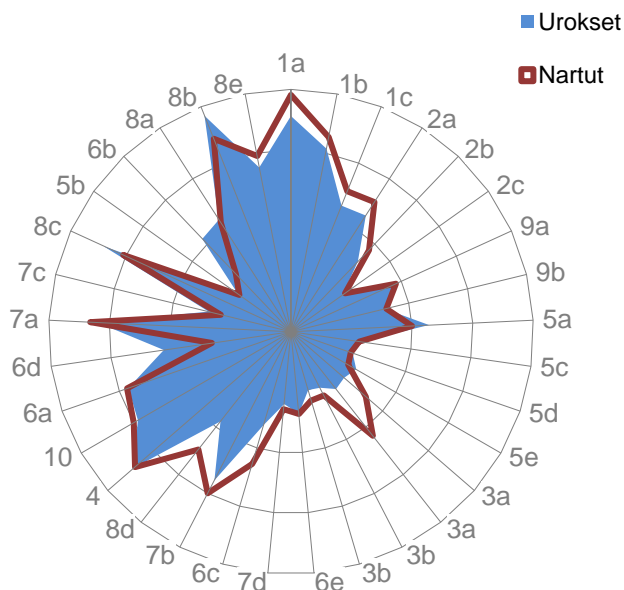
SUKUPUOLTEN VÄLISET EROT

Kuva 18: Urosten ja narttujen luonnetestitulosten keskiarvot, asteikko muutettu ominaisuuden voimakkuuden mukaan (1-6), lähde Koiranet 16.1.2017

Luonnetestitulosten perusteella tarkasteltaessa sukupuolten välisiä eroja (kuva 18) voidaan todeta, että nartut ovat keskimäärin hieman uroksia luoksepäästävämpiä, taisteluhaluimpia ja temperamenttisia. Vastaavasti uroksilla on luonnetestitulosten perusteella keskimääräisesti hieman enemmän puolustushalua. Erot eivät kuitenkaan ole missään osa-alueissa suuret sukupuolten välillä.

Vuoden 2016 loppuun mennessä oli Suomessa MH-luonnekuvattu yhteensä 51 kääpiöpinseriä, näistä uroksia on ollut 26 ja narttuja 24. Testattujen määrä on siis sukupuolten välillä ollut tasaista. Kuitenkin koko kantaan suhteutettuna MH -luonnekuvattuja kääpiöpinseriä on vielä melko vähän, eikä kovinkaan kattavaa analyysia pysty tulosten perusteella tekemään.

Kuva 19: Urosten ja narttujen MH-luonnekuvaustulosten keskiarvot, lähde Koiranet 16.1.2017

Yllä olevasta kuvasta on nähtävillä, että MH-luonnekuvauksessa nartut ovat hyväksyneet kontaktin uroksia paremmin (1a), olleet aktiivisempia leikkimään (2a), uteliaampia (7b) ja selvästi kiinnostuneempia vieheestä mitä urokset (3a).

Tämän pienen otannan perusteella nartut myös paineellistuvat vähemmän ääniherkkyttä (7d) mittaavasta osiosta, yllätyksestä (6d) sekä aaveista (8d) ja siten palautuvat paremmin näistä osa-alueista. Urokset osoittavat hieman enemmän puolustusta ja aggressiota.

Jalostustarkastuksissa on vuodesta 2004 lähtien alettu kiinnittämään enemmän huomiota tarkastettujen koirien luonteisiin. Tämän jälkeen jalostustarkastuksissa on käynyt yhteensä 167 narttua ja 122 urosta. Yhteensä aggressiiviseksi tai epäluotettavaksi on tulkittu seitsemän kääpiöpinseriä, näistä 2 on urosta ja 5 narttua. Varautuneita on ollut yhteensä 30, eli noin 11 % jalostustarkastetuista, näistä 61 % on ollut uroksia ja 39 % narttuja.

Näyttelyissä luonteesta maininnan saaneista (vihainen, yrittää purra, väistää jne.) 49,7 % on uroksia ja 50,3 % narttuja, joten jakauma on melko tasainen.

4.2.5 KÄYTTÖ- JA KOEOMINAISUUDET

RODUN ALKUPERÄINEN KÄYTTÖ

Kääpiöpinserin käyttötarkoitus sekä luonnekuvaus ovat muuttuneet ajan saatossa, sillä rodun käyttötarkoitus on vaihtunut maatilojen hyötykoirasta koti- ja seurakoiraksi. Siinä missä rotu on alun perin toimittanut rottakoiran ja talonvahdin virkaa, nykyisen rotumääritelmän mukaan kääpiöpinserin "eloisuus, temperamenttikkuus, itsevarmuus ja luonteen tasaisuus tekevät siitä miellyttävän koti- ja seurakoiran". Nykyisin suurin osa kääpiöpinsereistä hankitaan seurakoiraksi, jonka kanssa voi myös harrastaa monipuolisesti.

Temperamenttisuuden, terävyyden ja mahdollisen kovuuden vuoksi kääpiöpinseriä ei voi kuitenkaan luokitella helpoimmaksi seurakoiraroduksi ja se vaatiikin sekä kunnollisen tapakasvatuksen että aktiivisuutta myös omistajaltaan. Ei olekaan ennennäkemätöntä, että kääpiöpinseri joutuu etsimään uuden kodin omistajaperheeseen sopimattomuuden tai ajanpuutteen vuoksi. Pienten koirarotujen kysyntä Suomessa on viime vuosina ollut suurta ja kääpiöpinserinkin rekisteröintimäärät ovat kasvaneet sadoilla useana vuonna. Kysynnän ja rekisteröintien lisääntyessä monesti ongelmakin lisääntyvät, mikäli niiden syntyä ei ennaltaehkäistä ajoissa muun muassa jalostuskoiria valitsemalla ja rodusta kiinnostuneille tietoa jakamalla.

Rottajahdissa hienoinen hermostuneisuus yhdistettynä eloisaan temperamenttiin vauhdittivat kääpiöpinserin reaktionopeutta. Juuri rottakoiran nopealiikkeisyys ja temperamentti tekevät kääpiöpinseristä muun muassa ketterän agilitykoiran. Maatilan pieneltä hyötykoiralta vaadittiin rohkeutta, elinvoimaisuutta ja kestävyyttä, joten kääpiöpinseri on parhaimmillaan ollut toimintakykyinen ja taistelutahtoinen koira, jolta on löytynyt sopivasti kovuutta. Näitä monipuoliselle koti- ja harrastekoiralta sopivia luonneominaisuuksia tulisi vaalia vielä tänäkin päivänä. Rottakoiralta vaadittu riistavietti ei ole nyky-yhteiskunnassa mitenkään tarpeellinen, saati toivottu ominaisuus, joskin sen satunnaista esiintymistä rodussa ei voi pitää mitenkään huolestuttavana tai haitallisena. Sen sijaan samoilta ajoilta perua oleva saalisvietti, jota näkee joissakin tämän päivän kääpiöpinsereissä, on kätevä työkalu harrastuskoiran koulutuksessa.

KÄYTTÖOMINAISUUKSIEN SÄILYTTÄMINEN

Saksalaisilla maatioilla toiminut koira oli usein hieman arka ja hermostunut sekä haukkuherkkä, minkä ansiosta koira hälytti mahdollisista tunkeilijoista nopeasti ja luotettavasti. Terävimmät yksilöt tarttuivat pienestä koostaan huolimatta jopa tositoimiin, kuten tuolloin kunnan vahtikoiran kuuluikin. Koti- ja seurakoiran ei useinkaan toivota olevan haukkuherkkä tai varauksellinen vieraita kohtaan. Tuhoeläinten metsästäjänä tai vahtina kääpiöpinseriä ei nykyisin käytetä, vaikkakin esimerkiksi maaseudulla asuessa näiden tehtävien osaaminen voi olla seurakoirallekin tervetullut ominaisuus.

VERTAILU RODUN KOTIMAAHAN JA MUIHIN TÄRKEISIIN MAIHIN

Yhdistyksellä ei ole tällä hetkellä saatavilla tilastoja vertailujen tekemiseksi.

KOKEET

Rotu on viime vuosina saavuttanut enenevässä määrin suosiota ja menestystä harrastuskoirana, agilityssa jopa huipulle saakka, ja rodun luonneperimässä onkin potentiaalia jalostaa entistä monipuolisempia harrastuskoiria. Koe- ja kilpailutoiminnan jalostuksellista merkitystä ei tule myöskään aliarvioida, sillä mittaavathan kokeet ja kilpailut paitsi ohjaajan työpanosta koiransa hallittavuuteen ja sitä kautta yhteiskuntakelpoisuuteen, mutta myös jossain määrin koiran koulutettavuutta, hermorakennetta, toimintakykyä, pehmeyttä ja ääniherkkyyttä. Parhaimmillaan kääpiöpinseri on älykäs, kestävä, hyvähermoinen, viettivoimainen, temperamenttinen ja toimintakykyinen, jotka kaikki ovat hyvän harrastuskoiran tunnusmerkkejä. Rotu puolustaakin asemaansa monipuolisena seurakoirana myös harrastuspuolella.

Syntymä- vuosi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Yht.
Syntyneitä	525	658	697	678	739	522	571	424	463	356	343	309	6754
Luonnetesti	17 3,2 %	25 3,8 %	23 3,3 %	23 3,4 %	39 5,3 %	21 4,0 %	16 2,8 %	23 5,4 %	13 2,8 %	4 1,1 %	0 0,0 %	0 0,0 %	230 3,8 %
MH-kuvaus	1 0,2 %	5 0,8 %	2 0,3 %	7 1,0 %	5 0,5 %	7 1,3 %	2 0,4 %	9 2,0 %	4 0,7 %	6 2,0 %	1 0,3 %	0 0,0 %	50 0,7 %
Agility	25 4,8 %	30 4,6 %	31 4,4 %	32 4,7 %	27 3,7 %	19 3,6 %	10 1,8 %	23 5,4 %	17 3,7 %	6 1,7 %	1 0,3 %	0 0,0 %	243 3,6 %
Tottelevai- suuskoe	1 0,2 %	2 0,3 %	5 0,7 %	2 0,3 %	4 0,5 %	0 0,0 %	0 0,0 %	4 0,9 %	0 0,0 %	0 0,0 %	0 0,0 %	0 0,0 %	25 0,5 %
Rally-Toko	2 0,4 %	0 0,0 %	2 0,3 %	1 0,3 %	6 0,8 %	3 0,6 %	6 1,1 %	9 2,1 %	2 0,4 %	3 0,8 %	0 0,0 %	0 0,0 %	37 0,5 %
Käyttäyty- miskoe (suoritettu)	1 0,2 %	2 0,3 %	2 0,3 %	1 0,1 %	3 0,4 %	0 0,0 %	2 0,4 %	3 0,7 %	0 0,0 %	0 0,0 %	0 0,0 %	0 0,0 %	19 0,3 %
Jalostus- tarkastus	23 4,4 %	31 4,7 %	19 2,7 %	22 3,2 %	19 2,6 %	10 1,9 %	25 4,4 %	27 6,4 %	21 4,5 %	7 2,0 %	0 0,0 %	0 0,0 %	231 3,4 %
Näyttely	171 30,9 %	226 32,6 %	306 34,3 %	224 43,9 %	235 31,8 %	168 32,2 %	158 27,7 %	162 38,2 %	140 30,2 %	114 32,0 %	66 19,2 %	15 4,9 %	2130 31,5 %

Taulukko 14: Koe- ja kilpailukäynnit syntymävuoden mukaan 2005 - 2016, lähde Koiranet 17.1.2017.

Agilitykentillä kääpiöpinseri on nykyään jo tavallinen näky ja muutamia koiria on jo nähty rodulle uusissa koemuodoissa, kuten metsästyskoirien jäljestämiskokeessa ja pelastuskoirakokeessa. Vuonna 2016 agilitykilpailuihin osallistui kaikkiaan 100 kääpiöpinseriä, tehden yhteensä 2126 kisastarttia. Keskimäärin 3,6 % vuosina 2005 – 2016 syntyneistä kääpiöpinsereistä on kilpailut agilityssa (taulukko 14). Agilityvalion arvon on saavuttanut 17 ja hyppyvalion arvon 13 kääpiöpinseriä.

Muissa lajeissa kääpiöpinserit eivät ole olleet kovin merkittävästi edustettuna: käyttäytymiskokeen (BH-koe) on vuoden 2016 loppuun mennessä suorittanut hyväksytysti yhdeksantoista (19) kääpiöpinseriä. Tottelevaisuuskokeiden aiemminkin vähäisempi suosio on vähentynyt Rally-tokon viralliseksi tulon myötä. Vuosina 1997 – 2016 tottelevaisuuskokeissa on käynyt yhteensä 34 kääpiöpinseriä. Suurelta osin tottelevaisuuskokeiden tulokset ovat alokasluokasta, mutta muutamia koiria on osallistunut myös avoimen tai voittajaluokan kokeeseen. Rally-tokon saatua virallisen kilpailulajin status 1.5.2014 myös sen suosio kasvoi. Vuosien 2014 – 2016 välisenä aikana Rally-tokossa on kilpaillut yhteensä 37 kääpiöpinseriä. Lisäksi pelastuskoirakokeisiin (PEKO) on osallistunut yksi koira ja metsästyskoirien jäljestämiskokeeseen (MEJÄ) seitsemän koira. Muutamia kääpiöpinseriä on mukana myös Kennelliiton organisoimassa kaverikoira-toiminnassa.

4.2.6 KÄYTTÄYTYMINEN KOTONA SEKÄ LISÄÄNTYMISKÄYTTÄYTYMINEN

Kääpiöpinsereissä esiintyy jonkin verran ongelmakäyttäytymistä, kuten eroahdistusta ja aggressiivisuutta, mutta sen yleisyydestä ei ole tarkkaa tietoa. KoiraNettiin on ilmoitettu kuuden koiran kuolinsyyksi lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi, joista kaksi on lopetettu salakavaluuden tai arvaamattomuuden ja yksi pelokkuuden vuoksi. Yhteensä 549 kääpiöpinseriä on ilmoitettu kuolleen ja näistä noin 73 %:lle on ilmoitettu kuolinsyy. Käytöshäiriöt ovat ilmoitetuista kuolinsyistä 3,6 %:n osuudellaan kuudenneksi yleisin kuolinsyy (taulukko 19). Kasvattajille suunnatun luonnekyselyn mukaan joitakin koiria on jouduttu lopettamaan ongelmakäyttäytymisen, kuten heikon hermorakenteen, yliaktiivisen käytöksen, aggressiivisuuden tai lasten näykkimisen vuoksi. Nämä syyt voivat johtaa myös koiran kodinvaihtoon, joita rekisteröintimäärien kasvettua tapahtuu jonkin verran aikaisempaa enemmän.

Koiran eroahdistus voi ilmetä ääntelynä, ahdistuneisuutena, voimakkaana levottomuutena, paikkojen tuhoamisena tai sisälle ulostamisena koiran yksinollessa. Eroahdistuksen yleisyyttä kääpiöpinsereillä ei tiedetä tarkasti, mutta kasvattajien arvio on, että sitä esiintyisi jossain määrin yli viidellä prosentilla koirista (liite 1, kasvattajakyselyn yhteenveto).

Kääpiöpinserin tulee suhtautua vieraisiin ihmisiin sekä koiriin itsevarmasti ja ystävällisesti. Välinpitämätön suhtautuminen vieraisiin on rodulle hyväksyttävä piirre. Aiheetonta aggressiivisuutta ja hyökkäävyyttä esiintyy joissakin yksilöissä, mikä ei ole rodulle toivottavaa käyttäytymistä. Kääpiöpinsereissä on myös vieraita koiria tai ihmisiä kohtaan dominoivia, arkoja tai epävarmoja yksilöitä. Samaa sukupuolta olevat koirat eivät välttämättä tule aina toimeen keskenään ongelmitta.

Ääniherkkiä, eli voimakkaasti tai pelokkaasti koviin ääniin, kuten laukauksiin, ilotulitteisiin ja ukkoseen reagoivia kääpiöpinseriä esiintyy melko yleisesti. Suuri ääniherkkyys voi aiheuttaa koiran arkielämään ongelmia, mikäli koira lamaantuu tai stressaantuu pitkäaikaisesti kovia ääniä kuullessaan. Ääniherkälle koiralle kovat äänet voivat aiheuttaa myös levottomuutta, ahdistuneisuutta ja tarvetta piiloutua. Pehmeä ja ääniherkkä koira voi osoittaa pelkoa tai rauhattomuutta myös paikoissa ja tilanteissa, joissa se on aiemmin pelästynyt kovaa ääntä.

Terveyksikyselyn mukaan kääpiöpinsereiden lisääntymisongelmat ovat harvinaisia. Narttujen juoksujen keskimääräinen väli on 6 - 8 kk. Astutukset ovat luonnollisia, jalostustoimikunnalle ei ole raportoitu keinosiemennyksistä. Nartut synnyttävät pääosin luonnollisesti, joitakin keisarinleikkauksia tehdään lähinnä pentujen virheasentojen takia. Tilastoa tästä ei pysty laatimaan, koska tapaukset ovat yksittäisiä. Kääpiöpinserinartut hoitavat pentunsa itsenäisesti ja niiden emäominaisuudet ovat hyvät.

Rodun pentukuolleisuus on äärimmäisen pieni. Raportoiduissa tapauksissa kyseessä on esimerkiksi ruumiinavausraportin mukaan keskosena syntynyt ja elinkelvoton pentu tai synnyttäisen sydänvian omaava tai muuten kehityshäiriöinen pentu.

Uroksilla on pääosin vahva libido ja ne hoitavat astumiset itsenäisesti ilman avustamista.

Koiran kokemien kiputilojen tiedetään voivan aiheuttaa muutoksia koiran käyttäytymiseen, kuten koiran muuttumista aggressiiviseksi. Kääpiöpinserin rakenne tai yleinen terveystilanne ei kuitenkaan aiheuta muita rotuja suurempaa riskiä kipuihin. Rodussa esiintyvä epilepsia voi aiheuttaa muutoksia koiran käyttäytymiseen, kuten lisätä koiran arkuutta tai pelokkuutta. Joillakin yksilöillä hormonitoiminta tai eturauhasvaivat voivat aiheuttaa yliseksuaalista käytöstä, ärtyisyyttä tai muutoksia koiran aktiivisuuteen (vilkastumista tai flegmaattisuutta). Kääpiöpinsereillä esiintyvä perinnöllinen kaihi voi näkökykyyn vaikuttaessaan tehdä koirasta aikaisempaa aremman tai epävarmemman. Vanhenemisen mahdollisesti mukanaan tuoma näön tai kuulon heikkeneminen voi myös aiheuttaa muutoksia koiran käyttäytymiseen.

4.2.7 YHTEENVETO RODUN KÄYTTÄYTYMISEN JA LUONTEEN KESKEISIMMISTÄ ONGELMAKOHDISTA

Kääpiöpinsereiden luonteet eivät tällä hetkellä vielä vastaa kaikilta osin uusitun rotumääritelmän vaatimuksia. Monet kääpiöpinserit ilmentävät vielä tänä päivänäkin vahtikoiralta odotettua terävyyttä, varautuneisuutta tai peräti aggressiivisuutta vieraita ihmisiä kohtaan. Osa koirista osoittaa edelleenkin rottajahdissa hyödyksi ollutta hermostuneisuutta esimerkiksi vieraaseen ympäristöön joutuessaan, tai ovat temperamentiltaan jopa häiritsevän vilkkaita. Kääpiöpinsereiden jalostusta on viime vuosisadalla ohjannut lähinnä ulkomuodolliset seikat, joten luonteet eivät täysin vastaa koti- ja seurakoiran luonneihanteita. Viime vuosikymmeninä luonne on otettu enenevässä määrin huomioon jalostuksessa ja rodun kannan luonteissa onkin nähtävissä kehitystä kohti nykyisen käytön vaatimuksia. Keskimäärin kääpiöpinserit ovatkin temperamentikkaita, ystävällisiä, valppaita ja eloisia.

Luonnetestitulosten perusteella yleisimpiä ongelmia luonteissa ovat liiallinen pehmeys, hermorakenteen puutteet (hermostuneisuus) sekä pidättyväisyys luoksepäästävydessä. Kasvattajakyselyn mukaan luonteen ongelmakohdat ovat pehmeys, liiallinen kovuus, ylivilkkaus, liiallinen terävyys, arkuus sekä huonohermoisuus. Kuolinsyytilaston mukaan rodussa esiintyviä luonneongelmia ovat salakavaluus ja pelokkuus.

Koiran saamat kokemukset ja kasvatus vaikuttavat siihen millainen koira pennusta kehittyy. Kääpiöpinseri vaatii vähintään tapakasvatuksen, sosiaalistamista ja aktiviteetteja ollakseen yhteiskuntakelpoinen ja miellyttävä koti- ja seurakoira. Kääpiöpinsereiden luonteesta kertominen rodusta kiinnostuneille ja sopivan kodin valinta kullekin pennulle on tärkeää, jotta mahdollisia ongelmia pystytään ennaltaehkäisemään. Luonneominaisuuksien osittaisen periytymisen vuoksi jalostukseen valittavien koirien tulisi vastata kääpiöpinsereiden luonteelle ja käytölle asetettua vaatimuksia.

Suomen kääpiöpinserikannan luonteiden arvioimiseksi tarvitaan lisää mitattavia luonnearvioita, kuten luonnetestejä ja MH-luonnekuvauksia, sillä nykyisin testattujen tai kuvattujen määrä on pieni ja koirat ovat osittain valikoituneet. Tavoitteena on kasvattaa luonnetestattujen, MH-kuvattujen sekä jalostustarkastettujen kääpiöpinsereiden osuutta. Yhdistys kannustaa rodun harrastajia osallistumaan testeihin, kuvauksiin ja tarkastuksiin sekä pyrkii itse järjestämään näitä tilaisuuksia. Myös koetulokset, kuten agilty-, TOKO- ja BH-tulokset, antavat jonkin verran osviittaa kääpiöpinserin hermorakenteen ja koulutettavuuden tilanteesta, ja yhdistys kannustaakin rodun harrastajia erilaisten harrastusten pariin. Luonnetesteistä ja -kuvauksissa saatavia rodun luonnearvioita tulee täydentää etenkin ongelmakäyttäytymisen osalta esimerkiksi kyselytutkimuksilla.

Näyttelyissä tuomareiden toivotaan kiinnittävän huomiota kääpiöpinsereiden luonteisiin, kuvailemaan käyttäytymistä arvosteluissa ja hylkäämään koirat, jotka osoittavat aggressiivisuutta tai arkuutta. Jalostukseen käytettävien koirien luonteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota ja yhdistys suosittelee jalostuskoirien jalostustarkastusta, luonnetestausta tai MH-kuvaamista. Aggressiivisia, erittäin arkoja tai hermostuneita yksilöitä ei saa käyttää jalostukseen.

4.3 TERVEYS JA LISÄÄNTYMINEN

Kääpiöpinserillä esiintyy tutkitusti joitain vakavia ja jalostuksellisesti huomioon otettavia sairauksia. Näiden sairauksien suhteen suositellaan, että jalostuskoirat olisivat terveitä.

4.3.1 PEVISA-OHJELMAAN SISÄLLYTETYT SAIRAUDET

Suomen Kennelliitto ry:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksyi kääpiöpinsereiden ensimmäisen PEVISA-ohjelman kokouksessaan 5/2007 (20.6.2007) ja se tuli voimaan vuoden 2008 alusta. PEVISA-ohjelman mukaan pentujen vanhemmilla tulee olla polvitutkimuslausunto sekä voimassa oleva silmätutkimuslausunto, joka ei saa olla 24kk vanhempi. Ohjelma oli voimassa 2008 – 2012.

17.3.2012 pidetyssä rotujärjestön yleiskokouksessa hyväksyttiin rodun uusi PEVISA-ohjelma vuosille 2013 - 2017, jonka mukaan pentueen molemmilla vanhemmilla tulee olla voimassaoleva, alle 18 kk vanha silmätarkastustulos seuraavin erityisehdoin: koiran, jolla on todettu perinnöllinen katarakta, PRA, linssiluksaatio, tai PHTVL/PHPV aste 2-6, jälkeläisiä ei rekisteröidä. Lisäksi molemmilla vanhemmilla tulee olla voimassaoleva, yli 12 kk iässä annettu polvitarkastustulos seuraavin erityisehdoin: koiran, jolla on todettu patellaluksaatio aste 2-4, jälkeläisiä ei rekisteröidä.

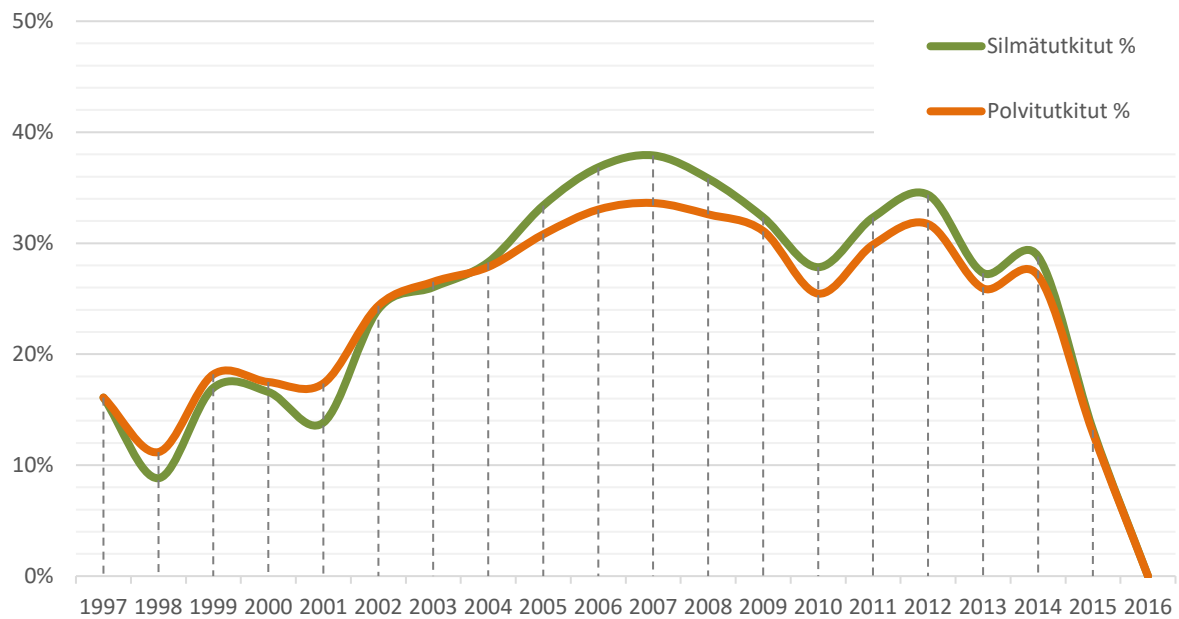
Tähän lisätään kevätkokouksessa 23.4.2017 äänestetty pevisa-ohjelma!

Vuoden 2012 alusta lähtien on alle kolmen vuoden ikäiselle koiralle annettu polvilausunto voimassa vain kaksi vuotta. Virallisen polvilausunnon alaikäraja on 12 kuukautta. Alle kolmivuotiaalle koiralle tehty tutkimus tarvitsee uusia kahden vuoden jälkeen vain, mikäli tutkimustulos halutaan pitää voimassa. Vanhentunut lausunto tulee kuitenkin uusia ennen seuraavaa astutusta. Polvitutkimusta ei tarvitse uusia, mikäli koira on tutkimushetkellä täyttänyt kolme vuotta. Ohjeen mukaisesti siinä tapauksessa, että koiralla on toisistaan poikkeavia lausuntoja, jää huonompi lausunto voimaan kunnes polvista on haettu paneelilausunto.

Kennelliiton sääntöjen mukaan alle 1-vuotiaana annettu silmätarkastuslausunto on voimassa yhden vuoden. Jalostuskoiralla on astutushetkellä oltava voimassaoleva silmä- ja polvitarkastuslausunto.

Vuoteen 2009 asti yhdistys tuki jäsentensä kääpiöpinsereiden silmätarkastuksia maksamalla takautuvasti osan tutkimuksen hinnasta. Vuonna 2008 hallituksen päätöksen mukaisesti korvattiin silmätarkastuskuluja JTO:ssa mainittujen käytetyimpien urosten ja narttujen omistajille. Tällöin koirien omistajille lähetettiin pyyntö käyttää koiransa silmätarkastuksessa yhdistyksen kustannuksella. Tätä tukea maksettiin kyseisen vuoden aikana yhteensä 5 koiralle. PEVISA-ohjelman voimaan tulon jälkeen tämän tuen maksamista ei enää pidetty tarpeellisena.

Vuodesta 2014 eteenpäin yhdistys on korvannut takautuvasti osan yli 6-vuotiaan kääpiöpinserin silmätarkastuksesta.

Kuva 20: Silmä- ja polvitutkitujen määrä suhteessa syntyneisiin, lähde Koiranet 18.1.2017

SILMÄSAIRAUDET

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terkeitä	Terkeitä %
1997	174	28	16 %	27	96 %
1998	170	15	9 %	13	87 %
1999	165	28	17 %	23	82 %
2000	223	37	17 %	28	76 %
2001	311	43	14 %	36	84 %
2002	312	75	24 %	55	73 %
2003	411	107	26 %	85	79 %
2004	463	131	28 %	110	84 %
2005	539	180	33 %	147	82 %
2006	657	242	37 %	212	88 %
2007	699	265	38 %	232	88 %
2008	681	244	36 %	209	86 %
2009	733	237	32 %	213	90 %
2010	546	152	28 %	138	91 %
2011	529	171	32 %	151	88 %
2012	454	156	34 %	140	90 %
2013	432	118	27 %	111	94 %
2014	347	100	29 %	97	97 %
2015	342	45	13 %	44	98 %
2016	287	0	0 %	0	0 %

Taulukko 15: silmätutkitut kääpiöpinserit syntymävuoden mukaan 1997 - 2016, lähde Koiranet 18.1.2017

Vuosina 2007 – 2011 silmätarkastuksissa on käynyt yhteensä 1372 kääpiöpinseriä ja näistä 7 % on havaittu jonkinasteinen löydös. Vuosina 2012 – 2016 1048 kääpiöpinseriä on tutkittu silmiltään ja näistä noin 10 % on jonkinasteisia löydöksiä. Tutkittujen koirien määrä on laskenut noin viidenneksen ja samaan aikaan löydöksen määrä on noussut.

PRA, ETENEVÄ VERKKOKALVON SURKASTUMA

Jalostuskoiran silmien tulee olla PRA:n osalta täysin terveet. Sairaana koiran verkkokalvo ja näkösolut surkastuvat ja aiheuttavat lopulta täydellisen näön menetyksen. Sairauden yleisin periytymistapa on autosomaali resessiivinen eli sukupuolesta riippumaton, väistytvä periytyminen. PRA:aan sairastuneet ovat usein 1 - 4 -vuotiaita tai sitä vanhempia koiria. Progressiiviseen retinaaliatrofiaan eli etenevään verkkokalvon surkastumaan ei ole mitään parannuskeinoa ja sokeutuminen on väistämätöntä.

Suomalaisissa kääpiöpinsereissä on diagnosoitu yksi varma PRA tapaus. Sairaus todettiin 6 -vuotiaalla jalostusuroksella (Zalzoons Extempore, 14 pentuetta, 44 pentua) vuonna 1994. Koiraa ei diagnosoitihetkellä ollut tunnistusmerkitty ja siksi lausunto on epävirallinen. Sairauden etenemistä ei enää PRA diagnoosin jälkeen seurattu uusintatutkimuksin. Lausunnon mukaan verkkokalvolla näkyi huomattava degeneraatio eli rappeutuminen. Koiran iästä johtuen sillä oli tuolloin jo runsaasti jälkeläisiä ja tämän takia on mahdollista, että sairauden kantajia on nykyisissä sukulinjoissa. Esimerkiksi alla lueteltujen PRA-epäiltyjen koirien taustalta kyseinen diagnosoitu uros löytyy.

31.12.2016 mennessä todetut 4 PRA-epäilyä ovat seuraavilla koirilla:

A'dreams Black Layla

A'dreams Black Status

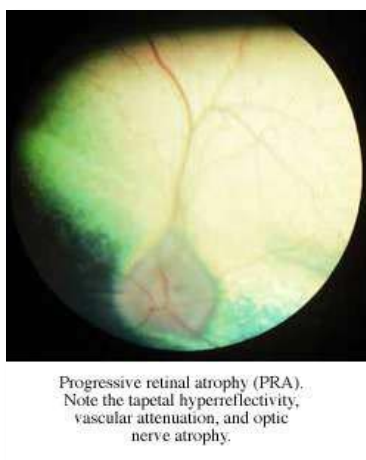
Fürstenborgh Demon

Kuohun Geronimo

Normal canine retina.

Kuva 21: Normaali verkkokalvo

Progressive retinal atrophy (PRA).
Note the tapetal hyperreflectivity,
vascular attenuation, and optic
nerve atrophy.

Kuva 22: PRA

Kuva 23: Harmaakaihi

HARMAAKAIHI ELI KATARAKTA

Harmaakaihilla tarkoitetaan linssin samentumaa, jota valo ei läpäise. Harmaakaihin aiheuttajia on useita, kuten korkea ikä, myrkytys, lääkitys, aineenvaihduntasairaus, muu sairaus tai vamma. Näitä kutsutaan toissijaisiksi eli jonkin muun syyn aiheuttamiksi kaiheiksi. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta voidaan mainita sokeritautiin liittyvä, hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä katarakta. Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi.

Harmaakaihi voi olla myös perinnöllinen (ent. hereditaarinen katarakta, HC). Perinnöllinen harmaakaihi on PEVISA-ohjelmiin sisällytetty vastustettava silmänsairaus. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä.

Samentuma voi ilmetä vain toisessa tai molemmissa linseissä. Samentuma saattaa laajentua tai pysyä ennallaan koko koiran eliniän. Se voi edetä hyvin hitaasti, jolloin se ei vaikuta koiran näkökykyyn koko koiran elinaikana. On hyvä huomioida, että noin 4-vuotiaana linssi alkaa normaaleista ikääntymisestä johtuvista syistä muuttua sameaksi. Tämä johtuu linssin kovettumisesta jota kutsutaan seniiliksi skleroosiksi tai nukleaariseksi skleroosiksi. Valo läpäisee kuitenkin kovettuneen linssin normaalisti. Tämä ilmiö on tavallinen, eikä se ole kaihia.

Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Perinnöllinen kaihi voidaan todeta perinnöllisten silmäsairauksien varalta tehtävässä silmätutkimuksessa. Erityisen tärkeää kaihin toteamisessa on viralliseen silmätutkimukseen kuuluva biomikroskooppitutkimus. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomenetelmällä. Paras leikkaustulos saadaan, kun leikkaus tehdään ennen kuin kaihimuutos on täydellinen. Hoidon edellytyksenä on se, että silmänpohja on terve. Perinnöllinen katarakta voi esiintyä yhdessä PRA:n kanssa, yleensä PRA:han liittyy kuitenkin ns. toissijainen kaihi.

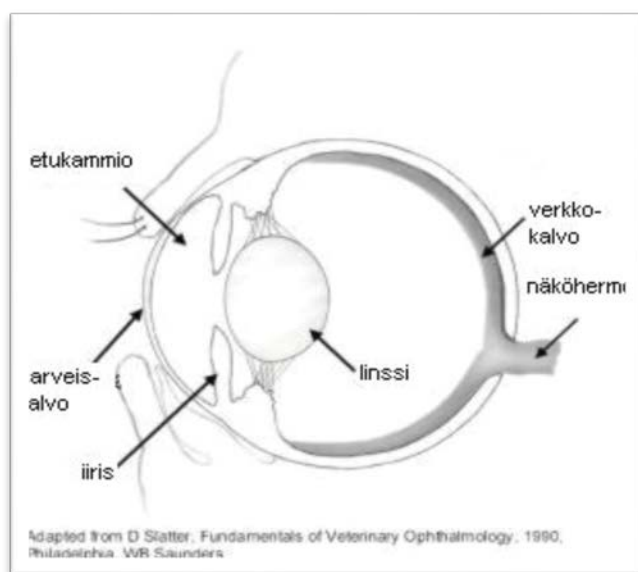
Jalostuskoiran silmien tulee olla perinnöllisen harmaakaihin osalta täysin terveet. Yhdistelmiä, joista kataraktasairaita on syntynyt, ei tulisi uusia ja näiden parittamista lähisukulaisten kanssa tulisi välttää. Kataraktaan sairastuneiden koirien pentuesisarusten jalostuskäytössä tulee huomioida niiden suuri todennäköisyys olla kantajia.

Syntymä- vuosi	Tutkittujen määrä	Kortikaalinen Katarakta todettu	Kortikaalinen Katarakta epäily	Posterior Polaarinen Katarakta todettu
1997	28	1	0	0
1998	15	3	1	2
1999	28	4	1	2
2000	37	5	1	0
2001	43	4	2	4
2002	75	6	3	1
2003	107	9	4	0
2004	131	8	3	2
2005	180	4	5	2
2006	242	7	3	1
2007	265	9	2	5
2008	244	14	4	5
2009	237	5	0	3
2010	152	3	3	1
2011	171	4	1	2
2012	156	1	0	3
2013	118	1	1	1
2014	100	0	0	0
2015	45	0	0	0
2016	0	0	0	0

Taulukko 16: Todetut kataraktat, syntymävuodet 1994 - 2016, lähde Koiranet 18.1.2017

Geenitestiä kääpiöpinserin perinnöllisen kataraktan tunnistamiseen ei ole vielä ole. Hannes Lohen työryhmä työskentelee asian eteen parhaillaan. Hannes Lohen Helsingin Yliopiston geenitutkimus käynnistyi vuonna 2006 koskien kääpiöpinsereiden perinnöllistä kataraktaa ja epilepsiaa.

Kääpiöpinsereillä yleisimmät katarakta muodot ovat kortikaalinen ja posterior polaarinen katarakta. Kataraktadiagnoosien määrä syntymävuosittain on esitetty taulukossa 16. Vuosina 1997 – 2016 syntyneistä koirista 77:lla on todettu kortikaalinen katarakta ja 31:llä on kortikaalinen katarakta, epäilyttävä. Kortikaalisen kataraktan keskimääräinen toteamisikä on kääpiöpinserillä noin 5 vuotta ja posterior polaarisen kataraktan toteamisikä hieman vajaa 4 vuotta. Posterior polaarinen katarakta on todettu 33:lla vuosien 1997 – 2016 välisenä aikana syntyneistä kääpiöpinsereistä.

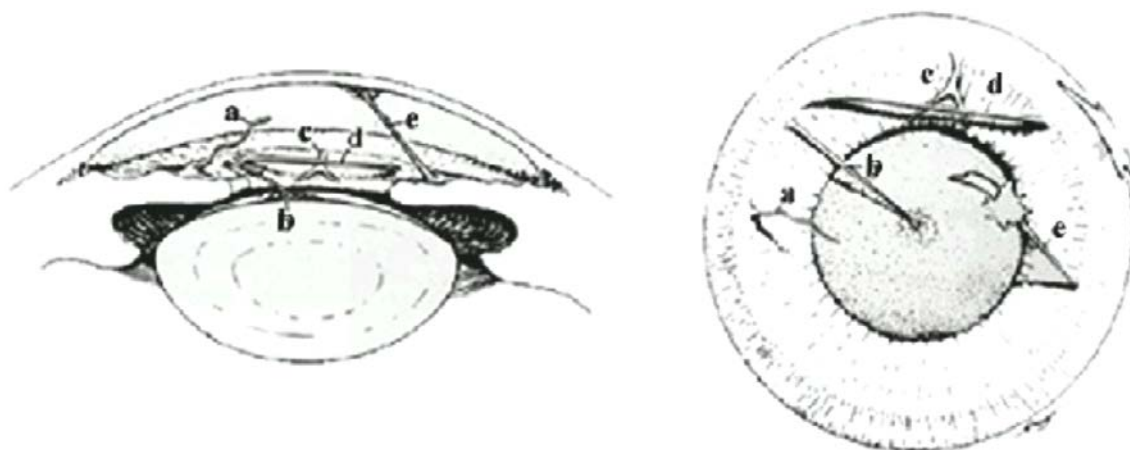
Kuva 24: kaaviokuva silmästä

MUUT RODULLA ESIINTYVÄT SILMÄSAIRAUDET

PHTVL/PHPV

PHTVL/PHPV (persistent hyperplastic tunica vasculosa lentis/persistent hyperplastic primary vitreous) tarkoittaa sitä kun silmään syntyy tuntemattomasta syystä sikiökauden alussa liikakasvuisia verisuonikalvostorakenteita, jotka eivät häviä normaalisti syntymään mennessä. Silmään jää näiden verisuoniverkoston jäänteitä eriävässä määrin. Lievimmillään jäänteet ovat pieniä ruskeita pisteitä linssin takapinnalla ja vakavimmillaan toimivia verisuonia sekä epämuodostumia. Sairauden periytymisestä ei ole varmaa tietoa, mutta sukulaisrodulla dobermannilla sen on epäilty olevan dominoivasti eli määräävästi periytyvä.

Jalostuskoiran silmien tulee olla PHTVL/PHPV -sairauden osalta enintään astetta 1 ja tällöin parituskumppanin tulee olla terve. PHTVL/PHPV sairauden vakavuusasteita on 6. 1. asteessa linssin takapintaa täplittävät ruskeat pisteet. 1. asteen PHTVL/PHPV ei pahene iän myötä, eikä sen tiedetä aiheuttavan toissijaisena syntyviä silmänsairauksia. Se ei rajoita jalostuskäyttöä, mutta kuten aiemmin mainittiin, on suositeltavaa että PHTVL1 sairaan pariiksi valittaisiin terve yksilö. Suomalaisilla kääpiöpinsereillä on verrattain runsaasti eriasteisia sikiökautisten verisuonten jäänteitä silmissä. Vuosina 1996 – 2016 syntyneissä silmätutkituissa on 31.12.2016 mennessä löytynyt 33 eri kääpiöpinseriä joilla todettu PHTVL aste 1 sekä yhteensä 11 tapusta joilla todettu aste 2-6.

Kuva 25: PPM

- a) 1 irrallinen ppm säie etukammiossa, ei merkitystä
- b) ppm säie iiriksestä linssiin, voi aiheuttaa kaihimuutoksia
- c) ppm y-säie iiris-iiris, ei merkitystä
- d) yksittäinen iiris-iiris säie, ei merkitystä
- e) säie iiriksestä sarveiskalvoon, sarveiskalvon paikallisia samentumia

Varsin runsaasti viime vuosina on todettu PPM:ää (persistent pupillary membranes). Vuosien 1996 – 2016 aikana tutkituista jopa 154 todettua ja 73 diagnoosi, avoin –lausuntoa. Todetuista PPM-tapauksista 88 % on iris-iris PPM ja vakavampia (iris-linssi PPM, iris-kornea PPM) 3,90 %.

PPM synnynnäisiä sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä iiriksessä eli värikalvossa. Tavallisimmin jäänteet ovat harmittomia lankamaisia rihmoja värikalvon pinnalla (iris-iris PPM). Osaa iris-iris PPM -rihmoista voi olla vaikea havaita mustuaisen eli pupillin laajentamisen jälkeen, koska ne ”piiloutuvat” värikalvon poimuihin. Vakavissa tapauksissa (iris-linssi PPM, iris-kornea PPM) jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, jolloin ne voivat vaikuttaa pupillin toimintaan ja näkökykyyn. Lieviä tapauksia (iris-iris PPM) voi käyttää jalostukseen. Vakavia tapauksia (linssin etupinnan / sarveiskalvon sisäpinnan muutoksia) ei pidä käyttää jalostukseen.

VERKKOKALVON KEHITYSHÄIRIÖ (RD)

Verkkokalvon kehityshäiriö (retinal dysplasia, RD) jaetaan kolmeen muotoon. Lievimässä, multifokaalissa RD:ssä (mRD) muutokset ovat pieniä, yksittäisiä tai lukuisia poimuja verkkokalvolla. Muutokset pysyvät yleensä ennallaan ja niiden merkitys koiralle on hyvin vähäinen. mRD -koiria voi käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa. Geograafisessa RD:ssä (gRD) muutos on laajempi ja yleensä melko keskellä silmänpohjaa, jolloin sillä voi olla vaikutusta näkökykyyn. Muutokseen liittyy myös paikallista verkkokalvon ohentumista ja joskus myös irtauma. gRD -koiria ei pidä käyttää jalostukseen.

Vakavin muoto (ns. totaali RD, tRD) on onneksi harvinaisin. Siinä verkkokalvon kehitys on jäänyt merkittävästi kesken eikä se ole kiinnittynyt normaaliin paikkaansa. Silmä on sokea ja siinä on usein muitakin kehityshäiriöitä. tRD -koiria ei pidä käyttää jalostukseen.

Verkkokalvon kehityshäiriötä on todettu neljällä kääpiöpinserillä; yksi geograafinen (gRD) ja kolme multifokaalia (mRD). Jalostuskoiran silmien tulee olla gRD osalta terveet ja mikäli koiralla on todettu mRD, tulee parituskumppanin olla RD:n osalta terve.

YLIMÄÄRÄISIÄ RIPSISIÄ

Ylimääräisiä ripsiä on todettu vuosina 1996 – 2016 syntyneistä 72 koiralla (distichiasis, trichiasis, ektooppinen cilia, caruncular trichiasis tai määrittelemättömät ylimääräiset ripset/karvat). Mikäli jalostuskoiralla on todettu ylimääräiset ripset tai karvat, tulisi parituskumppanin olla tältä osin terve.

LASIAISEN RAPPEUMA

Lasiaisen rappeumaa (vitreous degeneraatio) on viime vuosina todettu melko usein kääpiöpinsereillä. Vuosina 1996 – 2016 syntyneistä silmien osalta tutkituista on löydetty 69 todettua lasiaisen rappeuma tapausta ja 24 epäilyttävää.

Lasiainen on normaalisti geelimäinen rakenne, jossa iän myötä hiljalleen tapahtuu vettymistä ja tiivistymien muodostumista. Sairautena rappeumaa pidetään silloin kun se tapahtuu epänormaalin nuorena ja nopeasti. Lasiaisivuoto tarkoittaa rappeutuneen lasiaisen vuotoa etukammioon.

Pitkälle edenneeseen rappeumaan voi liittyä mm. verkkokalvon irtoamisriski. Raja normaalin ja sairaalloisen rappeuman välillä on jossain määrin häilyvä eikä sairauden periytymismallia ole voitu vahvistaa. Joillakin roduilla lasiaisivuotoa pidetään linssiluksaation esiasteena. Lasiaisen rappeuma vaikuttaa merkittävästi koiran näkökykyyn ja tällaista koiraa ei pidä käyttää jalostukseen.

LINSSILUKSAATIO

Linssiluksaatio (primääri) on perinnöllinen silmäsairaus joillakin roduilla (pääasiassa pienet terrierirodut). Se tarkoittaa linssin siirtymistä normaalilta paikaltaan joko etukammioon sarveiskalvon taakse tai takakammioon lasiaiseen. Linssiluksaatio aiheuttaa silmään voimakasta kipua, värikalvon tulehdusta ja usein myös silmän sisäisen paineen nousua (glaukooma). Linssiluksaation hoito on leikkaushoito. Linssiluksaation epäillään periytyvän autosomaalisesti resessiivisesti. Sairasta koiraa, sen vanhempia ja jälkeläisiä, ei pääsääntöisesti pidä käyttää jalostukseen. Kääpiöpinsereillä ei ole todettu linssiluksaatioita virallisissa silmätarkastuksissa, mutta kolme epäilyä on vuosien 1997 – 2016 aikana.

GLAUKOOMA

Glaukoomaa eli silmänpainetautiä sairastavalla koiralla silmän sisäinen paine nousee vaarallisen korkeaksi. Tämä vaurioittaa silmän eri osia, erityisesti näköhermon päätä ja verkkokalvoa. Glaukooma johtuu silmän kammionesteet tuoton ja ulosvirtauksen epätasapainosta. Glaukooma on akuutti sairaus, joka johtaa hoitamattomana silmän sokeutumiseen. Tehokasta pitkäaikaishoitoa ei tautiin ole, eivätkä monet koirat vastaa edes lyhytaikaiseen hoitoon. Hoidon tavoitteena on alentaa silmänpainetta ja lievittää kipua. Parhaimmillaankin glaukoomahoito on kuitenkin vain silmän sokeutumiseen hidastamista.

Glaukooma voi olla joko primaari tai sekundaari sairaus. Primaari glaukooma on perinnöllinen, ja se johtuu silmän synnyntäisestä rakennevirheestä. Sekundaari glaukooma puolestaan on seurausta esimerkiksi traumasta, joka estää kammionesteen ulosvirtauksen. Sekundaari glaukooma ei ole perinnöllinen sairaus.

MUITA TODETTUJA SILMÄSAIRAUKSIA

Kahdella koiralla on todettu silmäluomen sisäänpäin kiertyminen ja näköhermon vajaakehitys (mikropapilla) on todettu kolmella kääpiöpinserillä. Sarveiskalvon dystrofia on todettu kolmella kääpiöpinserillä, joista yhdellä se on epiteliaalinen.

POLVISAIRAUDET

PATELLALUKSAATIO, POLVILUMPION SIJOILTAANMENO

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheellinen ja polvilumpion telaurat ovat liian matalat. Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Periytyvyyden mekanismi ei ole tiedossa. Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti).

Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla. I - asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaavat hoitoa. II- ja III - asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). IV - asteen luksaatiossa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika.

Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patellaluksaatiot on hoidettava kirurgisesti. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono.

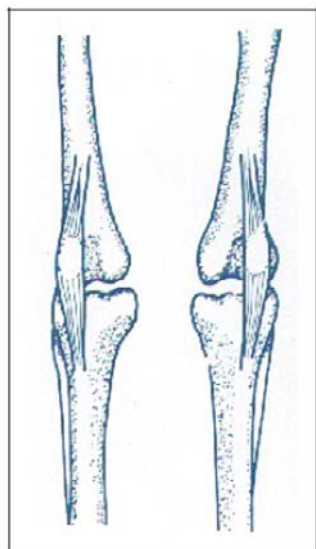
Jalostuskoiran tulee olla patellaluksaation osalta enintään astetta 1, jolloin yhdistelmää valittaessa tulee parituskumppanin olla astetta 0.

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	4	Yhteensä
1997	174	28	1	1	0	0	30
1998	170	19	0	0	0	0	19
1999	165	30	0	1	1	0	32
2000	223	39	3	2	0	0	44
2001	311	54	0	1	0	0	55
2002	312	76	1	2	1	0	80
2003	411	109	2	1	0	1	113
2004	463	129	4	0	0	0	133
2005	539	166	8	2	2	1	179
2006	657	217	10	4	2	0	233
2007	699	235	10	3	0	1	249
2008	681	222	14	2	0	0	238
2009	733	228	7	2	0	0	237
2010	546	139	7	3	0	0	149
2011	529	158	10	1	2	0	171
2012	454	144	7	3	1	0	155
2013	432	112	7	1	0	0	120
2014	347	94	1	1	0	0	96
2015	342	44	1	1	0	0	46
2016	287	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	8475	2243	93	31	9	3	2379

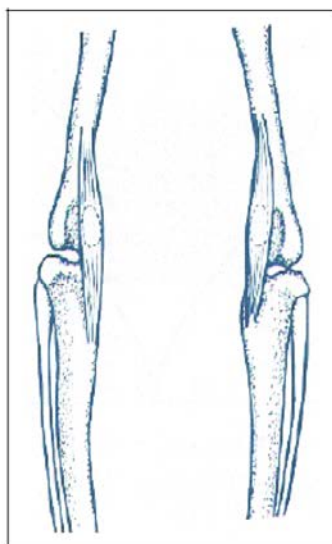
Taulukko 17: Polvitutkimustulokset syntymävuoden mukaan, lähde Koiranet 18.1.2017

Patellaluksaatioon liittyvät läheisesti takaraajojen rakennevirheet, kuten länkisäärisyys ja raajojen sisään tai uloskiertyminen sekä liian suorat polvikulmaukset. Jalostuksessa tuleekin huomioida normaali raajarakenne, kuten normaali polvikulmaus sekä raajojen yhdensuuntaisuus.

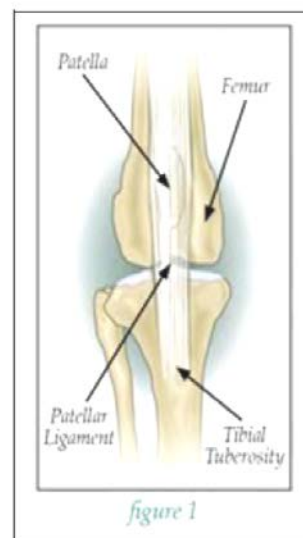
Kääpiöpinserillä patellaluksaatio on harvinainen sairaus, sillä 94 % polvitutkituista kääpiöpinseristä on terveitä (Taulukko 17 ja 18). Tämä lienee pitkään jatkuneiden ja lähes kaikki jalostuskoirat käsittävien polvitarkastusten ansiota. Sairaat on saatu tehokkaasti kitkettyä pois jalostuskäytöstä.

Kuva 26: Lateraalinen luksaatio

Kuva 27: Mediaalinen patellaluksaatio

Kuva 28: Normaali patella

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3	4
1997	17 %	93 %	3 %	3 %	0 %	0 %
1998	11 %	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %
1999	19 %	94 %	0 %	3 %	3 %	0 %
2000	20 %	89 %	7 %	5 %	0 %	0 %
2001	18 %	98 %	0 %	2 %	0 %	0 %
2002	26 %	95 %	1 %	3 %	1 %	0 %
2003	27 %	96 %	2 %	1 %	0 %	1 %
2004	29 %	97 %	3 %	0 %	0 %	0 %
2005	33 %	93 %	4 %	1 %	1 %	1 %
2006	35 %	93 %	4 %	2 %	1 %	0 %
2007	36 %	94 %	4 %	1 %	0 %	0 %
2008	35 %	93 %	6 %	1 %	0 %	0 %
2009	32 %	96 %	3 %	1 %	0 %	0 %
2010	27 %	93 %	5 %	2 %	0 %	0 %
2011	32 %	92 %	6 %	1 %	1 %	0 %
2012	34 %	93 %	5 %	2 %	1 %	0 %
2013	28 %	93 %	6 %	1 %	0 %	0 %
2014	28 %	98 %	1 %	1 %	0 %	0 %
2015	13 %	96 %	2 %	2 %	0 %	0 %
2016	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Yhteensä	28 %	94 %	4 %	1 %	0 %	0 %

Taulukko 18: Polvitutkimustulokset syntymävuoden mukaan, lähde Koiranet 18.1.2017

4.3.2 MUUT RODULLA TODETUT MERKITTÄVÄT SAIRAUDET

EPILEPSIA

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä.

Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta. Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena noin 1 – 5 –vuoden iässä, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Epilepsiaa sairastavaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen ja yhdistelmiä, joista epilepsiaa sairastavia koiria on syntynyt, ei tule uusia ja näiden parittamista lähisukulaisten kanssa tulisi välttää. Jalostustoimikunta on kerännyt ja ylläpitänyt listaa epilepsiaan sairastuneista kääpiöpinseristä jo useamman vuoden ajan. Lista on vapaasti saatavilla yhdistyksen kotisivuilla. Listan julkaisemisen jälkeen uusia ilmoituksia epilepsiasairaista on tullut yhteensä 38. Listalla oli 31.12.2016 mennessä yhteensä 85 epilepsiaa sairastavaa kääpiöpinseriä.

ATOPIA

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet. Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atooppikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi ihollaan ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atooppikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympärys), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atoopikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri – ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito.

LEGG-PERTHESIN TAUTI

Legg-Perthesin taudissa reisiluun pää joutuu kuolioon. Tämä johtuu häiriöstä reisiluun pään verenkierrossa, mutta syy taudille on tuntematon. Tautia siintyyetenki terrieri- ja kääpiökoiraroduilla ja se on perinnöllinen. Legg-Perthesin taudin oireet alkavat 4 – 11 kuukauden iässä. Koira ontuu takajalkaa, ja ontuminen pahenee vähitellen. Tauti ja oireet voivat olla toispuoleisia tai esiintyä molemmissa takaraajoissa. Legg-Perthesin tauti diagnosoidaan röntgenkuvauksen avulla. Tauti hoidetaan kirurgisesti leikkaamalla, ja oikean kuntoutuksen avulla koiran paranemisennuste on yleensä erinomainen. Hoitamattomana tauti kehittyy nivelrikoksi. Legg-Perthesin tautiin sairastunutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

VARVASANOMALIA

Kääpiöpinsereillä on viime vuosina tavattu muutamissa yksilöissä varvasanomaliaa (high toe), jossa yleensä eturaajan tai -raajojen uloimmat varpaat eivät kasva normaalisti vaan surkastuvat nuorella iällä. Viallinen varvas jää muita lyhyemmäksi ja usein siitä puuttuu yksi nivelväli, on selvästi huomattavissa tassun pohjassa lyhyempänä anturana.

Pikkupennuilla anomalia ei usein ole vielä nähtävissä vaan puhkeaa kasvun myötä, usein nähtävissä 3 - 6 kk iässä kun varvas jää selvästi lyhyemmäksi. Anomaliaa voi esiintyä myös takaraajoissa ja muissa kuin uloimmissa varpaissa. Uskotaan, että anomalia voi vakavuusasteeltaan riippuen altistaa nivelrikolle ja vaikeuttaa koiran liikkumista. Varvasanomalia on todennäköisesti perinnöllinen, mutta periytymistapa ei ole tiedossa. Varvasanomaliaa sairastavaa koiraa ei suositella käytettävän jalostukseen ja myös varvasanomalia jälkeläisiä jättäneiden jalostuskoirien uudelleen käyttöä tulee vakavasti harkita.

Kuva 29: varvasanomalia

Kuva 30: varvasanomalia

TERVEYSKYSELY

Suomen Kääpiöpinserit ry on laatinut muiden sairauksien ja vikojen selvittämiseksi terveystarkastuksen, joka löytyy yhdistyksen kotisivuilta. Aiemmin on teetetty kysely, joista tulokset käytettävissä vuoteen 2007 mennessä.

31.12.2016 mennessä jalostustoimikunta on saanut yhteensä 336 vastausta, joiden perusteella voidaan todeta yleisimmät kääpiöpinserillä esiintyvät sairaudet ja viat:

- premolaaripuutokset 21 %
- epilepsia 11 %
- koukku- tai mutkahäntä 8 %
- herkkävatsaisuus 5 %
- purentavirheet 5 %
- muut silmätaudit tai viat 5 %
- ruoka-aineallergiat 4 %
- kulmahampaiden asentovirheet 4 %
- rokotusreaktiot 4 %
- vuotavat tai usein tulehtuvat silmät 3 %
- muut allergiat 3 %

Yksittäisiä vastauksia saatiin seuraavista vakavista sairauksista:

- Legg-Perthesin tauti (reisiluun pään kuolio)
- syövät
- sydänsairaudet
- munuaissairaudet
- maksasairaudet
- kilpirauhasen vajaatoiminta
- vesitystauti (diabetes insipidus)
- virtsatie-sairaudet
- sydänsairaudet

Premolaaripuutosten tiedetään olleen hyvin tavallinen ja yleinen ongelma kautta aikojen. Jalostusvalinnoissa tulee kiinnittää huomiota hammaspuutoksiin.

Herkkävatsaisuus on kääpiöpinserillä ilmeisen yleistä, lähinnä tällä tarkoitetaan kuitenkin sitä, että koira reagoi voimakkaasti ruokinnan muutoksiin. Asiaan tulee kiinnittää huomiota, varsinkin mikäli tämän huomataan yleistyvän.

Kulmahampaiden asentovirheet olivat eri syistä johtuvia, yleisimmin maitohampaiden liian myöhäisen poistamisen seurausta. Maitohampaan irtoamattomuuden uskotaan johtuvan hampaan virhesijainnista, niin ettei se ole auttamassa maitohampaan juuren sulamista. Tätä pidetään perinnöllisenä vikana. Vakavat purentavirheet ovat rodussamme harvinaisia. Niiden yleistymistä on syytä kuitenkin tarkkailla.

Allergioiden ja muiden immuunijärjestelmän ongelmien yleisyydestä ei aiemmin ole tehty kartoituksia, joten kyselyn perusteella ei voida sanoa, ovatko ne yleistyneet tai vähentyneet rodussamme.

Muiksi silmäsairauksiksi luettiin mm. ei-perinnöllinen vanhuuden kaihi yli 10-vuotiailla koirilla, keratoconjunctivitis sicca, ylimääräiset ripset, tuntemattomasta syystä heikentynyt näkö, silmäamputaatiot muiden silmäsairauksien vuoksi (silmänpainetauti) ja kasvaimet. Tämä ryhmä käsitti siis joukon erilaisia yksittäisillä koirilla esiintyviä harvinaisia sairauksia.

Pinsereillä yleiset rokotusreaktiot eivät ainakaan kyselyn mukaan näytä olevan kovinkaan yleisiä rodussamme läheisestä sukulaissuhteesta huolimatta. Rokotusten yhteydessä kääpiöpinsereillä esiintyy kaikille roduille yhteisiä oireita: pientä väsymystä ja lämmönnousua rokotuksen jälkeen ja rokotuskohtien turvotusta.

Kääpiöpinsereillä rotumääritelmän vastaisten pyöreiden silmien yleistymisen aiheuttaa yhä useammilla koirilla silmien vuotamista. Pyöreät silmät ovat omiaan keräämään pölyä ja likaa silmäluomien alle, jolloin lymfakudos luomissa turpoaa ja seuraa kyynelnesteen vuotamista. Vakavia sairauksia kyselyssä tuli esiin muutamilla yksilöillä.

Yhteenveto rodulla muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista

Muissa maissa rodulta tutkitaan seuraavia sairauksia:

- Legg-Perthesin tauti (reisiluunpään kuolio)
- patellaluksaatio (polvilumpion sijoiltaan meno)
- PRA (etenevä verkkokalvon surkastuma)
- Perinnöllinen harmaakaihi
- PHTVL (sikiökautisia verisuonijäänteitä linssin takaosassa)
- Muut silmäsairaudet kuten ¹⁾entropium, ²⁾ektropium, ³⁾RD, ⁴⁾LL, ⁵⁾distichiasis ja
- ⁶⁾trichiasis
- Lonkka- ja kyynärniveldysplasia ("lonkkavika" ja kyynärnivelen rappeutuminen)
- Von Willebrandtin tauti (verenvuototauti)
 - ¹⁾ silmäluomen sisäänpäin kiertyminen
 - ²⁾ silmäluomen ulospäin kiertyminen
 - ³⁾ Retinaalidysplasia eli verkkokalvon surkastuma
 - ⁴⁾ Linssiluksaatio eli linssin sijoiltaan meno
 - ⁵⁾ ylimääräisiä ripsiä
 - ⁶⁾ normaalit ripset kääntyneet silmää vasten

Ruotsissa ja Norjassa on kiinnitetty huomiota kääpiöpinsereitten demodikoosiin:

Sikaripunkki eli demodex on nimensä mukaisesti sikarin muotoinen loinen, joka elää kaivautuneena koiran ihoon. Sikaripunkit ovat yleisiä ja kuuluvat todennäköisesti jokaisen koiran sisäsyntyiseen loisvalikoimaan. Sikaripunkkien havaitseminen paljain silmin on mahdotonta ja eläinlääkäri löytää loiset koirasta mikroskoopilla tutkittavan ihon raapenäytteen avulla. Sikaripunkit kulkevat perintönä emolta pennuille. Siirtyminen tapahtuu pentujen ensimmäisten elinpäivien aikana. Myöhemmin koira ei voi enää saada sikaripunkkeja toisilta koirilta. Normaalisti koiran immuunivaste pitää punkkiarmeijan kurissa, mutta joillakin yksilöillä sikaripunkit voivat aiheuttaa ikäviäkin ja laajalle levinneitä iho-oireita. Tällöin yksilön immuunivaste on todennäköisesti sillä tavoin puutteellinen, ettei se pysty hillitsemään punkkien lisääntymistä. Yleistyneeseen demodikoosiin sairastunutta koira ei saa käyttää jalostukseen! Ihmisestä sikaripunkit eivät välitä. Hoitona käytetään eläinlääkäriltä reseptillä saatavia ulkoloislääkkeitä ja tarvittava hoitoaika on usein pitkä.

4.3.3 YLEISIMMÄT KUOLINSYYT

KUOLINSYÄ	KESKIM. ELINIKÄ	YHTEENSÄ
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	6 v 11 kk	148
Tapaturma tai liikennevahinko	4 v 1 kk	80
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 v 11 kk	78
Kasvainsairaudet, syöpä	9 v 11 kk	50
Muu sairaus, jota ei ole listalla	6 v 5 kk	38
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	9 v 4 kk	22
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 v 4 kk	21
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	9 v 6 kk	21
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	6 v 6 kk	19
Sydänsairaus	6 v 9 kk	12
Hermostollinen sairaus	6 v 0 kk	10
Kadonnut	3 v 1 kk	9
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	7 v 11 kk	7
Silmäsairaus	7 v 2 kk	7
Luusto- ja nivelsairaus	7 v 8 kk	6
Selkäsairaus	9 v 1 kk	6
Sisäeritysrauhasten sairaus	9 v 2 kk	5
Immunologinen sairaus	7 v 1 kk	3
Hengitystiesairaus	12 v 4 kk	2
Iho- ja korvasairaudet	4 v 0 kk	2
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	0 v 3 kk	2
Petovahinko	6 v 7 kk	1
	Yhteensä	549

Taulukko 19: Kuolinsyytilasto, syntymävuodet 1990-2016, lähde Koiranet 11.1.2017

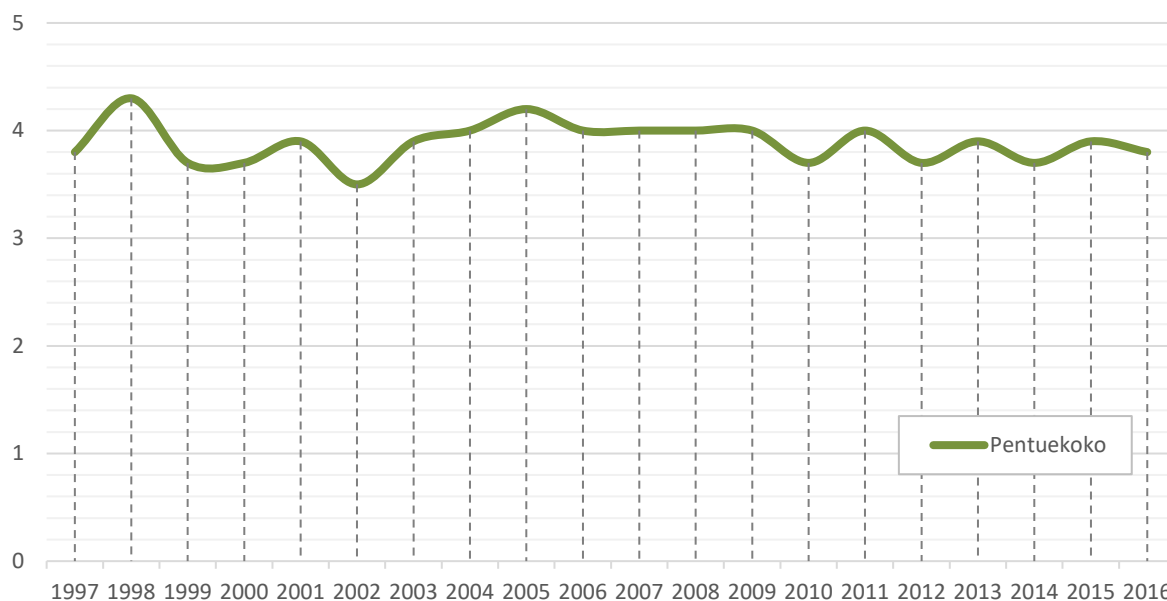
Koiranet jalostustietojärjestelmän ilmoitetuissa kuolinsyissä suurimmiksi nousevat kohdat "tapaturma tai liikennevahinko" noin 14,5 % ja "vanhuus (luonnollinen tai lopetus)" 14,2 %. Seuraavaksi suurimpana "kasvainsairaudet, syöpä" 9,1 %. Ilmoitettujen keskimääräinen elinikä on huomattavan alhainen, joka osaltaan johtuneet tapaturmaisesti kuolleiden suuresta osuudesta.

Joukossa tiedetään olevan 27 koiraa, jotka ilmoitettu kuolleiksi todellista kuolinikää aiemmin ja tämän jälkeen saaneet pentuja ja näyttelytuloksia. Huomionarvoinen ja valitettava on myös kohta "lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi" 3,8 %. Kuolinsyytilastoon on ilmoitettu vain pieni osa kuolleista koirista. Oletettavasti kääpiöpinserin keskimääräinen elinikä on kuitenkin huomattavasti korkeampi, kuin mitä tämä tilasto antaa ymmärtää.

4.3.4 LISÄÄNTYMINEN

Kääpiöpinseri on rakenteeltaan terve ilman liioiteltuja piirteitä, jotka voisivat aiheuttaa lisääntymisongelmia. Joitain tapauksia tiedetään, joissa emä on jouduttu keisarinleikkaamaan vaikeutuneen synnytyksen vuoksi (mahd. polttoheikkous), mutta yleisesti ottaen synnytykset sujuvat normaalisti.

KESKIMÄÄRÄINEN PENTUEKOKO

Kuva 31: Kääpiöpinserin keskimääräiset pentuekoot vuosina 1997 – 2016, lähde Koiranet 8.1.2017

Kääpiöpinserin keskimääräinen pentuekoko on jo useamman vuoden ollut hieman alle 4 pentua. Koko tarkasteluajanjaksolla 1997 - 2016 keskimääräinen pentuekoko on ollut noin 3,8 pentua / pentue.

ASTUMIS- JA TIINEHTYMISSVAIKEUDET SEKÄ SYNNYTYSONGELMAT

Kääpiöpinserinarttu on useimmiten helposti astutettava ja urokset myös varmoja astujia. Heikon libidon omaavaa, huonosti (tai ei lainkaan) astuvaa urosta ei tule käyttää jalostukseen.

Kääpiöpinserinartut ovat yleensä hyviä emoja ja hoitavat pentunsa ilman ihmisen apua. Joitain tapauksia on tiedossa, joissa emä ei ole lainkaan hoitanut pentujaan. Tällaisen koiran jatkojalostuskäyttöä ei suositella. Pentujen vuosittaisesta keskimääräisestä syntymäpainosta ei ole tilastoa, mutta kasvattajien tietämyksen mukaan syntymäpainot vaihtelevat n. 150-220g välillä.

Pentukuolleisuudesta, synnynnäisistä vioista ja epämuodostumista ei ole tilastoja, niitä tiedetään kuitenkin esiintyvän, mutta ei huomattavissa määrin.

4.3.5 SAIRAUKSILLE JA LISÄÄNTYMISONGELMILLE ALTISTAVAT ANATOMISET PIIRTEET

Kääpiöpinseri on rakenteeltaan terve, ilman liioiteltuja piirteitä. Mainittavana voidaan pitää kuitenkin kääpiöroduilla esiintyvä patellaluksaatio. Patellaluksaatioon liittyvät läheisesti takaraajojen rakennevirheet, kuten länkisäärisyys ja raajojen sisään tai uloskiertyminen sekä liian suorat polvikulmaukset. Jalostuksessa tuleekin huomioida normaali raajarakenne, kuten normaali polvikulmaus sekä raajojen yhdensuuntaisuus.

Luonnollista lisääntymistä vaikeuttavia ongelmakohtia ei kääpiöpinserin anatomiasa ole.

4.3.6 YHTEENVETO RODUN KESKEISIMMISTÄ ONGELMISTA TERVEYDESSÄ JA LISÄÄNTYMISESSÄ

Kuten kohdassa 4.3.5 mainittiin, kääpiöpinserin lisääntymisessä ei ole mainittavia ongelmia.

Terveysongelmista keskeisimmiksi nousevat epilepsia ja silmäsairaudet, erityisesti katarakta. Kataraktan pois karsiminen on vaikeaa, sillä yleensä diagnosointihetkellä koira on voinut jo saada useita pentueita. Jalostuskäytön iän nostaminen voisi helpottaa tilannetta kataraktan osalta. Kataraktan toteamisen keskiarvo on kääpiöpinsereillä ollut noin 5 vuotta.

Epilepsian osalta kuten kohdassa 4.3.2 mainittiin: Epilepsiaa sairastavaa koira ei tule käyttää jalostukseen ja yhdistelmiä, joista epilepsiaa sairastavia koiria on syntynyt, ei tule uusia ja näiden parittamista lähisukulaisten kanssa tulisi välttää. Avoimuus tässä asiassa on ensiarvoisen tärkeää, omistajien toivotaan ilmoittavan epilepsiaan sairastuneista koirista jalostustoimikunnalle. Geenitestin saaminen tätä sairautta koskien auttaisi, koska siten sairaat yksilöt olisi helppo karsia jalostuksesta jo pentuiässä. Suomen kääpiöpinserit ry on kerännyt terveystutkimuksella tietoa epilepsiaa sairastavista koirista noin viidentoista vuoden ajan. Alkuun sairastuneista koirista on pidetty nimilistaa, mutta diagnosoitujen koirien suureksi kasvaneen määrän takia tällä hetkellä epilepsiatilannetta seurataan suvuttain. Epilepsiadiagnosoituja koiria on rodussa paljon, mutta täsmällistä lukumäärää ei tällä hetkellä ole. Vuonna 2006 on arvioitu, että noin 70 % kääpiöpinsereistä on epilepsian kantajia.

Polvilumpioluoksaation osalta tilanne ei ole huolestuttava, koska rodussamme on jo vuosia tutkittu jalostuskoirat, suurin osa jo ennen PEVISA:n voimaantuloa.

Jatkossa tulee kiinnittää huomiota esim. allergioiden ja muiden immuunijärjestelmän heikkouksien mahdolliseen lisääntymiseen. Allergista tai atooppista koira ei tule käyttää jalostukseen, sillä vaiva on aina jossain määrin perinnöllinen. Omistajien toivotaan täyttävän niin yhdistyksen kuin Suomen Kennelliiton terveystutkimusta ja kuolinsyytilastoa Koiranet –jalostustietojärjestelmässä, jotta yhdistys saisi jatkossakin tietoa rodun terveyden tilasta sekä siinä tapahtuvista mahdollisista muutoksista.

4.4 ULKOMUOTO

4.4.1 ROTUMÄÄRITELMÄ

Alkuperämaa: Saksa

Ryhmä: 2

FCI:n numero: 185

KÄYTTÖTARKOITUS: Koti- ja seurakoira

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 2 pinserit, snautserit, molossityypiset ja sveitsinpaimenkoirat. Alaryhmä 1 pinserit ja snautserit. Käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Kääpiöpinsereitä oli runsaasti jo vuosisadan vaihteessa; vuoden 1925 rotukirjassa on jopa 130 rekisteröintiä. Useista värimuunnoksista jalostettiin koira, joka oli pinserin tavoin väriltään musta vaaleammin värimerkein tai yksivärinen punaisesta ruskehtavaan.

YLEISVAIKUTELMA: Kääpiöpinseri on pinserin pienoiskuva ilman kääpiömäisiä piirteitä. Sen tyylikäs, nelimäinen rakenne on lyhyen ja sileän karvanpeitteen ansiosta hyvin nähtävissä.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Rungon pituuden ja korkeuden suhteen tulee antaa rakenteesta mahdollisimman neliömäinen vaikutelma. Pään koko pituus (kirsun kärjestä niskakyhmyyn) on puolet selän pituudesta (säästä hännäntyveen)

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Eloisuus, temperamenttikkuus, itsevarmuus ja luonteen tasaisuus tekevät kääpiöpinseristä miellyttävän koti- ja seurakoiran.

Pää

KALLO-OSA

KALLO: Voimakas ja pitkänomainen; niskakyhmy ei ole korostunut. Kallo on tasainen, poimuton ja kuonon ylälinjan kanssa yhdensuuntainen.

OTSAPENGER: Loiva, mutta kuitenkin selvästi erottuva.

Kuono-osa

KIRSU: Täyteläinen ja musta.

KUONO-OSA: Tylppäkärkisen kiilan muotoinen; kuononselkä on suora.

HUULET: Mustat, tiiviit ja kiinteästi leukojen myötäiset. Suupielet ovat tiiviit.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Ylä- ja alaleuka ovat vahvat. Täydellinen, voimakkaasti kehittynyt ja tiiviisti sulkeutuva leikkaava purenta (hammaskaavion mukaisesti 42 hammasta); hampaat ovat puhtaanvalkoiset. Poskilihakset ovat voimakkaat, mutta poskipäät eivät saa olla liian kehittyneet.

SILMÄT: Tummat ja soikeat. Silmäluomet ovat tiiviit ja mustapigmenttiset.

KORVAT: Pystyt korvat; tai taittokorvat, jotka ovat ylös kiinnittyneet, V:n muotoiset; korvan sisäreuna on poskenmyötäinen. Korvat ovat taittuneet eteenpäin ohimonmyötäisesti ja yhdensuuntaisesti, taitekohta ei ole kallolinjaa korkeammalla.

KAULA: Jalosti kaareutuva, ei liian lyhyt. Sulavasti säkään liittyvä ja kuiva. Ei leuanaluspusseja, eikä löysää kaulanahkaa. Nahka on tiivis ja poimuton.

Runko

YLÄLINJA: Säästä lähtien loivasti taaksepäin laskeva.

SÄKÄ: Ylälinjan korkein kohta.

SELKÄ: Vahva, lyhyt ja kiinteä.

LANNE: Vahva. Etäisyys viimeisestä kylkiluusta lantioon on lyhyt, minkä ansiosta koira vaikuttaa tiiviiltä.

LANTIO: Hieman pyörästynyt ja liittyy sulavasti hännän kiinnityskohtaan.

RINTAKEHÄ: Kohtalaisen leveä ja poikkileikkaukseltaan soikea, kyynärpäihin ulottuva. Eturinta on rintalastan kärjen ansiosta selvästi erottuva.

ALALINJA JA VATSA: Vatsaviiva ei ole liioitellun ylösvetäytynyt, vaan muodostaa rintakehän alaosasta lähtien kauniisti kaareutuvan linjan.

Häntä: Luonnollinen: tavoitteena on sapelin- tai sirpinmuotoinen häntä.

Raajat

ETURAAJAT: Eturaajat ovat edestä katsottuna vahvat ja suorat, eivät liian lähellä toisiaan. Sivusta katsottuna kyynärvarsi on suora.

LAVAT: Tiiviisti rintakehän myötäiset, lihaksikkaat ja okahaarakkeiden yläpuolelle ulottuvat. Mahdollisimman viistot, hyvin kulmautuneet ja taakse sijoittuneet, kulmaus vaakatasoon nähden noin 50°.

OLKAVARRET: Tiiviisti rungonmyötäiset, vahvat ja lihaksikkaat; lavan ja olkavarren välinen kulmaus on noin 95 - 100°.

KYYNÄRPÄÄT: Tiiviisti rungonmyötäiset, eivät ulos- eivätkä sisäänpäin kääntyneet.

KYYNÄRVARRET: Vahvat ja lihaksikkaat, edestä ja sivulta katsottuna täysin suorat.

RANTEET: Vahvat ja vakaat.

VÄLIKÄMMENET: Vahvat ja joustavat, edestä katsottuna pystysuorat, sivulta katsottuna maahan nähden hieman viistot.

ETUKÄPÄLÄT: Lyhyet ja pyöreät. Varpaat ovat tiiviisti yhdessä ja kaareutuneet (ns. kissankäpälät); päkiät ovat kestävä, kynnet lyhyet, mustat ja vahvat.

TAKARAAJAT: Takaraajat ovat sivulta katsottuna asennoltaan maatapeittävät ja rungon takana, takaa katsottuna yhdensuuntaiset, eivät liian lähellä toisiaan.

REIDET: Kohtuullisen pitkät, leveät ja voimakaslihaksiset.

POLVET: Eivät sisään- eivätkä ulospäin kääntyneet.

SÄÄRET: Pitkät, vahvat ja jänteikkäät, liittyvät vahvoihin kintereisiin.

KINTEREET: Hyvin kulmautuneet, vahvat ja kiinteät, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset.

VÄLIJALAT: Maahan nähden pystysuorat.

TAKAKÄPÄLÄT: Hieman etukäpäliä pitemmät. Varpaat ovat tiiviisti yhdessä ja kaareutuneet, kynnet lyhyet ja mustat.

Liikkeet: Kääpiöpinseri on ravaaja. Selkä pysyy liikkeessä kiinteänä ja suhteellisen vakaana. Liikkeet ovat tasapainoiset, varmat, voimakkaat ja vapaat; hyvä askelpituus. Raville on tyypillistä maatavoittava, sulava ja sujuva liike, jossa on vahva takaraajojen työntö ja vapaa etuaskel.

Nahka: Kauttaaltaan tiivis.

Karvapeite

KARVA: Lyhyttä ja tiheää, sileää pinnanmyötäistä, kiiltävää, ilman karvattomia kohtia.

VÄRI: yksivärinen: saksanhirvenpunainen; punaruskeasta tummaan punaruskeaan.

musta ruskein merkein: pikimusta punaisin tai ruskein värimerkein. Ihanteelliset merkit ovat mahdollisimman tummat, syvät ja selvärajaiset. Värimerkit sijaitsevat silmien yläpuolella, kurkun alapuolella, välikämmenissä, käpälissä, takaraajojen sisäisivulla ja peräpeilissä. Eturinnassa on kaksi symmetristä ja toisistaan selvästi erillään olevaa kolmiota.

Koko ja paino

SÄKÄKORKEUS: Urokset ja nartut 25 - 30 cm.

PAINO: Urokset ja nartut noin 4 - 6 kg.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellämainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen. Erityisesti:

- raskas tai kevyt rakenne, matala- tai korkearaajaisuus
- raskas tai pyöreä kallo
- otsarypyt
- lyhyt, suippo tai kapea kuono
- tasapurenta
- vaaleat, liian pienet tai liian suuret silmät
- alas kiinnittyneet tai erittäin pitkät, asennoiltaan epäsymmetriset korvat
- löysä kaulanahka
- liian pitkä, pehmeä tai köyry selkä
- luisu lantio
- pitkät käpälät
- peitsaaminen
- korkeat liikkeet
- ohut karvapeite

sekakarvan (päistäkarvan) esiintyminen, selkäjuova, tumma mantteli ja haalistunut tai vaalentunut karvapeite

säkäkorkeuden ylitys tai alitus 1 cm:iin asti.

Vakavat virheet

- puutteellinen sukupuolileima (esim. urosmainen narttu)
- ilmava yleisvaikutelma
- omenanmuotoinen pää
- erisuuntaiset pään linjat
- ulkokierteiset kyynärpäät
- asennoiltaan rungon alla olevat, niukasti kulmautuneet tai länkisääriset takaraajat
- pihtikintut
- yli 1 cm:n tai alle 2 cm:n poikkeamat annetusta säkäkorkeudesta.

Hylkäävät virheet

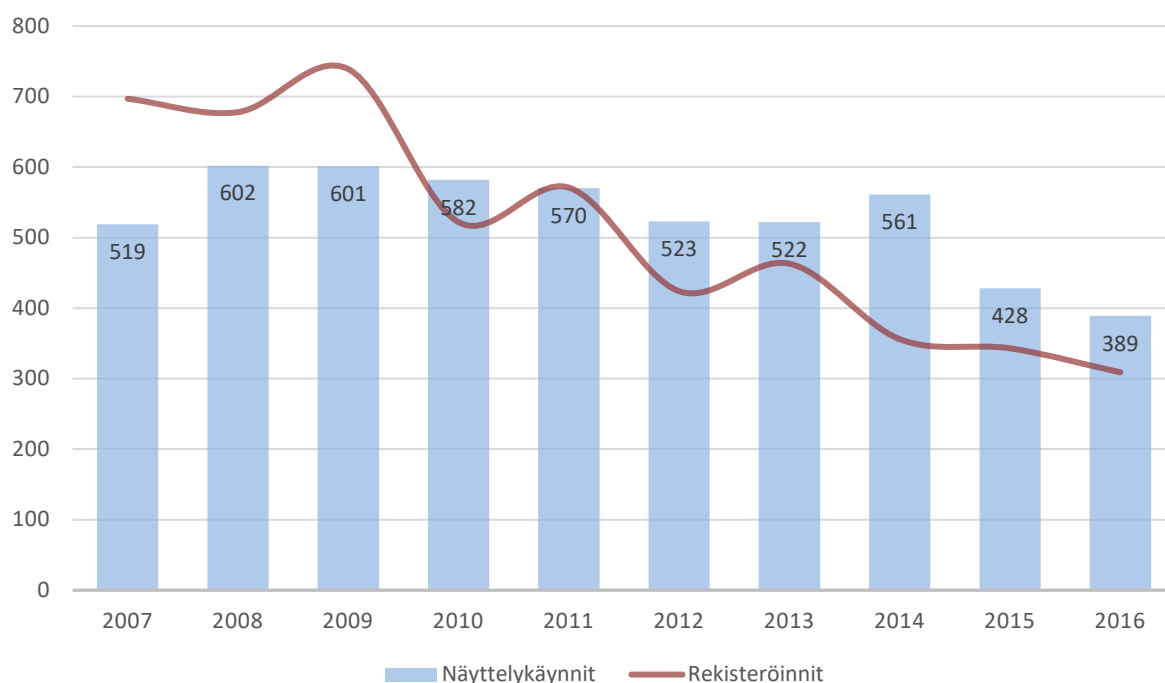
- arkuus, aggressiivisuus, vihaisuus, liika epäluuloisuus tai hermostuneisuus
- kaikenlaiset epämuodostumat
- puutteellinen rotutyypä
- purentavirheet kuten ala-, ylä- ja ristipurenta
- karkeat virheet yksittäisissä kohdissa, kuten rakennevirheet, karva- ja väri- virheet
- yli 2 cm:n poikkeamat annetusta säkäkorkeudesta
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat hylkääviä virheitä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

4.4.2 NÄYTTELYT JA JALOSTUSTARKASTUKSET

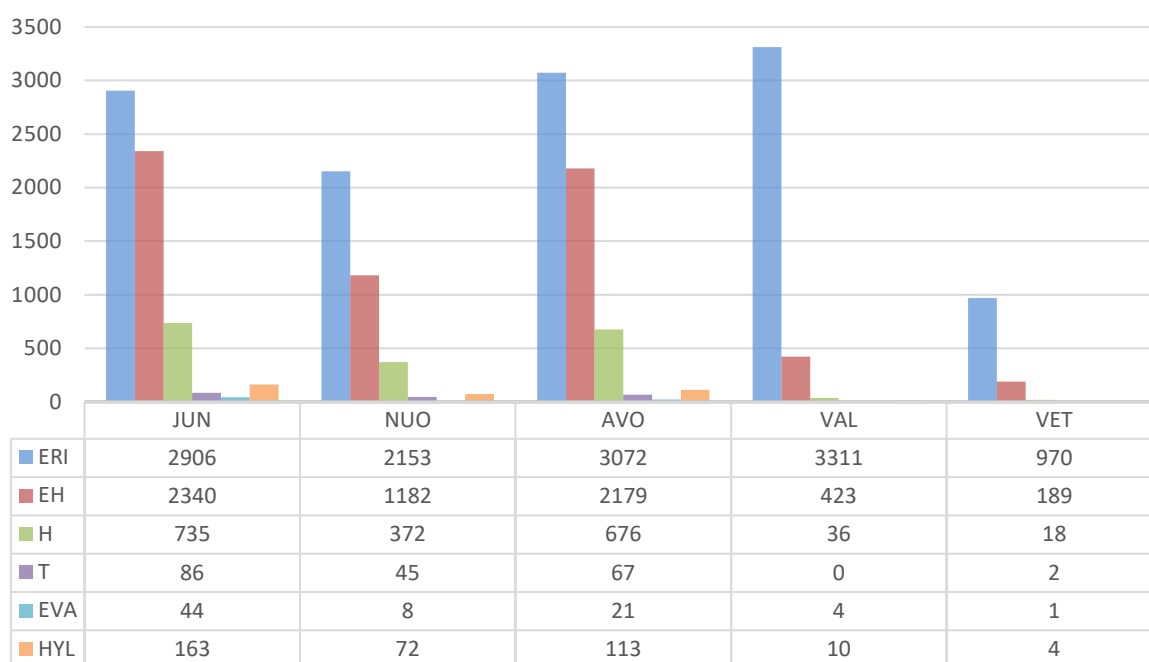
NÄYTTELYKÄYNNIT

Kääpiöpinseriharrastajat ovat ahkeria näyttelyssä kävijöitä. Yhden koirasukupolven aikana käytännössä joka kolmas pentu on käynyt näyttelyssä. Ulkomuodoltaan koirat ovat pääosin erinomaisia tai erittäin hyviä. Tämä kertoo, että suomalainen kääpiöpinseri on hyvin lähellä rotumääritelmän ihannetta.

Kuva 32: Vuosittain näyttelyissä käyneet koirat 2007 – 2016, lähde Koiranet 12.1.2017

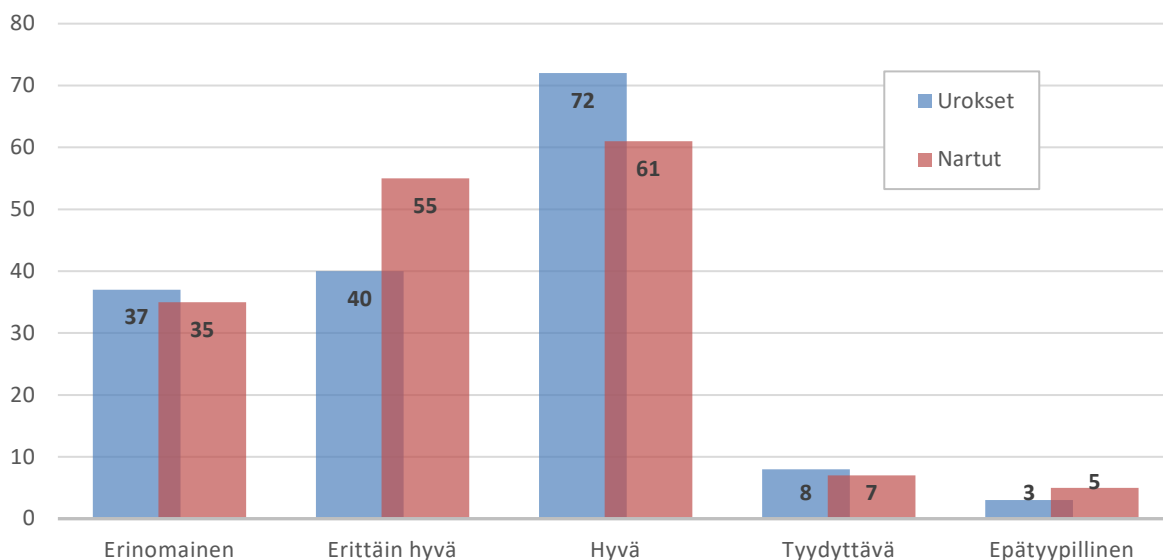
Näyttelykäynnit ovat olleet viime vuosina selvässä laskussa, mutta ovat kuitenkin tasapainoissa vuosittaisten rekisteröintien kanssa.

Kuva 33: Näyttelyiden laatuarvostelut arvosteluluokittain vuosina 2007 – 2016, lähde Koiranet 12.1.2017

JALOSTUSTARKASTUKSET

Vuosien 1998 – 2016 aikana on jalostustarkastettu yhteensä 354 kääpiöpinseriä, joista 148 urosta ja 206 narttua. Jalostustarkastusaineisto on osin puutteellista, koska kaikki tuomarit eivät ole antaneet kokonaislaatumainintaa koirista. Kokonaislaatumaininta on annettu yhteensä 323:lle kääpiöpinserille, joista 160 urosta ja 163 narttua. Jalostustarkastukseen pyritään saamaan ensisijaisesti koiria, jotka eivät käy näyttelyissä.

Kuva 34: Jalostustarkastusten kokonaislaatumaininnat 1998 – 2016, lähde Suomen Kääpiöpinserit ry:n tulosjulkaisut 1998 - 2016

Jalostustarkastuksen yhteydessä suoritetuista säkäkorkeuden mittauksista vuosien 2004 – 2015 aikana uroksien mittaustulokset oli 119 koirasta. Uroksien koon keskiarvo on 31,3 cm. Pienin mitattu uros oli 24,5 cm ja suurin 36 cm. Jalostustarkastetuista uroksista 38 % oli säkäkorkeudeltaan 32 cm tai tämän yli. Ihannekokoisia, eli 25 – 30 cm oli ainoastaan 29 % vuosien 2004 – 2015 aikana jalostustarkastetuista kääpiöpinseriuroksista.

Nartuilla vastaavan ajanjakson mittaustulokset löytyvät 165 koiralta. Narttujen koon keskiarvo on 29,5 cm. Pienin jalostustarkastuksessa mitattu narttu on 25 cm ja suurin 34,5 cm. Nartuista hieman alle 8 % on joko 32 cm tai tämän yli. Vuosien 2004 – 2015 aikana ihannekokoisia narttuja oli 65 % tarkastetuista.

Kuva 35: Jalostustarkastukset 2004 – 2015, säkäkorkeuden keskiarvot, lähde Suomen Kääpiöpinserit ry:n tulosjulkaisut 2004 – 2015.

4.4.3 ULKOMUOTO JA RODUN KÄYTTÖTARKOITUS

Kääpiöpinseri on nykyään lähes puhtaasti seurakoira. Kääpiöpinserin ulkonäkö rotumääritelmän mukaan on liioittelematon, eikä siinä ole äärimmäisiä piirteitä, jotka aiheuttaisivat terveydellisiä ongelmia. Rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen rottien metsästäjänä sitä ei juuri enää käytetä. Rodun ulkomuodossa ei kuitenkaan ole mitään sellaisia piirteitä tai ominaisuuksia, jotka nykyäänkään estäisivät kääpiöpinserien käyttämisen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan.

4.4.4 YHTEENVETO RODUN KESKEISIMMISTÄ RAKENNE- JA ULKOMUOTO-ONGELMISTA

Ongelmina ulkomuodon osalta tulee kiinnittää huomiota erityisesti päähän, etuosiin ja liikkeisiin sekä kokoon ja mittasuhteisiin. Tyyppivaihtelut ovat suuria, kannassa esiintyy rakenteellisesti hyvin kevyitä ja erittäin vahvoja sekä hyvin korkeita ja hyvin matalia koiria. Jonkin verran on myös liian raskaita ja pyöreärintakehäisiä yksilöitä.

Mittasuhteet

Ulkomuodon osalta tulee kiinnittää huomiota erityisesti mittasuhteisiin. Pitkiä ja/tai matalaraajaisia yksilöitä esiintyy aiempaa enemmän. Pituuden vaikutelmaa lisää usein hyvin pystyt lavat, jolloin selkä jää pitkäksi ja kaula pystyasentoiseksi. Raajakorkeuden tulee olla 50% säkäkorkeudesta ja säkäkorkeuden suhde pituuteen 1:1. Jalostustarkastuksissa vain hyvin harva koira on mitattaessa neliömäinen.

Rakenteen tasapaino

Etu- ja takakulmauksien epätasapaino on lisääntynyt huomattavasti. Etukulmaukset usein niukkoja, mutta ylikulmautuneita takaraajoja löytyy enenevässä määrin. Myös takaraajojen pituudet ovat kasvaneet. Liian pitkä lanne-osa ja vastaavasti lyhyt pystyasentoinen lantio ovat isoja virheitä. Lanne-osan tulee olla tiivis ja lantion vastaavasti pitkä ja n.30 asteen kulmassa. Oikein asettuneisiin ja pituisiin olkavarsiin tulee pyrkiä jalostusvalinnoilla. Lyhyet rintakehät ja erittäin lyhyet rintalastat ovat jo iso ongelma.

Yksittäisiä huomioita

Varvasanomalialla on tavattu myös kääpiöpinserillä. Tämä usein vasta pentuvaiheen jälkeen ilmenevä ongelma on vahvasti periytyvä, mutta myös mahdollista karsia pois jalostusvalinnoilla. Anomaliassa usein reunimmainen tai reunimmaiset varpaat ovat alikehittyneitä. Varvasanomalialla pyritään saamaan RKO-listalle, jolloin tuomareiden tulisi kirjata ylös kehissä tavatut anomaliaan sairastuneet yksilöt.

Hampaat:

Väli-, etuhammaspuutoksia esiintyy edelleen, mutta tilanne on parantunut viime vuosina. Kulmahampaiden asentovirheitä on alkanut esiintyä yhä enemmän. Pysyvän kulmahampaan asentovirhe ei johdu maitohampaiden jäämisestä paikoilleen liian pitkäksi aikaa, vaan kyseessä on ns. peitsihammas, josta löytyy runsaasti tietoa. Peitsihammas on voimakkaasti periytyvä ongelma.

Häntä:

Häntämutkia tavataan edelleen, mutta tyvistyskiellon jälkeinen aika on korjannut tilannetta. Tärkeintä on hännän lähtöasento n.klo 13. Oikein asettunut häntä kertoo oikein asettuneesta lantiosta. Hännän muotoon tulee kiinnittää edelleen huomiota tavoitteena sapeli tai sirppi.

Väri ja karvapeite

Yleisesti ottaen karvalaatu on hyvä. Harvaa karvapeitettä esiintyy jonkin verran. Ohimon, korvien, kaulan ja eturinnan alueella on niukempi karvoitus, ja nahka kuultaa läpi selvästi. Ominaisuuteen voidaan vaikuttaa jalostusvalinnoilla. Valkoista karvoitusta esiintyy erikokoisina alueina muutamasta karvasta selkeisiin laikkuihin. Ruskeiden koirien sävyt ovat syventyneet punaisemmiksi. Mustaa peitinkarvaa esiintyy ruskeilla yksilöillä jonkin verran, joillakin näkyy selvä mantteli. Riistanväriin tulee kiinnittää huomiota. Rotumääritelmän vastaisia värityksiä esiintyy vähäisissä määrin. Black & tan värisillä koirilla värimerkkien koko ja väritys vaihtelevat suuresti, ne ovat kuitenkin yleisesti ottaen parantuneet aikaisemmista vuosista. Tan-merkkien kuuluisi olla mahdollisimman punaisia ja puhtaanvärisiä sekä selvärajaisia, mutta jonkin verran esiintyy liian laajoja, vaaleita tai nokisia värimerkkejä sekä ylimääräisiä värimerkkejä rintamerkkien yläpuolella.

Liikkeet

Kääpiöpinseri on ravaaja, jonka liikkeiden tulisi olla maatavoittavat ja yhdensuuntaiset. Liikkeissä kääpiöpinsereillä on paljon puutteita johtuen mm. epätasapainossa olevista tai virheellisistä kulmauksista ja muista rakenteellisista puutteista: askel ei ole riittävän pitkä, etuliikkeet ovat leveät ja liian korkeat, myös ns. hackney-liikkeitä esiintyy, takaliikkeistä puuttuu työntövoima ja ne ovat usein lankisääriset. Askel saisi olla pidempi ja tehokkaampi edestä ja takaa. Rotumääritelmän mukaisesti liikkuvia koiria on määrällisesti vähän. Liikkeessä selkälinjan tulisi säilyä laskevana. Tasapainoisten, hyvien kulmausten, oikeanlaisten mittasuhteiden ja pitkän, oikein kiinnittyneen ja jalosti kaartuvan kaulan ansiosta kääpiöpinserin tulisi liikkua vaivattomasti pitkällä, maatavoittavalla raviaskeleella.

Koko

Rotumääritelmän mukaan kääpiöpinserin koko on 25–30 cm. Ylisuuria koiria esiintyy kuitenkin runsaasti ja koko vaihtelee käytännössä 25 cm:stä jopa 37 cm:iin ja ylikin. Yli 32cm koirat tulisi hylätä näyttelyissä.

5 YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TO- TEUTUMISESTA

Edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi oli 2013 – 2017.

Ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma kääpiöpinsereille hyväksyttiin vuonna 2000, tämän jälkeen seuraava oli voimassa 2007 - 2012. Tavoiteohjelmassa on määritelty yhdistyksen asettamat jalostuskriteerit, joita kasvattajat ovat noudattaneet pääasiallisesti hyvin.

5.1 KÄYTETYMPIEN JALOSTUSKOIRIEN TASO

UROS	SYNT.	PENTUEITA	PENTUJA	TOISESSA POLVESSA	NÄYTTELYTULOS	KOETULOS	LUONNETESTI	JÄLKELÄISISTÄ POLVITARK.	POLV. OSALTA SAIRAAAT (*)	JÄLKELÄISISTÄ SILMÄTARK.	SILMIEN OSALTA SAIRAAAT (*)	
1	GOLAN ME BEIT HA'MAAYAN	2006	35	137	335	C.I.B	-	-	51 %	6 %	52 %	8 %
2	SLAVJAN CHESTER FILD	2007	18	66	111	FI MVA	-	-	39 %	0 %	39 %	4 %
3	BONZER'S KING KONG	2007	13	64	5	EH	-	-	5 %	0 %	3 %	0 %
4	MULTATULI VELVET GOLD	2009	15	56	23	C.I.B	-	-	25 %	0 %	27 %	13 %
5	OBELIX G D'S	2006	12	52	118	-	-	-	29 %	13 %	29 %	0 %
6	DJOYFULL DJOY GOT TO GO	2006	17	51	156	C.I.B	-	+73	35 %	0 %	35 %	33 %
7	A'DREAMS BLACK JANCO	2008	12	46	131	C.I.B	-	+144	30 %	14 %	33 %	13 %
8	MINIATYYRI SIRKUS OSWALD	2009	13	45	33	SERT	-	-	24 %	9 %	22 %	30 %
9	BULLETPROOF SIMPATIJA	2013	10	44	14	FI MVA	-	-	39 %	0 %	34 %	0 %
10	SEMPER ANTE KIND OF MAGIC	2010	10	43	34	FI MVA	AGI	-	47 %	0 %	49 %	10 %
11	KADEN TIKRAS BICIULIS	2011	13	41	17	C.I.B	-	-	22 %	22 %	20 %	0 %
12	DIDAKTIC'S XCALIBUR	2008	9	40	17	C.I.B	AGI	(MH)	28 %	9 %	28 %	0 %
13	DENWEST LEGAL LIMIT	2008	9	40	7	SA	-	-	12 %	0 %	10 %	0 %
14	BARON CASTLE LOVERBOY	2010	10	39	26	C.I.B	-	0	38 %	20 %	38 %	0 %
15	MY ALTER EGO'S FREEZE POLICE	2013	9	38	0	SERT	-	-	13 %	0 %	13 %	0 %
16	ACHINA'S HETTAR	2012	7	37	1	SA	-	-	8 %	33 %	5 %	0 %
17	BONZER'S NUMBER ONE	2008	10	37	11	ERI	-	-	5 %	0 %	5 %	50 %
18	GRANDE GREMIN'S GRISWALD	2010	10	37	34	C.I.B	-	+127	30 %	18 %	30 %	27 %
19	A'DREAMS BLACK ECHO	2010	10	33	39	C.I.B	AGI	+145	36 %	8 %	36 %	0 %
20	WW YANGOVIPER'S KEEP YOUR WORD	2007	7	31	32	ERI	-	-	19 %	17 %	19 %	17 %
21	SANTA JULF DAVID	2013	7	31	0	SERT	-	-	3 %	0 %	3 %	0 %
22	BLK N BLU JUMPIN ELF FLASH	2009	8	31	14	AM MVA	-	-	19 %	17 %	19 %	17 %
23	A'DREAMS BLACK DYNAMITE	2011	9	31	9	FI MVA	-	-	35 %	0 %	39 %	0 %
24	A'DREAMS BLACK YGOR	2008	7	30	21	FI MVA	-	-	43 %	8 %	43 %	38 %
25	A'DREAMS BLACK JOKER	2008	8	29	47	C.I.B	-	-	45 %	0 %	45 %	15 %

Taulukko 20: Urosten jälkeläistilasto rekisteröintivuoden mukaan 2007 – 2016, lähde Koiranet 20.1.2017.

Polvien / silmien osalta sairaa (*) tarkoittaa sairaiden osuutta tutkituista jälkeläisistä, ei kaikista jälkeläisistä.

Käytetyimpien urosten taso on ulkomuodollisesti melko tasaista. Yksitoista käytetyimmistä uroksista on tuonteja. Jalostukseen käytettyjen urosten kanssa harrastetaan pääasiallisesti näyttelyitä, sillä koetuloksia on hyvin harvalla, ainoastaan kolmella. Luonnetestattuja on viisi, joista yhden testi on keskeytetty. Ainoastaan yksi listalla olevista jalostukseen käytetyistä uroksista on MH – luonnekuvattu. Silmien ja polvien osalta tutkittujen jälkeläisten osuus voisi olla kauttalinjan suurempi.

NARTTU	SYNT.	PENTUEITA			NÄYTTELYTULOS	KOETULOS	LUONNETESTI	JÄLKEÄISISTÄ POLVITARK.	POLV. OSALTA SAIRAAAT (*)	JÄLKEÄISISTÄ SILMÄTARK.	SILMIEN OSALTA SAIRAAAT (*)
		PENTUJA	TOISESSA POLVESSA								
1 BONZER'S QUICK-WITTED	2008	5	29	3	-	-	-	7 %	50 %	7 %	0 %
2 IMPALA RUBIN RAIN	2006	4	27	47	EE JMVA	-	-	22 %	17 %	22 %	0 %
3 ARIOK BLACK RHIANNA	2008	4	26	36	EH	-	-	23 %	0 %	23 %	17 %
4 WW YANGOVIPER'S LADYLIKE	2007	5	26	7	SA	-	-	50 %	0 %	46 %	0 %
5 IMPALA ROSE PETAL	2006	5	26	17	-	-	-	23 %	0 %	23 %	0 %
6 CAROLINA GDS	2007	4	23	27	-	-	-	26 %	0 %	26 %	0 %
7 RIIHIKARSINAN HERMIONE	2011	3	20	0	FI MVA	-	-	10 %	0 %	10 %	0 %
8 ARYATAN'S BLACK FLORRIE	2011	3	20	8	-	-	-	10 %	0 %	10 %	0 %
9 EFKERIA'S NERISSA	2009	4	19	0	SA	-	-	16 %	33 %	11 %	50 %
10 AURETAN ERNA EVITA	2007	5	19	39	SERT	-	-	37 %	14 %	37 %	14 %
11 KOTOPELLON AMORIINA	2008	3	19	6	ERI	-	-	16 %	0 %	16 %	0 %
12 IMPALA CRUSTY TOAST	2007	4	18	30	-	-	-	28 %	40 %	28 %	0 %
13 HUMBLEPUP IMAGE	2009	2	17	0	-	-	-	6 %	0 %	6 %	0 %
14 KLEINWESEN MARILYN	2010	4	17	5	SERT	-	-	18 %	0 %	18 %	0 %
15 SPECIOUS LILIANA	2007	3	17	5	-	-	-	6 %	0 %	6 %	0 %
16 JEVIL'S ELEGANT EMILIA	2008	3	17	9	ERI	AGI	+69	41 %	0 %	41 %	29 %
17 RIIHIKARSINAN DINKY DIVINE	2008	3	17	20	EH	-	-	12 %	0 %	12 %	50 %
18 A'DREAMS BLACK CANDIDA	2009	3	16	8	FI MVA	-	-	38 %	0 %	38 %	17 %
19 A'DREAMS BLACK AMELIE	2011	3	16	8	FI MVA	-	-	44 %	0 %	44 %	0 %
20 GRACIOUS GIFT VON VEYNAU	2011	3	15	0	-	-	-	0 %	0 %	0 %	0 %
21 HUMBLEPUP QUALITY	2012	3	15	0	-	-	-	7 %	0 %	7 %	0 %
22 A'DREAMS BLACK DORIS	2009	5	15	14	FI MVA	-	-	33 %	0 %	33 %	0 %
23 HELUNA	2009	3	15	11	-	-	-	33 %	0 %	27 %	50 %
24 PINSERELLA'S DARLING DIAMOND	2007	4	14	22	FI MVA	-	-	57 %	0 %	57 %	0 %
25 RUMBLERUSH'S KINDLY INK	2008	4	14	0	SERT	-	-	7 %	0 %	7 %	0 %

Taulukko 21: Narttujen jälkeläistilasto rekisteröintivuoden mukaan 2007 – 2016, lähde Koiranet 20.1.2017.

Polvien / silmien osalta sairaa (*) tarkoittaa sairaiden osuutta tutkituista jälkeläisistä, ei kaikista jälkeläisistä.

Käytetyimpien narttujen taso on ulkomuodollisesti selvästi kirjavampaa mitä uroksilla ja nartuista ainoastaan viidellätoista on näyttelytulos. Nartuista käytetyimpien joukossa on kuusi tuontia, mikä on melkein puolet vähemmän mitä uroksilla.

Ainoastaan yhdellä nartulla on koetulos ja samainen narttu on ainoa joka on luonnetestattu. Vaikka kääpiöpinserillä ei pentujen rekisteröintiin vaadita virallista luonteen testausta, niin on huolestuttavaa huomata miten vähän jalostukseen paljon käytettyjä narttuja on luonnetestattu. Varsinkin kun tiedetään, että nartut vahvemmin periyttävät luonneomaisuuksia jälkeläisilleen.

Kuten myös uroksilla, niin narttujen jälkeläisiä olisi hyvä tutkia silmien ja polvien osalta selvästi enemmän.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Edellisessä tavoiteohjelmassa tavoitteiksi oli asetettu seuraavaa (kts. taulukko 22). Taulukkoon on tavoitteiden lisäksi listattu myös kyseistä tavoitetta vastaava toimenpide, ja toimenpiteiden avulla mahdollisesti saavutettu tulos.

TAVOITE	TOIMENPIDE	TULOS
<p>Sukusiitoksen kasvu pyritään pitämään maltillisena. Koko rodun sukusiitosprosentti pyritään laskemaan siten, että se olisi alle neljä prosenttia.</p> <p>Yhdistys suosittelee jalostukseen yhdistelmiä, joiden 5:llä sukupolvella laskettu sukusiitosprosentti jää alle serkusparituksen rajan, eli 6,25 %.</p> <p>Matadorjalostuksen välttämiseksi sekä monimuotoisuuden ja rodun jalostuspohjan mahdollisimman laajan käytön turvaamiseksi Suomen Kääpiöpinsereitä ry tavoitteena on vähentää yksittäisten urosten runsasta käyttöä.</p>	<p>Suosittelun sukusiitosprosentin (6,25 %) ylityksestä lisätään maininta yhdistyksen pentulistalle.</p> <p>Vuonna 2013 voimaan tulleen rotukohtaisen erityisehdon mukaan Alle 6 -vuotiaan uroksen jälkeläismäärä ei saa ylittää 60 pentua. Sama rajoitus on lisätty myös yhdistyksen pentulistalle. Lisäksi pentulistakriteereihin lisättiin vuonna 2013 uroksen enimmäis jälkeläismääräksi myös yhdistyksen pentulistalla ja lisäksi pentulistalla on rajattu enimmäisjälkeläismääräksi 100 pentua.</p> <p>Monimuotoisuuden turvaamiseksi suositellaan jalostukseen käytetyille koirilla DLA-tyypitystä.</p>	<p>Taulukosta 23 on huomattavissa, että sukusiitos-% kasvu on ollut kohtuullisen maltillista. Kuitenkaan asetettu tavoite ei ole täyttynyt ja sukusiitos-% on vuodesta 2013 lähtien ollut kokoajan yli 4 %:n.</p> <p>Vuosien 2013 – 2016 aikana rekisteröidyistä pentueista 36:ssa (2,5 %) pentuessa viiden sukupolven sukusiitos-% on ollut yli suositellun 6,25%.</p> <p>Rotukohtaisiin erityisehtoihin määritelty jälkeläismäärärajoitus on todettu käytännössä melko sallivaksi ja ainoastaan muutama uros on ylittänyt tämän rajan. Urosten käyttöissä ei ole havaittu muutosta. Vuosittain noin 50-60 % jalostukseen käytetyistä uroksista on alle 3 -vuotiaita. Enimmäisjälkeläismäärärajan ylittäneitä uroksia on edelleen käytetty muutamia kertoja, mutta pentueet eivät ole olleet yhdistyksen pentulistalla.</p> <p>Hyvin pian edellisen JTON valmistumisen jälkeen jalostustoimikunta sai tiedon, ettei DLA-tyypityksen tekeminen ole enää mahdollista Suomessa.</p>
<p>Eläinsuojelluksista syistä pyritään nostamaan nartun astutusikää hieman. Vuositasolla noin 10 % jalostukseen käytetyistä nartuista on alle 18 kk ikäisiä.</p>	<p>Vuonna 2013 rotukohtaisiin erityisehtoihin asetettiin nartulle jalostuskäytön alaikäraja 18 kk.</p>	<p>Alaikärajan asettamisen jälkeen alle 18 kuukauden ikäistä narttua on käytetty ainoastaan yhden kerran.</p>
<p>Jalostukseen käytettävien koirien luonteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Vihaisia tai erittäin arkoja koiria ei tulisi käyttää jalostukseen.</p>	<p>Perustettu luonneprofiliityöryhmä.</p> <p>Pyritään järjestämään enemmässä määrin luonnetesteja sekä MH-luonnekuvauksia ja kannustettu koiran omistajia sekä kasvattajia osallistumiseen.</p>	<p>Luonneprofiliityöryhmä sai luonnetestin ihanneprofiilin (liite 2) valmiiksi vuonna 2013.</p> <p>Luonnetestikäynnit ovat viime vuosina aavistuksen nousseet, joten yhdistyksen omien luonnetestin järjestäminen on todettu kannattavaksi.</p> <p>Jalostuskoirien luonteita ei edelleen juuri testata, niitä arvioidaan lähinnä vain näyttelyissä.</p>

Taulukko 22: Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteet

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sukusiitos -%	3,53 %	3,45 %	4,78 %	4,31 %	3,66 %	4,48 %	4,52 %	4,37 %	4,65 %
Muutos edelliseen vuoteen verrattuna		-0,48	+1,33	-0,47	-0,65	+0,82	+0,04	-0,15	+0,28

Taulukko 23: Sukusiitosprosentin kehitys vuosina 2008 - 2016

JALOSTUKSEN ULKOPUOLELLE JÄÄVIEN KOIRIEN OSUUS

Noin 90 % uroksista ja 80 % nartuista jää jalostuksen ulkopuolelle. Näyttelytulokset näyttäisivät hyvin vahvasti ohjaavan kääpiöpinserin jalostuskäyttöä, erityisesti urosten jalostuskäyttö. Vaikka toki näyttelytulos (vähintään EH) on suositeltu, niin kasvattajien toivottaisiin laajentavan jalostukseen käytettävien koirien käyttöä selvästi.

JALOSTUSSUOSITUSTEN JA PEVISAN AJANTASAISUUDEN ARVIOINTI

Rotukohtaisissa erityisehdoissa olevan urosten jälkeläismäärärajoituksen (alle 6 –vuotiaalle rekisteröidään maksimissaan 60 pentua) ei ole voitu todeta edistäneen vanhempien urosten käyttöä, eikä rajoituksella ole ollut vaikutusta. Vuositasolla edelleen liki 60 % uroksista on alle 3 –vuotiaita ja vastaavasti vain 10 % jalostukseen käytetyistä uroksista on yli 6 –vuotiaita. Rodun pitkäikäisyyden huomioiden urosten jalostuskäytön toivoisi enemmissä määrin painottuvan vanhemmalla iällä.

Nartun jalostuskäytön alaikäraja (18 kk) on todettu olevan eläinsuojelullisista syistä perusteltua ja tätä halutaan jatkaa. Vuoden 2013 jälkeen ainoastaan yhdessä pentuessa on narttu astutettu alle 18 kk iässä. Tämä pentue rekisteröitiin EJ-rekisteriin.

Yhdistyksen pentulistalla on määritelty myös siten, ettei nartulla tulisi olla yli viittä pentuetta sen elinikänsä eikä jalostukseen käytetty narttu saisi olla yli 8 –vuotias.

Tällä hetkellä voimassa olevassa Pevisa-ohjelmassa on määritelty seuraavaa:

Pentueen molemmilla vanhemmilla tulee olla voimassaoleva, alle 18 kk vanha silmätarkastustulos seuraavin erityisehdoin: koiran, jolla on todettu HC, PRA, linssiluksaatio, tai PHTVL/PHPV aste 2-6, jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Pentueen molemmilla vanhemmilla tulee olla voimassaoleva, yli 12 kk iässä annettu polvitarkastustulos seuraavin erityisehdoin: koiran, jolla on todettu patellaluksaatio aste 2-4, jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Voimassa oleva Pevisa-ohjelma on todettu olevan ajantasainen, eikä tähän esitetä muutosta. Koirarekisteriohjeen mukaisesti silmä- ja polvitutkimukset tulee olla voimassa astutushetkellä.

Ulkomuodollisesti yhdistyksen pentulistalla on rajattu siten, että molemmilla vanhemmilla tulee olla näyttelystä tai jalostustarkastuksesta laatumainintana vähintään erittäin hyvä. Jotta kääpiöpinserin kanta täyttäisi jatkossakin mahdollisimman hyvin rotumääritelmän asettamat vaatimukset ulkomuodon osalta, tämän suosituksen muuttamiseen ei nähdä tarvetta. Vain hyvin harvoin on perusteltua käyttää jalostukseen koiraa, josta ei ole mitään ulkomuodollista arviointia.

Osa kääpiöpinserikasvattajista vastustaa rajoituksia vedoten jalostukseen käytettävien koirien määrän vähenemisellä. Näiden kasvattajien mielestä rajoitukset voivat sulkea pois lukuisia koiria joiden käyttö voisi olla perusteltua geneettisen monimuotoisuuden kannalta. Geneettinen monimuotoisuus ei kuitenkaan ole peruste käyttää jalostukseen hyvin paljon samoja tai samansukuisia, saatika sairaita tai huonoluonteisia koiria.

6 JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 JALOSTUKSEN TAVOITTEET

Rodun jalostuksen tavoitteina tulee pitää tervettä, kaikilta osin liioittelematonta rakennetta, rodunomaista ulkomuotoa ja oikeaa rotutyyppiä, sekä käytännön elämässä niin kotona kuin harrastuksissakin toimivaa, avointa luonnetta. Rodun geneettinen monimuotoisuus on myös erittäin tärkeä saada säilytettyä vähintään nykyisellä tasolla.

Suomen Kääpiöpinserit ry:n tavoitteena on toimia kääpiöpinseriharrastajien edustajana sekä ylläpitää rodun tunnettuutta yhteiskunnassa ja vaikuttaa positiivisesti esimerkiksi päätöksentekijöihin.

Kääpiöpinserin suosio kasvoi 2000-luvulla erittäin nopeasti, esim. vuonna 1999 kääpiöpinsereitä rekisteröitiin 166 ja vuonna 2009 jo 739. Rekisteröintimäärät ovat kuitenkin tästä selvästi tippuneet. Muutamina viime vuosina vuosittaiset rekisteröintimäärät ovat olleet keskimääräisesti noin 350, eli yli puolet vähemmän mitä huippuvuonna. Tämän perusteella voidaan todeta, että pentujen massatuotanto on vähentynyt. Tässä tilanteessa tulisikin kiinnittää erityistä huomiota rodun monimuotoisuuteen ja rodun jalostuspohjan mahdollisimman laajaan käyttöön.

Kääpiöpinserin DLA-monimuotoisuuskartoitus valmistui 2010 (liite 4). Sen mukaan rotumme tilanne on kohtuullisen hyvä. Kartoituksen mukaan rotumme ei ole geeniperimältään homotsygoottinen ja tilanne halutaan myös pitää sellaisena. DLA -tyypitys ei ole tällä hetkellä mahdollista Suomessa. Tarvittaessa jalostustoimikunta pohtii mahdollisuutta jatkaa jalostuskoirien DLA -tyypitystä esim. Saksassa.

Paljon käytettyjen urosten jälkeläisten käyttäminen jalostukseen tulee väistämättä kaventamaan geeniperimää. Tässä tilanteessa onkin ehdottoman tärkeää valita jalostukseen mahdollisimman eriperimäisiä yksilöitä, jotta tilanne ei riistäytyisi käsistä. Lisäksi suositellaan lisäämään selvästi vanhempien urosten jalostuskäyttöä.

Rodun keskimääräinen sukusiitos-% on ollut viime vuosina nousussa. Keskimääräinen sukusiitosprosentti pyritään alentamaan alle 4 %:n.

Suurin osa kääpiöpinsereistä hankitaan seurakoiraksi. Alkuperäiseen tarkoitukseen rottien ja hiirien metsästäjänä kääpiöpinseriä ei nykyisin juurikaan käytetä. Jalostusta pyritään ohjaamaan mahdollisimman hyväluonteisen ja ulkomuodollisesti rotumääritelmän mukaisen yksilön valintaan. Jalostukseen käytetyn koiran tulee yhteiskuntakelpoinen, eikä missään tapauksessa pelokas tai aggressiivinen ihmistä kohtaan.

Jalostusneuvontaa helpottavat Suomen Kennelliiton KoiraNet -jalostustietokanta sekä yhdistyksen itsenäisesti keräämät tiedot rodun tilasta.

6.2 SUOSITUKSET JALOSTUSKOIRILLE JA YHDISTELMILLE

SUOSITUKSET JALOSTUKSEEN KÄYTETYILLE KOIRILLE

Suomen Kääpiöpinserit ry. jalostustoimikunta suosittelee jalostukseen käytettävän sellaisia rodun edustajia, jotka täyttävät kaikki seuraavat kriteerit:

- Näyttelyissä tai jalostustarkastuksessa vähintään erittäin hyvällä laatuarvosanalla palkittu
- Tähän tulee kevätkokouksessa 2017 hyväksyty ehdotus Pevisasta
- Luonteeltaan näyttelyarvostelun yhteydessä tai jalostustarkastuksessa todettu olevan hyvin käsiteltävissä / lähestyttävissä.
- Suositellaan jalostukseen käytetyille koirille luonnetestausta tai MH-luonnekuvausta.
- Jalostukseen käytetyn nartun tulee olla vähintään 18 kuukautta ja enintään 8 -vuotias. Nartulla ei tulisi olla viittä (5) pentuetta sen elinikänä.

SUOSITUKSET YHDISTELMILLE

Yksittäisille jalostuskoirille asetettujen suositusten tulee täytyä yhdistelmän molempien osapuolen kohdalla. Tämän lisäksi suositellaan, että:

- Yhdistelmien sukusiitosaste viidellä polvella laskettuna tulisi jäädä alle 6,25 %.
- Yhdistelmien sukusiitosaste viidellä polvella laskettuna ei ylitä 15 %
- Suomen Kennelliiton koirarekisteriohjeen mukaiset säädökset täytyvät

Peruseriaatteena rodun jalostuksessa ja yhdistelmiä koskevissa suosituksissa jalostustoimikunta pitää kuitenkin aina ensisijaisesti rodun geneettisen monimuotoisuuden turvaamista.

6.2 ROTUJÄRJESTÖN TOIMENPITEET

Kääpiöpinserit kuuluvat Suomen Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelmaan (kts. kohta 4.3.1), PEVISA:aan. Tässä ohjelmassa painopisteitä ovat silmäsairauksien torjunta ja tiedon kerääminen. Entisten perinnöllisen kataraktan, PRA:n ja PHTVL/PHPV:n lisäksi erityisseurannassa tulee olemaan linssiluksaatio ja lasiaisuodot.

Nartun jalostuskäytön alaikärajaksi esitetään edelleen 18 kuukautta.

Yhdistys pyrkii lisäämään kasvattajien tietoutta rodun tilanteesta antamalla neuvontaa ja ohjausta jalostusasioissa, sekä järjestämällä kasvattaja- ja kääpiöpinseripäiviä niin kasvattajille, harrastajille, kuin muillekin rodusta kiinnostuneille.

Näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa saatujen luonnearvioiden mukaan kääpiöpinsereiden tilanne luonteiden osalta on kohtuullisen hyvä. Tästä huolimatta toivottaisiin selvästi enemmän virallista

luonnetestausta jalostukseen käytetyiltä koirilta. Rotujärjestö pyrkii jatkossakin järjestämään vuosittain ainakin yhden luonnetestin sekä MH -luonnekuvauksen. Kääpiöpinserin luonnetestiprofiili on valmistunut vuonna 2013.

Ulkomuodollisesti kääpiöpinserikanta on parantunut, joskin joitakin rotumääritelmästä hyvin paljon poikkeavia yksilöitä löytyy.

Tulevaisuudessa kääpiöpinserin kasvatus jatkunee hyvin pitkälti entisenlaisena. Paljon käytettyjen urosten jälkeläisten käyttäminen jalostukseen tulee väistämättä kaventamaan geeniperimää. Tässä tilanteessa onkin ehdottoman tärkeää valita jalostukseen mahdollisimman eriperimäisiä yksilöitä, jotta tilanne ei riistäytyisi käsistä.

Jatkossa tuontikoirien käyttö jalostuksessa tulisi olla tarkkaan harkittua ja koirien tulisi olla mahdollisimman erisukuisia Suomessa jo käytettävien linjojen kanssa. FCI:n ja AKC:n rotumääritelmien selkeä erillaisuus kuitenkin vaikeuttaa geeniperimältään mahdollisimman erilaisten kääpiöpinsereiden tuontia ja käyttöä. Tämä saattaa kuitenkin olla tulevaisuudessa välttämätöntä rodun geneettisen monimuotoisuuden varmistamiseksi.

6.3 UHAT JA MAHDOLLISUUDET SEKÄ VARAUTUMINEN ONGELMIIN

RODUN JALOSTUKSEN SUURIMMAT UHAT

- Kasvattajien tietotaidon puute ja/tai päivittämättömyys, osalla kasvattajista jopa perustiedot rodusta ovat puutteelliset
- Kasvattajat eivät sitoudu jalostuksen tavoiteohjelmaan
- Avoimuus kasvattajien kesken edelleen suhteellisen vähäistä
- Terveyskysely- sekä pentueseurantalomakkeen vastausmäärät hyvin pieniä
- Kasvatustyössä huomio kiinnittyy vain yhteen osa-alueeseen, jolloin kokonaisuus unohtuu, vain värin tai näyttelymenestyksen mukaa ohjautuva jalostus
- Pentujen teettäminen ilman aitoa kiinnostusta rotuun ja sen hyvinvointiin
- Geneettisen monimuotoisuuden kapeneminen
- Puhtaasti uusia kantoja on huonosti saatavilla
- PEVISA-ohjelman ja KoiraNetin ulkopuolelle jäävät tilastoimattomat sairaudet, kuten atopiat, sydänsairaudet, epilepsia
- Pyrkimys seurakoiramaisuuteen on tuonut kantaa selkeästi liian pehmeitä ja miellyttämishaluisia koiria, joka ei taas ole sopusoinnussa rotumääritelmän kuvaaman luonteen kanssa.

RODUN JALOSTUKSEN SUURIMMAT MAHDOLLISUUDET

- Kääpiöpinseri on vielä suhteellisen terve ja pitkäikäinen rotu
- Luonnetestin ja MH-luonnekuvauksen hyödyntäminen jalostuksessa
- Jalostuspohjassa on reilusti käyttämätöntä materiaalia
- Monet pennunostajat on nykyisin hyvin valistuneita ja tiedonhaluisia
- Yhdistyksellä on käytössä kohtuullisesti tilastoja rodusta
- Entistä laajemmat harrastusmahdollisuudet

VARAUTUMINEN ONGELMIIN

Edellä mainittuihin rodun jalostuksen uhkiin ja ongelmiin voidaan varautua mahdollisuuksien mukaan ainakin seuraavilla tavoin:

- Kasvattajien ja ulkomuototuomareiden kouluttaminen ja tietotaidon ylläpitäminen
- Pyritään lisäämään avoimuutta koirien terveystiedoissa. Jalostusvalintoja tehtäessä tulisi huomioida myös lähisukulaisten terveys ja tiedostaa mahdolliset riskit
- Pyritään sitouttamaan kasvattajat jalostuksen tavoiteohjelmaan
- Pyritään tuottamaan mahdollisimman geneettisesti monimuotoisia kääpiöpinseitä

Lisäksi vahvuutena uhkiin varautumisen kannalta pidetään seuraavia seikkoja:

- Aktiiviset harrastajat
- Osa kasvattajista valveutuneita, rodun ongelmakohtat hyvin tiedostavia
- Yhdistys ja sen eri toimikunnat ovat erittäin aktiivisia

6.4 TOIMINTASUUNNITELMA JA TAVOITEOHJELMAN SEURANTA

Toimintasuunnitelman ja tavoiteohjelman seurannan tueksi jalostustoimikunta on suunnitellut alla olevassa taulukossa olevia käytännön toimenpiteitä.

VUOSI	TEHTÄVÄ TAI PROJEKTI
2018	Järjestetään kasvattaja- tai kääpiöpinseripäivät Järjestetään silmien ja polvien joukkotarkastus Järjestetään luonnetesti ja mahdollisesti MH-luonnekuvaus Järjestetään jalostustarkastus
2019	Järjestetään kasvattaja- tai kääpiöpinseripäivät Järjestetään silmien ja polvien joukkotarkastus Järjestetään luonnetesti ja mahdollisesti MH-luonnekuvaus Järjestetään jalostustarkastus
2020	Järjestetään kasvattaja- tai kääpiöpinseripäivät Järjestetään silmien ja polvien joukkotarkastus Järjestetään luonnetesti ja mahdollisesti MH-luonnekuvaus Järjestetään jalostustarkastus Teetetään laaja terveystarkastus kääpiöpinserien omistajille JTO:n valmisteleminen vuosille 2023 - 2027
2021	Järjestetään kasvattaja- tai kääpiöpinseripäivät Järjestetään silmien ja polvien joukkotarkastus Järjestetään luonnetesti ja mahdollisesti MH-luonnekuvaus Järjestetään jalostustarkastus JTO:n valmisteleminen vuosille 2023 - 2027
2022	Järjestetään kasvattaja- tai kääpiöpinseripäivät Järjestetään silmien ja polvien joukkotarkastus Järjestetään luonnetesti ja mahdollisesti MH-luonnekuvaus Järjestetään jalostustarkastus JTO:n valmisteleminen sekä sen hyväksyminen vuosille 2023 - 2027

Lisäksi jalostustoimikunta pyrkii vuosittain seuraamaan ja tiedottamaan aktiivisesti rodun tilasta, jalostustavoitteista ja –suosituksista. Vuosittain julkaistaan terveyttä ja luonnetta koskevaa tietoa sekä tehdään niistä kattavat analyysit. Yhdistys pyrkii myös kouluttamaan uusia ulkomuototuomareita sekä toimihenkilöitä tarpeen mukaan.

JTO:N JA PEVISAN VAIKUTUKSEN SEURAAMINEN

Sekä Jalostuksen tavoiteohjelman että PEVISA-ohjelman toteutumista seurataan vuosittain keräämällä tilastotietoa Kennelliiton jalostustietokannasta, sekä muilla käytettävissä olevilla keinoilla (mm. terveystarkastus).

7 LÄHTEET

- KoiraNet-jalostustietojärjestelmä <http://jalostus.kennelliitto.fi/> (tammikuu 2017).
- Suomen Kennelliitto, Legg-Perthes, Anu Lappalainen (15.1.2017)
- Suomen Kennelliitto, <http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koirien-perinnolliset-silmasairaudet> (15.1.2017)
- Suomen Kennelliitto, jalostus ja populaatiogenetiikka, Katariina Mäki (15.1.2017)
- Suomen Kennelliitto, Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja, Katariina Mäki (15.1.2017)
- Suomen Kääpiöpinserit ry, Jalostuksen tavoiteohjelma 2013 – 2017
- Suomen Kääpiöpinserit ry, Tulostulokset 1999 – 2015
- Suomen Kääpiöpinserit ry, Rotujärjestöanomus 2011
- Suomen Snautseri-Pinseri keskusjärjestö ry: SSPK 1954-2004. 50-vuotisjuhlajulkaisu.
- Svenska Kennelklubben (SKK): Hunddata (24.11.2015)
- Saki Paatsama, 1975 - 2000

8 LIITTEET

- Liite 1: Kasvattajakyselyn yhteenveto
- Liite 2: Kääpiöpinserin luonneprofiili
- Liite 3: Yhteenveto luonnetestatuista kääpiöpinsereistä
- Liite 4: DLA-monimuotoisuuskartoitus